Rabila Majjaanawa k'Isa
Lik
yi riiŋe

Eŋ urzi k'ono ɗoŋ kun t'oone adda mattup ettiyo

Ette Rabila Majjaanawa k'Isa, Lik yi riiŋe. Lik geŋ yoŋ wede daawiya. Yoŋ ti diine ɗoŋ zina k'Isa ye, wo yi turguwe taŋ ɓaadaŋ ti Pool wede zina k'Isa me. Yoŋ yi likke ti kane ɗoŋ izire a ita k'Isa kono y'anni tondite mummino Isa yi likke a siiɗo me. Mattup ette yi riiŋe a wede soo sundí Teyopil. Ti diine kane ɗoŋ pay i riiŋite mattupiyagi k'ono Raa geŋ, Lik siidí Yawudusu ye me.

Adda mattup ette Lik yi ruute mummino Isa an y'ehe wo ti naabo ere y'ize a siiɗo, aakede: dooyiso ere yi duuye ɗuwo, urzi k'untadí wo balɗiyadí ti diine ɗoŋ unto. Isa yi kazita ono Raa a ɗuwo ti toogo, y'an d'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni, yi lommite siitanɗani wo yi d'isiyo sulɗi k'armika ɓaadaŋ.

Kane Yawudiyagi an delliyo mozigo wede etto y'an di'n utta. Yoŋ geŋ Wede k'Uttiyo Raa y'a t'igibo, aa nebiyagi an ruute ti kaaga adda mattup ki Raa. Raa geŋ yi suune Wede k'Uttiyo umbo maŋ, kine ɗuwo pay eŋ in digge. Iŋkino y'a t'igibo Ulí soo ɗaŋŋal, kono y'a utta ɗoŋ i ziipe addaŋ a yode adda siiɗiyagi pay. Ulo geŋ, yoŋ Isa Almasi.

Toose ki Lik

1-2 Teyopil mee'ki nuŋ, ɗoŋ oŋgo an wulle
t'edayaŋ sulɗi ɗoŋ Raa y'ize t'ume k'eesiyo a
diinayiŋ me. Saŋ kane an t'ize ɗoŋ kazita k'ono
wo an in t'îide taaya a sulɗi geŋ me, maŋ ɗoŋ
ɓaadaŋ ti diinayiŋ an d'iise raaɲiya ki taaya
gettiyo.
3 Wo aame ni ziɗɗe ita mekk'ono a sulɗi ɗoŋ
pay ize t'ume k'eesiyo geɲ̰ɲ̰o maŋ, Teyopil nuŋ
toŋ o d'ize uŋse n'a di raaɲe a kee ita ki sulɗi
geŋ, soŋ k'ita bakadí bakadí.
4 Nuŋ n'a raaɲiya kono k'a suune beehiye,
dooyiso ere an ki duuye gette tod'te ɗerec.

Urzi wede an di t'eha Zaŋ Batis

5 A ozzinagi ɗoŋ Erod yoŋ mozigo ki siiɗo
Ziide, i d'ede wede seɗeke sundí Zakari, yoŋ
geŋ ti diine ɗoŋ seɗeke ɗoŋ k'Abbiya*. Wo to
eddí sundutú Elizabet, ti ita k'iɲ̰ɲ̰i k'Aroŋ mozigo
goole ɗoŋ seɗeke.
6 Kane geŋ sirwaŋ pay ki diine a ɗaana Raa,
an ollige onamí wo an sooru a urzi wede pay
k'oogoro ki Galmeega Raa, ɗuwo an an ki zaapu
ono a eedaŋ ye.
7 Wo kane ulo an k'ede ye kono Elizabet tod'te
karta, kane sirwaŋ pay an ti gûulike.
8 Onniyo soo Zakari y'a t'iide k'adda Ɓoy Raa
isiyo naabo ki seɗeke, kono iina a kaaɓadaŋ an
d'ise.
9 A urzi k'oogoro, kane ɗoŋ seɗeke an t'ize
teltel muntelliyo maŋ, i-t'iire a yode a ogge sulɗi

* **1:5 1.5** Kun wollo adda mattup ki 1 Koronik 24.7.

koddiyo eeɗiyadaŋ uŋse† adda Ɓoy Galmeega
Raa wede k’adda me.
10 A peeɗo ere an d’oggiyo sulɗi koddiyo
eeɗiyadaŋ uŋse, kane ɗoŋ duuru pay ti paate
an tondiyo Raa.
11 A kaamiki, maaleeka ki Galmeega Raa y’a
iide tukki Zakari, wo y’a t’îhira a kese k’ammade
ki munɗa aa sandup an d’oggiyo sulɗi koddiyo
eeɗiyadaŋ uŋse.
12 Aame Zakari yi y’ wulle maŋ, eedí t’a digge
wo orgiso t’a yi ziiɗa.
13 Wo ɗe maaleeka yi di ruute, y’ede: «Zakari
kee k’orgiɗe ye, kono tondiyadá a Raa gette, yoŋ
y’illiga. Eddá Elizabet t’a t’eha ulo, wo ki di-
zaapa sundí Zaŋ.
14 Kee addá a ôona t’uŋsuwo kono yode, wo
ɗoŋ ɓaadaŋ ulbaŋ an d’isa uŋse a ehiyadí te.
15 Yoŋ y’a t’isa wede goole a ɗaana Galmeega
Raa, toote k’in̰n̰i bin̰ yi ki siɓa ye, ise toote
ti doolo wede ḭ-d’eḛde orme toŋ maŋ‡. Yoŋ
t’adda k’adde meedí geŋ miŋ, addí ôoniyo t’Unde
Kamilen̰.
16 Ɗoŋ k’Izirayel ɓaadaŋ y’a ti’n kimo ki tukki
Galmeega Raazaŋ§.
17 Ettiyadí y’etto yoŋ wede zina Raa, ti toogo
k’Unde Kamilen̰ ere i-dokkiyo nebi Eli. Iŋkino
maŋ maawi ti in̰n̰izaŋ y’a ti’n sella an di
t’okkiya, wo ɗoŋ ḭ k’ollige ono ye toŋ y’a ti’n
kimo a suuniyo k’ono ere ki ɗoŋ ki diine, kono

† **1:9 1.9** Kun wollo adda mattup ki Egzod 30.7-8. ‡ **1:15 1.15** Kun wollo adda mattup ki Nombire 6.3. § **1:16 1.16** Kun wollo adda mattup ki Malasi 2.6.

y’an isa ɗoŋ i t’ikkima tuddaŋ a Galmeega*.»
18 Zakari yi di ruute a maaleeka, y’ede: «Ɗe
kaŋ mummino n’a suuna ono geŋ ɗerec me?
Ɗerec, nuŋ ni t’ize gôole wo eddó toŋ ozzinagutú
îide, ti ki t’ehe ye.»
19 Maŋ maaleeka yi di’n gime onamí, y’ede:
«Eŋ nuŋ maaleeka Gabiriyel wede ôhire a ɗaana
Raa ni di naabiya, yi n’igibo n’a-d’iido ti rabila
majjaanawa kono n’a-di kize.
20 Wo kee onamó ki k’umɓe ye, iŋkino maŋ
bizá a di t’ippa ki rootiyo umbo bini onniyo ere
sulɗi pay geŋ a-t’etta. Eyye, ono ɗoŋ ni ruute geŋ
a t’isa aame onniyo t’îida maŋ.»
21 Aame geŋ kane ɗoŋ duuru an delliyo Zakari,
wo an ziiɗa giggiraŋ kono t’adda Ɓoy Raa wede
k’adda geŋ yi ki t’aɗɗiya kesiko ye.
22 Aame yi t’uɗɗo kotto maŋ, yi k’aaniya
rootiyo ye a ɗoŋ duuru geŋ me. Wo kane an
di zuune yoŋ i-iido munɗa aa suniye adda Ɓoy
Raa wede k’adda geŋ me, y’an ooyisito dugiyko
ɗaŋŋal wo bizí ki rootiyo umbo.
23 Aame Zakari y’a ti ɗiŋge onniytagi ɗoŋ ki
naabadí adda Ɓoy Raa maŋ, y’a aahe ɓoozí.
24 Bini maŋ eddí Elizabet ti t’umɓe adde, tere
paat geŋ t’ombiɗe tuddutú. Wo tod’ t’a ruute
t’adda k’addutú, t’ede:
25 «Eŋ̃ŋ̃o munɗa wede Galmeega Raa y’ize a
tukki nuŋ̃ te: Nuŋ te sukiyagi a ɗaana ɗoŋzó me,
kono o k’ede ulo ye. Wo aŋkeŋ y’a dihe y’o di
booye sukiyagó a ɗaana ɗuwo pay.»

Urzi wede an di t’eha Isa

---

* **1:17 1.17** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.23-24.

26 Elizabet mahiwatú îide tere zoot maŋ, Raa
y'a igibe maaleeka Gabiriyel k'adda geeger soo
ki siiɗo Galile sundutú Nazaret.
27 Yi y'igibe ki tukk'uto koŋso, tod' t'ibire
ulo obulsu sundí Yusup, yoŋ geŋ ti biza bumɓu
Dawut. Wo to uto koŋso gette sundutú Mariyam.
28 Maaleeka yi-t'iide di tode, y'a t'uuney wo yi
di ruute, y'ede: «Koŋ ulbí i iso uŋse, koŋ ere Raa
yi ize beeko, Galmeega Raa yoŋ ti koŋ.»
29 A onamí geŋ ettú a digge, ti d'elkiso t'adda
k'addutú wo t'ede: «Toose kino ettiŋ i-kaza moo
me?»
30 Iŋkino maŋ maaleeka yi di ruute, y'ede:
«Mariyam koŋ m'orgiɗe ye, kono koŋ m'uune
beeko ti Raa.
31 Koŋ m'ollo koɗuwo, m'a seeɗa mahuwe, m'a
t'eha ulo wo mi di zaapa sundí Isa.
32 Yoŋ geŋ y'a t'isa wede goole, an di y' waaka
Ulo ki Raa goole a jiire pay. Galmeega Raa yi di
t'ela kaakido moziko ere ki mugiyí Dawut,
33 wo y'a lekka a moziko ki daayum a tukki ɗoŋ
k'Izirayel, wo mozikadí ti ki ɗaŋga ye.»
34 Mariyam ti di ruute maaleeka, t'ede: «Geŋ
aasa mummino, kono nuŋ ti kule kaŋ soo toŋ ay
k'ikkima ye me?»
35 Maaleeka yi di'n gime onamtú, y'ede:
«Unde Kamileŋ̰ t'a ɗeega eedí, wo toogo ki Raa
goole a jiire pay ti-ki ti'n diiba aa lukkise. Kono
kamo ulo wede mi t'eha geŋ yoŋ kamileŋ̰, wo soŋ
an di y' waaka Ulo Raa.
36 Wo m'ollo, Elizabet taasadí toŋ ti uune adde
ki tere zoot, t'a t'eha ulo a gôolikatú geŋ me, tode
ere an'de karta toŋ maŋ.

37 Ɗerec, munɗa wede Raa yi k'aane ye
umbo.»
38 Iŋkino maŋ Mariyam t'a ruute, t'ede: «Nuŋ
te ere naabo Galmeega Raa, pay geŋ o t'iso aa
kee k'o ruute.» Saŋ maaleeka yi-t'iili, y'a iŋgile.

Mariyam tod' daŋ Elizabet

39 Onniyto miibi k'ita maŋ, Mariyam t'a
t'iiziga, t'a iŋgile ti naariya k'adda geeger ki
siiɗo Ziide ere adda diine moŋgali.
40 T'iide'ŋ ti t'iide adda ɓoy Zakari wo t'a
ruute, t'ede: «Elizabet toosadí.»
41 Aame Elizabet t'illiga toose ki Mariyam kotto
maŋ, ulo adda k'addutú y'a iise arɓu wo tod'
Elizabet addutú a ûune t'Unde Kamileŋ̃.
42 Tod' t'a iɗili ti golla awwa, t'ede: «Koŋ te
Raa yi ti ziipe beeko a jiire erayi pay, wo ulo wede
adda k'addí toŋ beeko Raa a eedí.
43 Nuŋ te wee te ɗoo miŋ mekki Galmeegó t'a
iido wolliyadó me?
44 Ki kotto m'ollo, aame n'illiga toose ki koŋ
geŋ, ulo adda k'addó toŋ i-d'ize uŋse, y'a iise
arɓu.
45 Uŋsuwo a tode ere umɓe a ono ɗoŋ iido
t'urzi Galmeega Raa, kane geŋ a-t'etta.»

Ôoro ki Mariyam

46 Iŋkino maŋ Mariyam t'a ruute, t'ede:
«Nuŋ t'addó pay n'a t'imme Galmeega.
47 Raa yoŋ Wede k'Uttiyadó,
kono k'iŋkino addó a ûune t'uŋsuwo,
48 kono y'a dihe y'a zibbe edayí a tukki nuŋ ere
naabadí ere umbadó ettiyo.

Eyye, ti aŋki wo ki daayum ɗuwo pay an di roota
kereṋ, nuŋ te ere ulbutú uŋse,
49 kono Raa toogo a jiire pay, a nuŋ te y'o ize sulɗi
ɗoŋ beehiye a jiire,
yoŋ sundí kamileṋ.
50 Y'isiyo adde koɗuwo k'eda k'iṋṋi
a tukki ɗoŋ i ottilso me.
51 Ti toogo ere pay ki beezí, y'aaze sulɗi ɗoŋ a
jiire, aakede:
Y'a ti'n tiipe kane ɗoŋ an ede elkiso ere ki koliyo
tuddaŋ gette,
52 kane mozagi yi ti'n gippirɗe t'ekki kaakidagaŋ
me,
wo ɗoŋ i ki koliyo tuddaŋ ye, yi-ti'n gili t'awwa.
53 Kane ɗoŋ mosogo yi di'n ûune ti sulɗi ɗoŋ
majjanɗani,
wo ɗoŋ bey y'an ilmi daa munɗa beezaŋ.
54 Yo y'a iide noogiyo ɗoŋ k'Izirayel ɗoŋ naabadí,
wo y'aaze adde koɗuwo a kane i-ki dunɗe ye.
55 Geṋṋo munɗa wede Raa y'an ruute y'aasa a
maawiŋ,
a Ibirayim wo a ita k'iṋṋizí ki daayum me.»
56 Mariyam t'a likke ti Elizabet suma tere aɗo,
saŋ t'a aahe ɓoytú.

Ehiyo Zaŋ Batis

57 Aame Elizabet onniyatú îide k'ehiyo maŋ,
t'a t'ehe ulo.
58 Kane ɗoŋ k'ita waayatú ti taasiyagutú an di
zuune Galmeega Raa yi ize adde koɗuwo a tod'te,
wo kane toŋ an d'isiyo uŋsuwo ti tode.

59 T'ume an ti y'ehe îide onniyo gessire† maŋ,
kane an t'iide ulo an i di walɗa ponde wo an i di
zaape sundí Zakari aa suma meegí.
60 Wo maŋ meedí t'an di ruute kereŋ̰, t'ede:
«Aha, ulo an di y' waaka sundí Zaŋ.»
61 Maŋ kane an i di ruute, an'de: «A biza
bumɓuguŋ wede sundí iŋkino umbo.»
62 Maŋ an i di ruute a meegí kaŋ dugiyko, kono
an di suune ulo'ŋ yi dehu an di y' waake wee
wee?
63 Yoŋ y'a tunde pakirte, maŋ an i d'ele wo y'a
riiŋe: «Sundí te Zaŋ.» Kane pay geŋ an ziiɗa
giggiraŋ.
64 A kaamiki bizí a t'ihina, y'a iise ono wo yi
tamma Raa.
65 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ pay a ita waaya geŋ
orgiso t'anni ziiɗa, wo adda siiɗo Ziide ere pay
adda diine moŋgali gette, an tôwwo taaya a sulɗi
ɗoŋ pay ize geŋ me.
66 Kane ɗoŋ pay illiga sulɗi ɗoŋ ize geŋ, an
d'elkiso eego wo an di tondiso tuddaŋ, an'de:
«Saŋ maŋ yo ulo eŋ y'a t'isa moo me?» Iŋkino
maŋ ki kotto toogo Galmeega Raa gette ti yode.

Ono ɗoŋ Raa y'igibo t'urzi Zakari

67 Zakari meek'ulo geŋ addí a ûune ti Unde
Kamileŋ̰, wo y'a iise rootiyto ki ono ɗoŋ Raa
y'igibo, y'ede:
68 «Tamma a Galmeega, yoŋ Raa ki ɗoŋ
k'Izirayel,
kono ɗoŋzí geŋ y'a ukko noogiyadaŋ, yoŋ y'an
uɗɗe.

† **1:59 1.59** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3.

69 Wo a kine y'in d'uɗɗo Wede k'Uttiyo i-d'ede
toogo,
ti biza bumɓu ki mozigo Dawut wede naabo Raa.
70 Eŋ onamí ɗoŋ y'a ruute ti kaaga ti bize
nebiyagí ɗoŋ kamileŋ̰:
71 Yi ruute y'in di'n utta ti bey ɗoŋ k'aduziŋ
wo ti bey kane ɗoŋ pay in olmiɗe.
72 Y'aaze adde koɗuwo a moŋgiɗagiŋ,
wo i ki dunɗe ye a taasuwadí ere kamileŋ̰ yi gitte
ti kane gette.
73 Gette nâamiya ere Raa y'a-ti nîime tuddí ti
mugiyiŋ Ibirayim,
74 y'in di'n aɗɗe ti bey ɗoŋ k'adu.
Iŋkino maŋ in d'oola urzi in i di naaba daa
k'orgiso,
75 kono in t'ise ɗoŋ kamileŋ̰ wo ki diine a
ɗaanadí me
adda k'onniytagi ɗoŋ pay ki lekkiyadiŋ gette.
76 Wo ulo ki nuŋ, kee k'a ozira a ɗaana Galmeega
kono ki-d'okkima urzizí,
geŋ iŋkino k'a t'isa nebi ki Raa goole a jiire pay,
77 wo k'an di kiza a ɗoŋzí an di suuna yoŋ y'an
utta
t'urzi tambobino k'olɗikadaŋ.
78 Eyye, Raaziŋ yoŋ ôoniyo t'isiyo k'adde
koɗuwo.
Y'in ti'n tuure ti toore wede iido t'awwa, aakede
toore peeɗo ti koliyo.
79 Yo y'a toora a tukki kane ɗoŋ i lekkiyo adda
zimolo wo ɗoŋ i lekkiyo a biza k'olɗe,
kono y'a dokka zoŋɗiŋ a urzi wede ki toose.»
80 T'ume geŋ miŋ ulo yi d'ohire a urzi tudde wo
a urzi k'Unde Raa. Yi lekkiyo adda balɗa bini a

îide onniyo ere tuddí y'an ti gize kereŋ̰ a ɗaana
ɗoŋ k'Izirayel.

2

Ehiyo k'Isa

1 Aame geŋ mozigo goole ki Romeŋ Ogust* yi
d'ize oogoro ki kaza ɗuwo adda siiɗiyagi pay
ɗoŋ Romeŋ ge-dokkiyo.
2 Ette kaza ere ki poone, tod' t'iise aame
Kiriniyus yoŋ goole ki siiɗo Siiri.
3 Ɗoŋ pay an t'ette an di-kizo tuddaŋ,
wede tuuku toŋ yi d'aahiya ki siiɗo k'ehiyadí
k'ehiyadí.
4 Wo yode Yusup toŋ y'a t'iiziga ti geeger
Nazaret siiɗo Galile, y'a iŋgile ki geeger Betile-
hem siiɗo Ziide, ume wede an d'ehe mozigo
Dawut, kono yode Yusup toŋ y'uɗɗo t'adda ɓoy
wede k'ita k'iŋ̰ŋ̰i Dawut.
5 Y'a t'iide, a̰n̰ di-kizo kaŋ soo ti Mariyam ere
k'ebirayí te, aame geŋ tod'te t'adde.
6 Koore kane a Betilehem geŋ onniyatú k'ehiyo
a îide,
7 t'a t'ehe ulo ki kaɓɓatú me. Ti di mulpite
sotor, t'a ti y' duwwe a kulaaye kono ume adda
biino torgagi umbo.

Maaleeka ti ɗoŋ k'elso

8 Adda siiɗo gettiyo batum, i d'ede ɗoŋ k'elso
an lekkiyo a balɗa an boohiyo maaladaŋ.

---

* **2:1 2.1** Ogust y'iise mozikadí ti ozzine ada sire makumu gessat
ki poone an t'eha Isa ɓotto, bini ozzine koomat makumu piɗe,
saŋ Isa an di y'ehe.

9 Onniyo soo a diɗɗo maŋ, maaleeka ki
Galmeega Raa y’a d’iide tuddaŋ wo toore
Galmeega Raa yi-tooriyo eedaŋ. Iŋkino maŋ
orgiso t’an di’n ziiɗa ɓaadaŋ.
10 Wo maaleeka y’an di ruute, y’ede: «Kun
orgiɗe ye, kono kun ollo, n’un d’iido n’un di kize
rabila majjaanawa aasa uŋsuwo ɓaadaŋ a ɗoŋ
pay, tod’te ettiyo:
11 Aŋki adda diɗɗo ette adda geeger Dawut, an
un ehe Wede k’Uttiyo, yoŋ Almasi Raa yi biire,
yoŋ Galmeega.
12 Eŋ̰ŋ̰o munɗa wede un kizey kun di y’ suuney
me: kũn t’ooney ulo ŋ̰eŋku mulpiyo ti sotor,
duwwiyo adda kulaaye†.»
13 A kaamiki a sirpa maaleeka geŋ, i d’uɗɗo
maaleekiyagi ɓaadaŋ ti kandaane an tamma Raa,
an’de:
14 «Tamma a Raa t’awwa a kandaane,
wo a siiɗo toose t’a koone a ɗoŋ yi giyye.»

Ettiyo ɗoŋ k’elso ki Betilehem

15 Aame maaleekiyagi an iili an ti gime ki
kandaane maŋ, kane ɗoŋ k’elso an d’iise rootiyto
tuddaŋ, an’de: «Iŋkino in t’ette Betilehem, in di
wollo munɗa wede iido, wede Galmeega Raa y’in
gize.»
16 Maŋ an d’iŋgile an di naariya. An iiney
maŋ, an di dihite wo an di’n uune Mariyam ti
Yusup, wo ulo ŋ̰eŋku duwwiyo adda kulaaye me.

---

† **2:12 2.12 *Kulaaye:*** Di Yawudiyagi an okkime k’inda, wo di kine kulaaye geŋ yoŋ ume lawiya ti garbe k’oɓe seemi a maala.

17 Aame ulo an ti y' wulle maŋ, an d'iise tôwwo
taaya ere maaleeka y'an ruuto kono k'ulo geŋ
me.
18 Wo ɗoŋ pay illiga geŋ an di ziiɗa giggiraŋ a
rabila ere ki ɗoŋ k'elso gette.
19 Wo ki tode Mariyam maŋ, sulɗi pay geŋ t'a
ti'n buuhe adda k'addutú, wo ti d'elkiso ɓaadaŋ
eego.
20 Saŋ maŋ ɗoŋ k'elso an di-gime, an di tamma
Raa wo an di ruute koɗuwo a yode a sulɗi ɗoŋ
pay an illiga wo an wulle, kono sulɗi pay geŋ
a-t'iide aakede maaleeka y'an ruute.

Zaapu suma a Isa

21 T'ume an ti y'ehe îide onniyo gessire maŋ,
ulo an i-di wilɗa ponde, wo yoŋ an i-di ziipe
sundí Isa aa maaleeka y'a ruute, ti poone meedí
t'a seeɗa mahuwe ɓotto.

Isa ti maawí adda booro Ɓoy Raa

22 Saŋ maŋ onniyo t'a îide ere aŋ Yusup ti
eddí Mariyam an ti t'ise tuddaŋ kamileŋ̰ a ɗaana
Raa, aakede oogoro Muusa ti rootiyo‡. Iŋkino
maŋ ulo an t'umɓe k'adda booro Ɓoy Galmeega
Raa a geeger Zeruzalem, kono an i-ti y' zaapey a
ɗaanadí.
23 An ize iŋkino a-t'iide a ono ɗoŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup k'oogoro Galmeega Raa,
an'de: «Iŋ̰ŋ̰i kuuli ɗoŋ pay ki kaɓɓa geŋ, kane
kun i di'n ooye kese a Galmeega Raa§.»
24 Wo soŋ kane maawí an d'ise seɗeke ere
tode oogoro gettiyo batum ti rootiyo, t'ede: «An

‡ **2:22** **2.22** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.3,6. § **2:23**
2.23 Kun wollo adda mattup ki Egzod 13.2.

di seɗɗe deere sire ere ki balɗa umbo ere ki
moɗɗiyo toŋ sire wo in̰n̰i*.»
25 A Zeruzalem geŋ i d̰'ede wede iŋkino sundí
Simeyoŋ, yoŋ wede ki diine wo y'orgiso a Raazí,
yi delliyo wede y'a utta ɗoŋ k'Izirayel. Unde
Kamilen̰ ti yode
26 wo tod' ti di t'iiɗiba ita ki poone, t'ede: «Kee
ki ki t'inda ye, daa ki ki wulla Almasi Galmeega
Raa yi biire gen̰n̰o ye maŋ.»
27 Iŋkino maŋ t'urzi k'Unde Raa, Simeyoŋ y'a
t'iide k'adda booro Ɓoy Raa aame Isa maawí an
ti y'umɓo, kono an d'ise munɗa wede aa oogoro
ti rootiyo.
28 Maŋ Simeyoŋ y'a t'umɓe ulo a beezí wo yi
tamma Raa, y'ede:
29 «Aŋken̰n̰o eŋ Galmeega Raa, kee onamá ɗoŋ
ki r̰uute a t'iide,
nuŋ wede naabadá ki n'oolo n'a t'inda ti toose.
30 Ki kotto ni y' wulle t'edayó wede k'igibo a utta
ɗuwo me,
31 yode wede k'igibo ɗuwo pay an di y' wolla.
32 Yoŋ geŋ toore, wede a kiza a ɗoŋ Yawudiyagi
ye an di suuna kee Raa,
wo t'urzi yode geŋ ɗuwo an di t'imma ɗoŋ
k'Izirayel.»

Ono ɗoŋ Raa y'igibo t'urzi Simeyoŋ

33 A ono ɗoŋ Simeyoŋ yi rootiyo a tukk'ulo geŋ,
kane maawí an ziiɗa giggiraŋ.
34 Simeyoŋ y'an di ziipe beeko, wo yi di ruute
a Mariyam meek'ulo, y'ede: «Koŋ m'ollo, ulo eŋ
Raa yi ziipo y'a koona urzi wede ɗoŋ ɓaadaŋ

* **2:24 2.24** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 12.8.

adda siiɗo k'Izirayel an di dagga, wo ɗoŋ oŋgoŋ
an t'oona uttiyo. Wo yoŋ y'a koona munɗa wede
a kiza Raa a ɗuwo, wo kane an di y' kiigira.
35 Iŋkino maŋ elkiso ere ombiɗe adda k'adde
ɗoŋ ɓaadaŋ gette y'a-t'oora kereŋ̃, wo koŋ
Mariyam dabar t'a ki'n seeɗa ɓaadaŋ aa an ki'n
giira ti kasigara.»

Nebi erewo sundutú An

36 I d'ede soŋ nebi erewo sundutú An uto
ki Peenuwel, tode gette ti biza bumɓu k'Aser.
Tod' ti gûulike baa. Ti kule wede ti ziiɗa ki
koŋsuwatú geŋ, an di likke ozzine sarat ɗaŋŋal,
maŋ y'a inda.
37 T'ume geŋ t'a likke mandaayawa bini ozzi-
nagutú a îide ada gessire makumu piɗe. Ti booro
Ɓoy Raa ti ki ɗekkiyo ye, ti naabiya diɗɗo oŋ̃ŋ̃u
a Raa me, onniyo muno ti lekkiyo daa k'om̃ɓ̃o
wo ti tondiyo Raa.
38 Aame Simeyoŋ yi rootiyto geŋ, tode toŋ maŋ
t'a d'iiney wo t'a iise tamma Raa. Wo ti tôwwo
taaya k'ulo a ɗoŋ Zeruzalem pay, ɗoŋ i delliyo
Raa y'an aɗɗa ti dabaradaŋ.

Kama ki Nazaret

39 Aame kane maawi k'Isa an t'ize pay sulɗi
ɗoŋ oogoro Galmeega Raa ti dehu an d'ise me
maŋ, an di-gime ti ulaŋ ki Nazaret geeger ere an
di lekkiyo adda siiɗo Galile.
40 Wo ulo geŋ yi d'ohire a urzi tudde wo a urzi
k'Unde Raa, eedí ôoniyo ɓoo ti suuniyo k'ono,
wo beeko Raa a eedí.

Ettiyo k'Isa ki Zeruzalem ti maawí

41 Ozzine ti ozzine maawi k'Isa an di-koliyo
ki Zeruzalem kono an d'isiyo tarnaape Pak ki
Yawudiyagi.
42 Wo aame Isa i îide ozzine koomat makumu
sire† maŋ, maawí an ti y' wiike ti kane ki
Zeruzalem, aa oogoro ki tarnaape ti rootiyo.
43 Aame onniyto tarnaape i t'iŋgile maŋ, kane
an di-gime, wo yo ulo Isa y'a uupe a Zeruzalem,
maawí an ki suune ye.
44 Kane an elkiyo ulo'ŋ ti ɗoŋ an ziiɗo urz-
izaŋ soo. Iŋkino aame an izire bini peeɗo
t'ette k'ooriyo maŋ, an d'iise dehuzí adda diine
taasiyagaŋ ti laŋziyagaŋ.
45 Umbo an ki y'uune ye, maŋ an di dehutu an
di-gime ki Zeruzalem.
46 Onniyo sire k'aɗuwe maŋ, an di y'uuno
adda booro Ɓoy Raa, yi-guune adda diine ɗoŋ
suuniyo k'oogoro, yi'n ollige wo yi di'n tondiyto.
47 Wo kane ɗoŋ pay i y'ollige an ziiɗa giggiraŋ
a eedí soodo a elkiso ere i-d'ede, ti kama k'ono
ɗoŋ y'anni kama geŋ me.
48 Kane maawí an yi wulle maŋ, an ziiɗa
giggiraŋ wo meedí ti di ruute, t'ede: «Ulo ki nuŋ,
k'isiyo kino moo me a kaye maawá me? Ki wollo,
nuŋ ti meegá ay ki dehutu eŋ undey i t'uɗɗe.»
49 Yoŋ y'an di ruute, y'ede: «Ɗe kun ni dehutu
iŋkino moo me? Kun ki suune ye ko, i dehu nuŋ
n'a lekke adda Ɓoy Meegó me?»
50 Wo kane eedaŋ ti ki seeɗu ye onamí ɗoŋ y'an
rootiyo geŋ me.

---

† **2:42 2.42** ***Ozzine koomat makumu sire:*** I-kaza ki kane Yawudiyagi wede i îide ozzine iŋkino maŋ, y'aane y'a naabe ki Raa.

51 Saŋ maŋ y'a t'iiziga, an di-ɗiige ki Nazaret
ti maawí soo. Yo yi d'ollige onamaŋ, wo meedí
gette sulɗi ɗoŋ pay ize geŋ ti di'n boohiyo
addutú.
52 Isa geŋ yi d'ohire a urzi tudde, a urzi suuniyo
k'ono, ti beeko a ɗaana Raa wo a ɗaana ɗuwo
pay.

3

Zaŋ Batis wede zina Raa
(Matiye 3.1-6; Markus 1.1-6)

1 Kun ollo, t'ume Tiber yoŋ mozigo goole ki
Romeŋ, wo îide ozzine koomat makumu paat
maŋ, goole ki siiɗo Ziide sundí Pons Pilat.
Goole ki siiɗo Galile sundí Erod Antipas, leemadí
Pilip yoŋ goole yi dokkiyo siiɗo k'Iture ti siiɗo
Tirakoni. Goole ki siiɗo k'Abilen sundí Lizaniya,
2 wo mozagi deero ɗoŋ seɗeke sumɓiyagaŋ
Anne ti Kayip. A ozzine geŋ Raa yi-d'ele onamí
a Zaŋ ulo Zakari, aame yi lekkiyo adda balɗa.
3 Wo yo Zaŋ geŋ yi soorutu adda siiɗiyagi ɗoŋ
pay a biza k'ooye Zurden, yi kazita yi d'eesiyo:
«Kun ti kama lekkiyaguŋ, an un ti'n suyyo batem
wo Raa y'un t'isa tambobino a olɗikaguŋ te.»
4 Geŋ a-t'iide a ono ɗoŋ nebi Ezayi yi riiɲe ti
kaaga adda mattupadí, y'ede:
«Ɗoŋ an d'ollige golla ki wedusu yi ɗollite adda
balɗa, yi d'eesiyo:
Kun i t'okkoŋ urzi Galmeega,
erkiyagí kun i ti'n okkoŋ ki diine ɗelele.
5 Polɗagi kun ti'n ôono pay,
moŋgali ti kessagi pay kun di bursiɗito,
urzi guuɗiyto kun ti y'ahan ɗelele,

wo urzi wede moŋgali toŋ kun ti y'iso patal.

6 Iŋkino ɗuwo pay an di y' suuna urzi k'uttiyo
wede Raa y'an ele me*.»

7 A ɗoŋ duuru i dihimo ki tukki Zaŋ y'a ti'n
suyye batem geŋ, y'an di rootiyo, y'ede: «Kune
ɗoŋ ulpi aakede maŋkikagi! Wee wee un gize
urzi wede kun t'alɗa ti booro ki Raa ere ettiyo
goppoŋ te?
8 Iŋkino maŋ kun iso naabo ere beehiye, geŋ
a kize kun ti gime lekkiyaguŋ. Wo kun roote ye
adda k'adduguŋ: "Kaye mugiyey Ibirayim me",
kono kun t'alɗa ti booro Raa te. Wo kun ollo,
n'un di rooto: Ti moŋgali eŋ miŋ, Raa y'aane yi
d'aɗɗe ɗuwo a t'ise ita k'iṉṉi k'Ibirayim me.
9 Aŋkeṉṉo booro Raa i guute goppoŋ, tod'te
aa wede yĩ t'umɓe ulpaasi y'a-dokkiɗa inda ti
sondayzaŋ pay: Undumu tuuku yi k'ehiyo iṉṉi
beehiye ye maŋ, an di-ɗekka an di seɗɗa adda
k'uwwo mendí.»

10 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ duuru Zaŋ an di y'
tunde, an'de: «Ɗe ay d'ise mummino me?»
11 Maŋ y'an di ruute, y'ede: «Aame wede i-
d'ede kallagi sire maŋ, soŋ yi elo a wede i-k'ede
ye. Aame wede i-d'ede omɓo maŋ, y'an ti dooko
ti wede i-k'ede ye.»

12 A ume geŋ i d'ede ɗoŋ seɗɗu jibaaye toŋ an
iido y'a ti'n suyye batem, wo Zaŋ an di y' tunde,
an'de: «Wede dooyisadey, ay d'ise mummino
me?»

* **3:6 3.6** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 40.3-5.

13 Maŋ yoŋ y’an di ruute, y’ede: «Kune a
munɗa wede an un ɗikke geŋ, ti doolo kun a
amɓa ye.»
14 Iŋkino asigiryagi toŋ an di y’ tunde, an’de:
«Wo ɗe kaye me, ay d’ise mummino?» Yoŋ y’an
di ruute, y’ede: «Munɗa wedusu kun amɓe ki
toogo ye, ise omɓo bize ti suma ɗuwo toŋ ulu,
ulbuguŋ iso uŋse a ran̰n̰aguŋ.»

Kaza ki wede ettiyo k’ita
(Matiye 3.11-12; Markus 1.7-8)

15 Kane ɗoŋ duuru geŋ an di delliso wo an di
zaapu elkisadaŋ ekki yode, wede tuuku toŋ yi
rootiyo adda k’addí a urzi Zaŋ geŋ me, an’de:
«Kunuŋ eŋ miŋ aasa Almasi Raa yi biire ko?»
16 Iŋkino maŋ Zaŋ y’an di ruute a kane pay,
y’ede: «Nuŋ n’unni suyyiso batem t’ahu, wo ɗe
wede ettiyo k’ita geŋ yoŋ toogo yi jiire nuŋ, ni
k’îide n’a ki t’eeze sibe toɓiyagí ye. Yoŋ y’unni
suyya batem t’Unde Kamilen̰ wo ti uwwo.
17 Wo yoŋ y’a ɗekka booro aakede wedusu
yi t’umɓo munɗa ki solɗe a beezí, y’a silɗa
koɗuwo, in̰n̰i yi-t’oɓa giiyayí, wo oɗɗo y’a t’ogga
mentú ad̰d̰a k’uwwo ere i k’unto ye.»
18 A ɗoŋ duuru Zaŋ y’an d’eele kooke ti doolo
toŋ ɓaadaŋ. Geŋ iŋkino y’an di kazita urzi Rabila
Majjaanawa me.
19 Wo aame geŋ Erod wede i dokkiyo siiɗo
Galile, Zaŋ y’a y’iipiɗe kono yi ziiɗa ere leemadí
sundutú Erodiyas, wo kono soŋ y’ize sulɗi ɗoŋ
ulpi ɓaadaŋ ti doolo.
20 Wo t’ekki sulɗi ɗoŋ pay ulpi Erod y’ize geŋ,
Zaŋ y’a-ti y’ ziiɗa daŋgay.

Suyyiso batem k’Isa
(Matiye 3.13-17; Markus 1.9-11)

21 Ɗoŋ pay Zaŋ yi ti’n zuyye batem maŋ, Isa
toŋ y’a-ti y’ zuyye batem. Wo aame Isa yi tondiyo
Raa geŋ, kandaane a t’ihina,
22 wo Unde Kamileŋ t’a ɗiigo a tuddí, ti tudde
ere aa deere. Wo gõlla t’a ruute ti kandaane,
t’ede: «Kee ulo nuuno, ni ki giyye ɓaadaŋ, ulbó
uŋse ti kee me.»

Ita moŋgiɗagi k’Isa
(Matiye 1.1-16)

23 Aame Isa i îide suma k’ozzine ada g’aɗo
maŋ, y’a iise kazita Rabila Majjaanawa. Aa in
di rootiyo yoŋ ulo ki Yusup, geŋ ita moŋgiɗagi
ettiyo: Yusup yoŋ ulo k’Eli,
24 Eli ulo ki Matat, Matat ulo ki Lebi, Lebi ulo
ki Melki, Melki ulo ki Yanay, Yanay ulo ki Yusup,
25 Yusup ulo ki Matatiyas, Matatiyas ulo ki
Amos, Amos ulo ki Nahum, Nahum ulo ki Esili,
Esili ulo ki Nagay,
26 Nagay ulo ki Maat, Maat ulo ki Matatiyas,
Matatiyas ulo ki Simeyin, Simeyin ulo ki Yosek,
Yosek ulo ki Yoda,
27 Yoda ulo ki Yohanan, Yohanan ulo ki Resa,
Resa ulo ki Zorobabel, Zorobabel ulo ki Salatiyel,
Salatiyel ulo ki Neri,
28 Neri ulo ki Melki, Melki ulo ki Addi, Addi ulo
ki Kosam, Kosam ulo ki Elmudam, Elmudam ulo
ki Er,
29 Er ulo ki Zozuwe, Zozuwe ulo ki Eliyezer,
Eliyezer ulo ki Yorim, Yorim ulo ki Matat, Matat
ulo ki Lebi,

30 Lebi ulo ki Simeyoŋ, Simeyoŋ ulo ki Ziida,
Ziida ulo ki Yusup, Yusup ulo ki Yonam, Yonam
ulo ki Eliyakim,
31 Eliyakim ulo ki Meleya, Meleya ulo ki
Menna, Menna ulo ki Matata, Matata ulo ki
Natan, Natan ulo ki Dawut,
32 Dawut ulo ki Zeese, Zeese ulo ki Ibet, Ibet
ulo ki Booz, Booz ulo ki Sala, Sala ulo ki Nasoŋ,
33 Nasoŋ ulo ki Aminadap, Aminadap ulo ki
Adimin, Adimin ulo ki Arini, Arini ulo ki Eziroŋ,
Eziroŋ ulo ki Pares, Pares ulo ki Ziida,
34 Ziida ulo ki Yakup, Yakup ulo k'Isaaka,
Isaaka ulo k'Ibirayim, Ibirayim ulo ki Tera, Tera
ulo ki Nahor,
35 Nahor ulo ki Serug, Serug ulo ki Regu, Regu
ulo ki Pelek, Pelek ulo ki Eber, Eber ulo ki Sala,
36 Sala ulo ki Kenan, Kenan ulo ki Arpazad,
Arpazad ulo ki Sem, Sem ulo ki Nowe, Nowe ulo
ki Lemek,
37 Lemek ulo ki Matusalem, Matusalem ulo ki
Enok, Enok ulo ki Yered, Yered ulo ki Malaleyel,
Malaleyel ulo ki Kenan,
38 Kenan ulo ki Enos, Enos ulo ki Set, Set ulo ki
Adum, Adum ulo ki Raa.

4

Naamiya daggiya k'Isa
(Matiye 4.1-11; Markus 1.12-13)

1 Isa yi kama ti biza k'ooye Zurden ôoniyo
t'Unde Kamileŋ̰, maŋ Unde Raa gette t'a-di t'iide
k'adda balɗa.
2 A ume geŋ Meeda siitanɗani t'a yi niime
daggiya adda k'onniyo ada piɗe geŋ me. Adda

k'onniytagi geŋ yoŋ y'a likke daa k'omɓo, wo
aame onniytagi geŋ an t'iŋgile maŋ, mosogo t'a
yi ziiɗa.
3 Iŋkino maŋ Meeda siitanɗani ti di ruute,
t'ede: «Aame kee Ulo Raa kotto maŋ, k'elo urzi
a mokkolo ette t'a-kime omɓo.»
4 Isa yi di'n gime onamtú, y'ede: «Koŋ te
m'ollo, ono eŋ an riiɲe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de: "Lekkiyo wedusu, tod'te t'urzi
k'omɓo bizí ɗaŋŋal ye*."»
5 Maŋ Meeda siitanɗani t'a-di t'iide k'ekki
mokkolo sohoro, wo a kaamiki ita moziko pay
ki duniya ti di gizite,
6-7 wo ti di ruute, t'ede: «Aame ki-dikka wo k'o
uttila maŋ, n'a di t'ela a kee toogo ti laale wede
ki moziko pay ette, kono kane pay eŋ an oo n'ele
a nuŋ, wo ni-t'ele a wede aa ni dehu.»
8 Maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono eŋ
an riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee
k'ottilo a Galmeega Raazá, wo geŋ a yode ɗaŋŋal
ki naabo me†."»
9 Saŋ maŋ Meeda siitanɗani t'a-di t'iide
Zeruzalem t'a-ti y' ziipe t'ekki Ɓoy Raa a ume
wede awwa, wo ti di ruute, t'ede: «Aame kee
Ulo Raa kotto maŋ, t'awwa geŋ k'olɗi k'a zabba
siiɗo,
10 kono ono eŋ an riiɲe ti kaaga adda mattup
ki Raa, an'de:
"Raa y'an di roota maaleekiyagí kono kee,
an gi di booha."
11 Wo soŋ an riiɲe, an'de:

* 4:4 4.4 Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 8.3. † 4:8 4.8
Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.13.

"an gi di seeɗa beezaŋ,
kono k'a t'alɗa zoŋɗá a ki t'oggo ekki mokkolo
ye‡."»
12 Isa yi di ruute, y'ede: «M'ollo, ono eŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de: "Kee
Galmeega Raazá ki y' naame ye§."»
13 Iŋkino aame Meeda siitanɗani ita naamiya
daggiya ere tuuku toŋ pay ti ti ɗiŋge maŋ, t'a
t'irga ti tuddí bini onniyo ere ti t'oona ti doolo.

Naabo k'Isa a siiɗo Galile
(Matiye 4.12-17; Markus 1.14-15)

14 Isa geŋ ôoniyo ti toogo k'Unde Kamileŋ y'a-
gime ki siiɗo Galile, wo sundí t'a îile adda siiɗo
pay gette.
15 A ume geŋ yi dooyisito adda ɓoyɗi ɗoŋ
Yawudiyagi ge dooyiso, wo ɗoŋ pay an di y'
tamma.

Ɗoŋ Nazaret an koogire Isa
(Matiye 13.54-58; Markus 6.1-6)

16 Isa y'a t'iiziga, y'a iŋgile ki Nazaret geeger
ere y'a ihira. A onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi maŋ, aa daayum yi d'isiyo yi-t'iide
adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso, maŋ y'a
t'iiziga y'an di gare mattup ki Raa ere ti kaaga.
17 An i d'ele mattup lobiɗe ki nebi Ezayi. Aame
yi t'ihina maŋ, yi d'uune ume wede an riiŋe,
an'de:
18 «Unde Galmeega Raa ti konso a eedó,
yoŋ yi ni biire kono n'a kizite Rabila Majjaanawa
a ɗoŋ an k'ede munɗa ye.

‡ **4:11 4.11** Kun wollo adda mattup ki Soom 91.11-12. § **4:12 4.12** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.16.

Y'a n'igibe kono n'a kizite a ɗoŋ an ziɗɗo ɓulagi an t'aɗɗe,
a ɗoŋ koŋzayi edayaŋ a-t'ihina an di wolle kereŋ̰,
wo a ɗoŋ an an ooɗibe yeebadaŋ an t'aɗɗe ti dabaradaŋ te,
19 kono n'an di kize ozzine wede an di wolle beeko Galmeega Raa*.»
20 Aame yi ɗiŋge gariya maŋ, mattup y'a-
t'ilbiɗa umatú, yi-di t'ele a wede i naabiya adda
ɓoy geŋ̰ŋ̰o, yoŋ y'a-guune. Wo ɗoŋ pay adda ɓoy
geŋ edayaŋ ki tukki yode.
21 Iŋkino maŋ y'an d'iise rootiyo, y'ede: «Aŋki
batum ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup ki
Raa ɗoŋ kun illiga eŋ, a t'iide a kune.»
22 Ɗoŋ pay an di y'imme, an ziiɗa giggiraŋ a
ono ɗoŋ majjanɗani uɗɗe ti bizí geŋ me, wo an
di rootiyo, an'de: «Yo eŋ ulo Yusup ɗe me!»
23 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki kotto
n'elkiyo kune kun o roota ono ombiɗe eŋ̰ŋ̰o, kun
t'eesa: "Wede daawiya no, ki daawo tuɗ̰ɗ̰á ɗo."
Wo kun o di roota soŋ: "Kaye ay y'illiga sulɗi
ɗoŋ pay kee k'izo a geeger Kapernayim me, wo
a eŋ̰ŋ̰o adda siiɗadá toŋ k'iso sulɗi ɗoŋ iŋkino
kay."»
24 Wo y'a ruute sey, y'ede: «Ɗerec iŋkino wo
n'un di rooto: Nebi geŋ ɗoŋ a geeger ere y'a ihira
ɗaŋŋal, onamí an k'olliga ye me.
25 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Ti kaaga a
ozzinagi ki nebi Eli geŋ, ozzine aɗo ti gootiyo
mizzi yi ki guppe ye, i d'ize mosogo ɓaadaŋ adda

* **4:19 4.19** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 61.1-2.

siiɗo pay. A ozzine geŋ mandayɗayi ɓaadaŋ a
siiɗo k'Izirayel me,
26 wo toŋ nebi Eli Raa yi ki y'igibe ye, y'a nooge
ere soo ti diine kane geŋ me. Y'a y'igibe k'ume
mandaayawa ere soo Yawudowo ye ti lekkiyo a
Sarepita adda siiɗo ki Sidoŋ†.
27 Soŋ a ozzinagi ki nebi Elize geŋ, i d'ede
ɗoŋ bintiɗagi ɓaadaŋ a siiɗo k'Izirayel me, wo
ti diinayaŋ wenɗa soo toŋ i k'ize ye kamileŋ me,
a t'ize kamileŋ Naama ɗaŋŋal yoŋ ti siiɗo Siiri‡.»
28 Aame an illiga onamí iŋkino maŋ, kane
ɗoŋ pay i t'ugiye adda ɓoy wede Yawudiyagi ge
dooyiso geŋ, an di gulkuwe ɓaadaŋ.
29 Maŋ kane an t'iiziga, Isa t'adda geeger an di
y'uɗɗe, an di-t'iide neere tokomo ere geegirzaŋ
eego, kono Isa an ti y' kibiro k'ekki zire.
30 Wo yoŋ yi t'uɗɗe ti diinayaŋ, y'a ziiɗa urzizí
y'a iŋgile.

Isa yo a Kapernayim
(Matiye 7.28-29; Markus 1.21-28)

31 Iŋkino maŋ Isa y'a-ɗiige ki Kapernayim
geeger ki siiɗo Galile. A onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi maŋ, ɗuwo yi di'n dooyiso,
32 wo kane dooyisadí gette t'an di'n ziiɗa, kono
yi dooyiso ti toogo suuniyo ere ki yode batum.
33 Adda ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso geŋ
i d'ede wedusu i-d'ede siitan a eedí, y'a iɗili ti
golla awwa, y'ede:
34 «Wayya Isa wede ti geeger Nazaret no, ki
dehu moo me a tukki kaye me? Ay suune kee

---

† **4:26 4.26** Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 17.1,8-16. ‡ **4:27 4.27** Kun wollo adda mattup ki 2 Mozagi 5.1-14.

k'iido kono k'ay di'n dagge. Kee nuŋ ni ki suune,
kee Wede Kamileṉ Raa y'igibo.»
35 Maŋ Isa yi di ruute ti golla zakiɗi, y'ede:
«Koŋ m'a t'appa bizí wo mi t'aɗɗo ti tukki wede
me.» Wede geŋ siitan t'aa diiṉe siiɗo a diinayaŋ
wo t'a t'uɗɗe ti tuddí, ti-k'ize munɗa ulsu ye.
36 Kane ɗoŋ pay orgiso t'anni ziiɗa wo an d'iise
rootiyto ti tuddaŋ, an'de: «Urzi k'ono ɗoŋ kino
eŋ miŋ mummino me! Wede eŋ t'urzi wede an i
ele wo ti toogo ere i-d'ede gette, siitanɗani y'an
di rootiyo an t'aɗɗe, wo an t'aɗɗiya.»
37 Wo Isa sundí ti môolo adda siiɗo gette pay.

Eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni ɓaadaŋ (Matiye 8.14-17; Markus 1.29-34)

38 Isa geŋ t'adda ɓoy wede Yawudiyagi ge
dooyiso yi-t'uɗɗe, y'a t'iide daŋ Simo. Aame
y'iiney maŋ yi-t'uuney ande Simo i-ti d'iire
girgir, wo an tunde Isa, an'de: «Erewo ette
mummino ki iso!»
39 Maŋ Isa y'aa d'uttile ki tuddutú, wo y'a
ruute ti golla zakiɗi a ooriyo t'a t'ooli. A kaamiki
ooriyo t'a t'iili, tod' t'a t'iiziga wo t'an d'iise
naabiya.
40 A peeɗo t'a t'iire maŋ, kane ɗoŋ pay an
d'ede ɗoŋzaŋ eeni wede tuuku toŋ t'ita k'eenizí
k'eenizí geŋ, an i di ziko a Isa. Yoŋ a wede tuuku
toŋ yi di zaapu beezí beezí, wo kane an d'ooniyo
bee.
41 Iŋkino kane siitanɗani toŋ an t'aɗɗiyta kay
ti tukki ɗoŋ ɓaadaŋ kaŋ ɗollite, an d'eesiyo:
«Kee Ulo Raa! Kee Ulo Raa!» Wo yo Isa y'an
di rootiyo ti golla zakiɗi wo y'an k'ooliyo urzi an

ki d’orba ye, kono kane an yi suune yoŋ Almasi
Raa yi biire me.

Eŋgilso k’Isa ki siiɗo Ziide
(Matiye 4.23; Markus 1.35-39)

42 Aame ume i t’umpile maŋ, ti Kapernayim
Isa y’a t’uɗɗe y’a iŋgile k’adda balɗa. Kane
ɗoŋ duuru an di y’ dehutu. Aame an y’uune
maŋ, kane an dehu y’a lekke a sirpadaŋ wo an
di y’eegire yi ki’n ooli ye.
43 Wo Isa y’an di ruute, y’ede: «A geegiryagi
ɗoŋ ti doolo toŋ, i dehu n’an kizite Rabila
Majjaanawa ki Moziko Raa t’iina, kono yi n’igibo
miŋ k’iŋkino.»
44 Maŋ adda siiɗo Ziide yi kazita adda ɓoyɗi
ɗoŋ Yawudiyagi ge dooyiso.

5

Sanalliyagi k’Isa ɗoŋ ki poone
(Matiye 4.18-22; Markus 1.16-20; Zaŋ 21.1-11)

1 Onniyo soo Isa yoŋ a biza bar ki Zenezaret,
wo kane ɗoŋ duuru an di-t’ugiye, an di ŋaayu ti
tuddaŋ kono an dehu an d’olliga ono Raa.
2 Maŋ a biza geŋ yi wulle tookiyagi sire, ɗoŋ
sawwiya an ti ɗiggite an opilsito lembiɗagaŋ.
3 Isa geŋ yi di gili adda tooko ere soo, tod’te
ki Simo, wo yi di ruute a yoŋ, y’ede: «Ti zeŋge
k’in odo k’adda k’ahu booloŋ.» Aame an a iide
k’adda maŋ, Isa y’a-guune ekki tooko wo y’a iise
dooyiso ɗoŋ duuru.
4 Aame y’a ti ɗiŋge dooyisadí maŋ, yi di ruute
a Simo, y’ede: «Kun a odo k’adda mohita gettiyo,

wo kun ti kakko lembiɗaguŋ, kun sawwoy
puuni.»
5 Maŋ Simo yi di’n gime onamí, y’ede: «Wede
dooyiso, diɗɗo ette kaye ay niite bini bini toŋ,
munɗa ay k’uune ye, wo a onamá geŋ kaye ay
di-kakke lembiɗagey me.»
6 Aame an ti gikke maŋ, an di ziki puuni
lembiɗagaŋ ɓokɓok aa a sittite.
7 Iŋkino maŋ kane an d’umɓe beezaŋ, i-kaza
laŋziyagaŋ ɗoŋ adda tooko ere ti doolo an t’okko
noogiyadaŋ. Kane an iido maŋ, ti kane pay an
t’ûunite ɓokɓok ti puuni tookiyagi sire geŋ aa i
di sooyite.
8 Aame Simo Piyer yi wulle iŋkino maŋ,
y’a-dikke a ɗaana k’Isa wo y’a ruute, y’ede:
«Galmee’ki nuŋ, k’a leɗɗo ti tuddó me, kono
nuŋ wede k’olɗiko.»
9 Yi rootiyo iŋkino kono yode ti ɗoŋ a itadí pay
orgiso t’anni ziiɗa ɓaadaŋ, a ɓaadika puuni ɗoŋ
an ziki geŋ me.
10 Wo Zak ti Zaŋ iŋ̰ŋ̰i Zebede, kane ɗoŋ
naabadaŋ kaŋ soo ti Simo me, toŋ iŋkino kay
orgiso t’anni ziiɗa. Wo ɗe Isa yi di ruute a Simo,
y’ede: «Kee k’orgiɗe ye, ti aŋki eŋ k’a t’isa wede
dehutu ɗuwo an d’etto k’urzizó.»
11 Iŋkino aame ti tookiyagaŋ an iiney biza
zeŋge maŋ, sulɗizaŋ pay an d’iili geŋ̰ŋ̰o, an di
diine Isa.

Eliyo beeko a wede bitiɗe
(Matiye 8.1-14; Markus 1.40-45)

12 Onniyo soo Isa yi t’iide k’adda geeger soo
ki siiɗo Galile, a ume geŋ i d’iido wede bitiɗe

tuddí risimik. Aame yi wulle Isa maŋ, y’a
t’uttile zumayí a siiɗo, wo y’a yi tunde, y’ede:
«Galmee’ki nuŋ, ki dehu maŋ, k’o eli beeko n’a
t’ise kamileŋ̰ a ɗaana Raa.»
13 Maŋ Isa y’a igibe beezí, y’a yi butte wo y’a
ruute, y’ede: «Nuŋ ni dehu, ki t’iso kamileŋ̰!» A
kaamiki bitiɗayí a ŋ̰ukkiɗe.
14 Wo Isa yi di ruute, y’ede: «K’ollo koɗuwo, a
munɗa wede ize eŋ, a wenɗa soo toŋ ki rootey
ye! Wo ɗe k’odo deddet, ki-ti kazoy tuddá a wede
seɗeke y’a ki ti wolley, wo k’a eloy munɗa ki
seɗeke a kize ki t’ize kamileŋ̰ aa Muusa y’a ruute
adda k’oogoro in d’ise*, kono ɗoŋ pay an di wolle
kee k’uune bee.»
15 Aame geŋ rabila k’Isa ti-teepiyo ki teepiyo,
wo ɗoŋ ɓaadaŋ an d’ettiyo ki tuddí kono
an d’ollige onamí wo an d’ooniyo beeko
k’enɗanzaŋ.
16 Wo yo Isa yi t’argu k’adda balɗa kono yi-
tondiyo Raa.

Eliyo beeko a wede ruŋguyuŋ (Matiye 9.1-8; Markus 2.1-12)

17 Onniyo soo Isa yi dooyiso ɗuwo. Kane
Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro, an iido ti
illiyagi ɗoŋ pay ki siiɗo Galile, ki siiɗo Ziide, wo
ki Zeruzalem, an di-guune a sirpadí. Wo toogo
Galmeega Raa ti yode, ti-d’eliyo urzi y’an d’eliyo
beeko a ɗoŋ k’eeni.
18 Aame geŋ i d’iido ɗuwo an d’umɓo wede
ruŋguyuŋ ti zaaɗe, an dehu an ti y’ t’ele k’adda
ɓoy an ti y’ zaape a ɗaana k’Isa.

---

* **5:14 5.14** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.1-32.

19 Wo kono ɗuwo ɓaadaŋ geŋ urzi an ti y’ t’ele
k’adda ɓoy umbo, iŋkino maŋ an a-ti gili t’ekki
ɓoy geṉ̰ṉ̰o, an d’ihina bulɗo, ruŋguyuŋ an ti y’
zuuye ti zaaɗayí pây a diine ɗoŋ duuru a ɗaana
k’Isa.
20 Isa yi wulle kane an ziipe addaŋ a yode maŋ,
aame geŋ y’a ruute, y’ede: «Olɗikadá n’a y’ t’ize
tambobino.»
21 Maŋ kane ɗoŋ suuniyo k’oogoro ti Pariziyeŋ,
an d’elkiso adda k’addaŋ, an’de: «Yo wede eŋ
miŋ wee wee yi kalɗita suma Raa iŋkino me?
Wee wee aane aase tambobino a olɗiko wede,
daa ki Raa siidí ye maŋ?»
22 Isa elkisadaŋ y’a ti zuune wo y’an di ruute,
y’ede: «Ki moo me kun d’elkiso adda k’adduguŋ
iŋkino me?
23 Ise laylay a jiire miŋ too me a nuŋ n’a roote:
“Olɗikadá Raa y’a y’ t’ize tambobino†” kunuŋ,
n’a roote: “Ki t’oozo wo k’a oziro‡” me?
24 Wo ni dehu kun di suune, nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ, adda duniya ette o d’ede toogo
k’isiyo tambobino a olɗiko.» Maŋ yi di ruute a
wede ruŋguyuŋ, y’ede: «Nuŋ n’a di rooto, ki
t’oozo, ki t’amɓo zaaɗayá, k’a aaho ɓoozá.»
25 A kaamiki geŋ wede y’a t’iiziga a ɗaana
ɗuwo pay, y’a t’umɓe zaaɗayí wede yi moone
eego, wo y’a aahe ɓoozí yi tamma Raa.
26 Kane ɗoŋ pay geŋ an ziiɗa giggiraŋ wo an
tamma Raa. Ti orgiso ɓaadaŋ adda k’addaŋ an

† 5:23 5.23 ***Olɗikadá Raa y’a y’ t’ize tambobino:*** I-kaza munɗa wede ɗoŋ duuru t’ersadaŋ an ki y’ wolle ye. ‡ 5:23 5.23 ***Ki t’oozo wo k’a oziro:*** I-kaza munɗa wede ɗoŋ duuru an di wolle t’ersadaŋ.

di rootiyo, an’de: «Aŋki kaye ay wulle sulɗi ɗoŋ
ki k’aane ki ki ti’n roote ye!»

Waaku Lebi
(Matiye 9.9-13; Markus 2.13-17)

27 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y’a t’uɗɗe wo yi wulle
wede seɗɗu jibaaye sundí Lebi, yi-guune a ume
naabadí yi seɗɗu jibaaye. Isa yi di ruute, y’ede:
«Ki ni daani.»
28 Maŋ yoŋ y’a t’iiziga, sulɗizí pay yi d’iili, wo
y’a yi diine.
29 Lebi yi d’ize omɓo ɓaadaŋ a ɓoozí a suma
k’Isa, i d’ede ɗoŋ seɗɗu jibaaye ɓaadaŋ wo ɗoŋ
ti doolo toŋ ede, an di-guune omɓo ti kane kaŋ
soo.
30 Kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro a
diinayaŋ an d’orbe suṉ̰ṉ̰i suṉ̰ṉ̰i, an an di ruute a
sanalliyagi k’Isa, an’de: «Ki m̰oo me kun d’omɓo
wo kun di soɓo ti ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo ti ɗoŋ
k’olɗiko oŋgo me?»
31 Maŋ Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede:
«Kane ɗoŋ waaliṉ̰ an ki y’ dehe ye wede daawiya
me, wo i yi dehe ɗoŋ k’eeni.
32 Nuŋ ni k’iido’ŋ waaku kane ɗoŋ ki diine ye,
wo ɗe n’iido’ŋ waaku kane ɗoŋ k’olɗiko kono an
di-kime lekkiyadaŋ.»

Tondiyo a urzi lekkiyo onniyo muno daa k’omɓo
(Matiye 9.14-15; Markus 2.18-20)

33 Kane Pariziyeŋ an i di ruute a Isa, an’de:
«Sanalliyagi ki Zaŋ ti ɗoŋ ki kaye, onniyo muno
an di lekkiyo daa k’omɓo wo an tondiyo Raa, wo
kaciŋ kane sanalliyagá an d’omɓo wo an di soɓo
me.»

34 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun elkiyo miŋ
ɗuwo ɗoŋ an'ni wiiko a tarnaape ki seeɗu, kun
di'n ise ki toogo an di lekke daa k'omɓo ko, aame
kule k'ere yoŋ a sirpadaŋ geŋ me? Aha, iŋkino
ye!
35 Wo saŋ onniytagi an d'aana, aame kule
k'ere ti diinayaŋ an ti y'umɓa maŋ. A onniytagi
geŋ kane onniyo muno an di lekka daa k'omɓo
kollo.»

Sulɗi ɗoŋ mazzini ti ɗoŋ aware (Matiye 9.16-17; Markus 2.21-22)

36 Isa y'an di ruute ono ombiɗe en̰n̰o sey,
y'ede: «Beehiye ye wenɗa yi sitte buuɗe kalle
aware kono y'a-t'obbira ekki kalle mazzini me,
para maŋ kalle wede aware ki ti y' zitto wo
buuɗe kalle wede aware ki zitto'ŋ geŋ, ti kalle
mazzini an ki t'okkiya ye.
37 Wo beehiye ye wenɗa yi t'eepe toote k'in̰n̰i
bin̰ wede oozige ɓotto adda riitile wede mazzin̰i
me, para maŋ toote wede oozige ɓotto geŋ y'a-
ɓatte riitile, toote a t'oɓi siiɗo wo riitile a latte
pây.
38 Ki too maŋ i dehu toote wede oozige ɓotto
geŋ eepiyadí adda riitile wede aware.
39 Geŋ wede tuuku yi t'iiɓe toote wede iine
maŋ, toote wede oozige ɓotto geŋ yi ki y' dehe
ye kono y'a t'eese: "Wede iine uŋse a jiire."»

6

Isa ti onniyo ere ki puukiyo (Matiye 12.1-8; Markus 2.23-28)

1 Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ,
Isa yi doopiɗe t’adda domɓi ɗoŋ ki geme ti
sanalliyagí. Aame geŋ kane sanalliyagí an sattita
geme, an t’aɗɗuzu an t’ayɗu.
2 Kane Pariziyeŋ oŋgo an di ruute, an’de: «Ki
moo me kun d’isiyo munɗa wede oogiradiŋ ti
k’ele urzi k’isiyo ye, a onniyo ere ki puukiyadiŋ
te?»
3 Maŋ Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Ki
kotto kun gire munɗa wede ti kaaga onniyo soo
yode Dawut y’ize ti ɗoŋ a itadí, aame mosogo
ti’ni ziiɗa geŋ me.
4 Yi-t’iide adda Ɓoy Raa wede an ikkima ki
golmodo, y’a ziki mappa wede an i ele seɗeke
a Raa, wo yode ti ɗoŋ a itadí an d’iimi*. Wo Raa
y’an k’ize munɗa ye, ki too maŋ kane an k’ede
ye urzi an d’oomi me, oogiradiŋ t’ele urzi a ɗoŋ
seɗeke ɗaŋŋal†.»
5 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ wede
an n’ehe aa ulo wede eŋ, o d’ede urzi k’isiyo
munɗa wede aa addó i dehu ekk’onniyo ere ki
puukiyadiŋ te.»

Wedusu beezí unto
(Matiye 12.9-14; Markus 3.1-6)

6 A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi ti doolo
maŋ, Isa yi-t’iide adda ɓoy wede Yawudiyagi ge
dooyiso, y’a iise dooyiso ɗuwo. Adda ɓoy geŋ i
d’ede wedusu soo iŋkino beezí wede k’ammade
unto.

* **6:4 6.4** Kun wollo adda mattup ki 1 Samiyel 21.2-7. † **6:4 6.4** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 24.9.

7 Kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, an
dehu an t'oone urzi an di sakiya Isa, kono kamo
an di wolliyo koomadí, a onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi a wede yi-t'ela beeko ko?
8 Wo yo Isa yi suune elkisadaŋ te, iŋkino maŋ
yi di ruute a wede beezí unto geŋ, y'ede: «Kee ki
t'oozo, ki t'ôhor a ɗaana ɗuwo pay kino.» Maŋ
wede y'a t'iiziga, y'a t'îhira a umayí geŋ̰ŋ̰o.
9 Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ñ̃'un di'n
tondo ɗo, oogiradiŋ t'ele urzi k'isiyo ki moo me
a onniyo ere ki puukiyadiŋ te? A wedusu ki-
d'ise beehiye kunuŋ, ki-d'ise ulsu ko? Wedusu
k'a y'utte kunuŋ, k'a yi t'îde ko?»
10 Aame geŋ kane ɗoŋ pay Isa yi di'n wolliyo
adda k'edayaŋ, wo saŋ yi di ruute a wede geŋ,
y'ede: «Beezá ki y'onɗo.» Maŋ y'a y'unɗe, wo
beezí a t'ikkima.
11 Wo kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ
geŋ addaŋ a ûune ti kulkuwo, an di rootiyto
ti tuddaŋ a munɗa wede an aane an i d'ise a
tukk'Isa geŋ me.

Beeriyo ɗoŋ zina k'Isa
(Matiye 5.1; 10.1-4; Markus 3.13-19)

12 Aame geŋ saŋ Isa y'a-gili k'ekki kesse kono
y'a tonde Raa, wo diɗɗo y'a-t'umpile pay ti
tondiyo Raa.
13 Aame ume i t'umpile maŋ, Isa y'a wiike
sanalliyagí, wo yi biire ti diinayaŋ ɗoŋ koomat
makumu sire y'anni wiike sundaŋ ɗoŋ zina.
14 Kane sumɓiyagaŋ: Simo wede Isa y'a yi
wiike sundí soo te Piyer, wo leemadí Andire; Zak,
Zaŋ, Pilip, Bartelemi,

15 Matiye, Toma wo Zak ulo k'Alpe; Simo wede
an yi waaku wede addí wehini kono siiɗadí me;
16 Ziidas ulo ki Zak, wo Ziidas Iskariyot wede
saŋ y'a t'owila Isa.
17 Saŋ maŋ t'ekki kesse Isa ti kane ɗoŋ yi biire
an di ɗiigo ki bere wede ekki kesse geṵṵo batum,
a ume wede sanalliyagí ɗoŋ ɓaadaŋ an t'ugiye.
A ume geṵṵo toŋ i d'ede ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an
iido ti siiɗo̰ Ziide pay, ti geeger Zeruzalem, wo ti
geeger Tir ti Sidoŋ ɗoŋ a biza bar.
18 Kane an iido kono an dehu an di y'olliga
wo y'an t'ele beeko a enɗanzaŋ. Wo kane ɗoŋ
siitanɗani an'ni dabirsa geŋ, y'an d'ele beeko.
19 Kane ɗoŋ duuru pay an dehu an di botte
tudde k'Isa, kono toogo i d'aɗɗiya ti tuddí, an
d'ooniyo beeko pay.

Uŋsuwo wo dabar
(Matiye 5.1-12)

20 Iŋkino maŋ Isa y'a zibbe edayí k'ume sanal-
liyagí wo y'a ruute, y'ede:

«Uŋsuwo a kune ɗoŋ un k'ede munɗa ye,
kono Moziko Raa tod'te ki kune.
21 Uŋsuwo a kune ɗoŋ aŋkeṵṵo mosogo t'unni
tôwwo,
kono saŋ maŋ omɓo t'un di'n pilɗey.
Uŋsuwo a kune ɗoŋ aŋkeṵṵo kun môolo,
kono saŋ maŋ kun di koobitey.

22 Uŋsuwo a kune aame ɗuwo an un olmiɗe,
an unni koogire, an unni kalɗita wo an un
rootiyto ono ɗoŋ ulpi a egguŋ, kono kun ziipe
adduguŋ a nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eṵṵo.

23 Aame sulɗi geŋ an iina maŋ, kune ulbuguŋ
un iso uŋse wo kun olɗito uŋsuwo k'awwa, kono
munɗa wede Raa yi dehu y'un t'eley geŋ, yoŋ
ɓaadaŋ y'unni delliyo a kandaane. Geŋ iŋkino
kay kane maawaŋ an'ni dibire nebiyagi ɗoŋ ti
kaaga me.
24 Wo ɗe dabar a kune ɗoŋ bey,
kono uŋsuwaguŋ kun t'uune baa.
25 Dabar a kune ɗoŋ aŋken̰n̰o omɓo t'unni palɗa,
kono saŋ maŋ mosogo t'un di'n t'îdey.
Dabar a kune ɗoŋ aŋken̰n̰o i koobiyto,
kono saŋ maŋ kun di lekkey adda môolo wo kun
d'ôoley ti zumari a edaguŋ.
26 Dabar a kune aame ɗuwo pay an unni
tamma maŋ, kono geŋ iŋkino kay kane maawaŋ
an ize ti ɗoŋ an ti t'isiyo tuddaŋ aa nebiyagi.»

Geyyiso ɗoŋ k'aduguŋ
(Matiye 5.39-47)

27 «Wo n'un di rooto a kune ɗoŋ i n'ollige: Kun
geyyo kane ɗoŋ ti kune adu, kun an iso beehiye
a ɗoŋ unn'olmiɗe me.
28 Kun zaapo beeko a ɗoŋ unni duuɗiyo, wo
kun tondo Raa kono ɗoŋ i rootiyto ono ulpi a
tukki kune.
29 Aame wede yi ki diin̰e a toɓɓisadá ki bita
maŋ, ki kama toɓɓisadá er̃e soo toŋ maŋ y'a ki ti
daan̰a. Aame wede yi t'umɓe kallayá wede goole
maŋ, ki-oolo kallayá wede n̰eŋku t'adda toŋ y'a
t'amɓo pây.
30 Wede tuuku yi tondiyo munɗa ti beezá maŋ,
ki eelo, wo aame wede yi t'umɓe munɗazá maŋ,
ki y' tonda ye.

31 Munɗa wede kun dehu ɗuwo an un d'ise
geŋ, a kane toŋ kun an iso iŋkino kay.
32 Aame kun geyyiso ɗoŋ unni geyyiso ɗaŋŋal
maŋ, sunduguŋ ede ɗey ko? Ɗerec, ɗoŋ k'olɗiko
toŋ kane an geyyiso ɗoŋ an'ni geyyiso kay.
33 Wo aame kun isiyo beehiye a ɗoŋ unn'isiyo
beehiye ɗaŋŋal maŋ, sunduguŋ ede ɗey ko?
Ɗerec, kane ɗoŋ k'olɗiko batum toŋ an isiyo
iŋkino kay.
34 Aame kun eliyo see a wede kun elkiyo y'un
yi kima ɗaŋŋalaŋ maŋ, geŋ sunduguŋ ede ɗey
ko? Ɗerec, ɗoŋ k'olɗiko toŋ kane an eliyo see a
ɗoŋ k'olɗiko ɗoŋ aana an yi kima.
35 Wo ki too maŋ kun geyyo kane ɗoŋ ti kune
adu, kun an iso beehiye, kun an elo see me wo
kun zaape adduguŋ eego ye aame an un ki y'
gime ye toŋ maŋ. Iŋkino maŋ munɗa wede Raa
yi dehu y'un t'eley geŋ yoŋ ɓaadaŋ, wo kun t'isey
iŋ̰ŋ̰i ki Raa goole a jiire pay. Ɗerec, yoŋ wede
bẽehiye a ɗoŋ i ki rootiyo koɗuwo a yode ye, wo
a ɗoŋ bundiɗi pây.
36 Kun t'iso ɗoŋ i wolliyo sommagi ɗuwo,
aakede Meeguguŋ Raa toŋ yi wolliyo sommagi
ɗuwo.»

Ki ɗekke booro a tukki bakadá ye
(Matiye 5.48; 7.1-12; 15.14; 10.24-25; 7.3-5)

37 «Kun ɗekke booro a tukki wede tuuku toŋ
maŋ ye, geŋ Raa toŋ yi ki ɗekka booro egguŋ
ye. Kune ɗoŋ oŋgoŋ kun i seeɗa ti booro ye, geŋ
booro Raa toŋ t'un ki'n seeɗa ye. Kun oyyo isiyo
tambobino a wede tuuku toŋ maŋ, geŋ Raa toŋ
y'un t'isa tambobino.

38 Kune a wede tuuku toŋ kun i elo, geŋ Raa toŋ y’un t’eela. Y’un t’eela ɓaadaŋ adda munɗaguŋ ɓoo, sokkiyo wo a pilɗita. Ɗerec, dooziyo ere kun dooziyo a ɗuwo gette, Raa toŋ y’un ti dooza a kune iŋkino kay.»

39 Isa y’an di ruute ono ombiɗe sey, y’ede: «Kun ollo, wede koosiyo’ŋ bakadí koosiyo yi y’arkiɗe ko? Para maŋ sirwaŋ pay an di silɗiti adda k’olɗe.

40 Sanallusu geŋ, yoŋ t’ekki wede dooyisadí ye, wo ɗe wede tuuku yi-duuye beehiye maŋ, y’a t’ise aa wede dooyisadí.

41 Ki moo me ki wolliyo un̰umu wede adda k’ersa leemadá, wo undumu wede adda k’ersa kee, ki gi di y’owwiyo ye me?

42 Ɗe mummino k’a aane ki di roote a leemadá, k’a t’eese: “Leema ki nuŋ, k’oolo n’a di t’amɓo un̰umu wede adda k’ersadá en̰n̰o”, wo undumu wede adda k’ersadá, kee batum ki ki y’ wolliyo ye me? Kee wede biza sire sire, ki t’amɓo undumu wede adda k’ersadá ɗoo, iŋkino k’a wolla keren̰, saŋ k’a t’amɓa un̰umu wede adda k’ersa leemadá kollo.»

Undumu ti in̰n̰izí
(Matiye 12.33-37; 7.16-21)

43 «Undumu wede beehiye’ŋ, in̰n̰i ulpi yi ki t’ehe ye, wo undumu wede ulsu toŋ, in̰n̰i beehiye yi ki t’ehe ye.

44 Undumu tuuku toŋ ki y’ suune t’urzi k’in̰n̰izí. Geŋ iŋkino in̰n̰i tormo ki ki rakke ye ekk’undumu k’ahimagi me, wo in̰n̰i k’inda bin̰ ki ki rakke ye ekki woskani me.

45 Wedusu wede beehiye'ŋ, beehiyko t'ettiyo
ti sulɗi ɗoŋ beehiye y'ukume adda k'addí, wo
wedusu wede ulsu'ŋ, munɗa ulsu y'ettiyo ti
sulɗi ɗoŋ ulpi y'ukume adda k'addí. Ɗerec,
munɗa wede wedusu y'okumso adda k'addí
geṋṋo aɗɗiya ti bizí me.»

Ɓoyɗi sire
(Matiye 7.24-27)

46 «Ki moo me kune kun di n' waaku
"Galmeegey, Galmeegey", wo kun ki t'isiyo ye
munɗa wede n'un rootiyo me?
47 Wede tuuku y'ettiyo ki tuddó, y'ollige onamó
wo yi sooru eego maŋ, nuŋ n'un di roote yoŋ geŋ
yi deeyiso aa wee wee.
48 Yode geŋ yi deeyiso aa wede y'oozige ɓoy.
Yoŋ geŋ yi d'ittiba olɗe sohuru wo ita ɓoy y'a di
ziipe eego paŋgiragi. Kuyyo ti gilo wo ooye y'a
ûune i palɗita waawiye. Bormo gette t'a ŋiiya
ɓoy geṋṋo wo toŋ maŋ y'a k'iddira ye, kono ɓoy
geŋ oozigayí koɗuwo.
49 Wo ɗe wede y'ollige onamó wo yi ki sooru
eego ye maŋ, yoŋ geŋ yi deeyiso aa wede y'a
t'iiziga ɓoy a siiɗo daa ki zaapu k'ita ɓoy. Ooye
y'a ûune i palɗita waawiye. Bormo gette t'a
ŋiiya ɓoy geṋṋo, wo a kaamiki ɓoy a ruuge, a
ṋulile pay.»

7

Zaapu k'adde ki goole k'asigiryagi
(Matiye 8.5-13; Zaŋ 4.46-54)

1 Aame Isa onamí a ɗoŋ duuru y’a ti’n ɗiŋge
pay maŋ, y’a t’iiziga y’a iŋgile geeger Kaper-
nayim.
2 A ume geŋ i d’ede goole k’asigiryagi meeda
ki Romeŋ, yoŋ i-d’ede wede naabo yi y’ giyye
ɓaadaŋ wo yi-t’iire eeni y’unto.
3 Aame goole k’asigiryagi geŋ y’illiga taaya
k’Isa maŋ, yi d’igibe ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi
miibi ki tukki yode, an i-d’oɓo bey kono y’a ette
y’a uttey wede naabadí.
4 Kane deero geŋ an iiney a sirpa k’Isa maŋ,
an i-d’iise oɓe bey an koɗɗime, an’de: «Wede
eŋ, y’îide kee k’a ette k’a di y’ noogey,
5 kono yoŋ geŋ siiɗadey yi ti giyye, wo ɓoy
wede in di dooyiso toŋ ay iiziga yode.»
6 Iŋkino maŋ Isa an di giyye ti kane kaŋ soo, an
d’iŋgile. Aame yoŋ y’iiney goppoŋ ti ɓoy maŋ,
goole k’asigiryagi meeda yi d’igibe laŋziyagi, an
i-di ruute, an’de: «Goolayey y’ede: Galmee’ki
nuŋ, kee ki naate ye, kono nuŋ ni k’îide ye k’a
ette ki ɓoozó me.
7 Geŋ kono k’iŋkino ni wulle tuddó maŋ, nuŋ
batum o k’ede urzi n’a k’ette ki tuddá ye. Wo tiŋ
geŋ miŋ ki rooto munɗa soo kono wede naabadó
y’a t’oone bee.
8 Iŋkino nuŋ batum n’ottilso a ɗoŋ deero
t’eedó, wo i d’ede asigiryagi ɗoŋ nuŋ goole
t’eedaŋ. Aame ni rootiyo a wede soo: “K’odo!”
maŋ, geŋ yi d’eŋgilso. Aame ni rootiyo a wede
doolo: “K’edi!” maŋ, geŋ yi d’ettiyo. Wo aame
ni rootiyo a ɓulayó: “Naabo ette ki-t’iso!” maŋ,
geŋ yi-ti t’isiyo.»
9 Aame Isa y’illiga ono geŋ̰ŋ̰o maŋ, y’a ziiɗa

giggirí kono yode geŋ me, wo y'a-gime ki tukki
ɗoŋ duuru ɗoŋ i yi daaniya, y'an di ruute, y'ede:
«Kun ollo, n'un di rooto: Adda siiɗo k'Izirayel
batum toŋ, ni k'uune ye wede a zaape addí a
Raa aa yode kino eŋ me.»
10 Wo kane ɗoŋ zina an di-gime ki ɓoy, an iide
maŋ an y'uuney wede naabo y'uune bee.

Balɗiya k'ulo obulsu ki mandaayawa

11 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y'a iŋgile ki geeger
sundutú Nayin, sanalliyagí ti ɗoŋ duuru ɓaadaŋ
an di y' daaniya.
12 Aame y'iiney goppoŋ ki biza bumɓu ki
geeger gettiyo maŋ, an a-t'ikkima ti ɗuwo an
t'ette ottibe nuune k'ulo obulsu ki mandaayawa
yoŋ soo ɗaŋŋal y'inda. Wo ɗoŋ ɓaadaŋ ti geeger
gette a itatú.
13 Aame Galmeega yi wulle erewo gettiyo maŋ,
i di t'ize sommagi, wo yi di ruute, y'ede: «Koŋ
m'anna, m'ôole ye.»
14 Saŋ y'a d'iide goppoŋ ki sirpa saŋgali y'a-
butte, maŋ ɗoŋ i sarkiya an t'îhira, wo Isa y'a
ruute, y'ede: «Ulo ki nuŋ n'a di rooto, ki t'onno!»
15 Maŋ wede inda y'a t'iizi, y'a-guune, y'a iise
rootiyto, wo Isa yi di y'ele a meedí.
16 Kane ɗoŋ pay orgiso t'anni ziiɗa, wo an
tamma Raa, an'de: «I uɗɗo nebi goole a diinayiŋ,
wo Raa y'ukko noogiyo ɗoŋzí!»
17 Wo a munɗa wede Isa y'ize geŋ, rabiladí a-
tiipe adda siiɗo Ziide pay, wo ti siiɗiyagi pay ɗoŋ
i ti ɗuule.

Ɗoŋ zina ki Zaŋ Batis
(Matiye 11.2-6)

18 A sulɗi ɗoŋ pay ize geŋ, a goolayaŋ Zaŋ Batis
sanalliyagí an i-di t’îide taaya. Maŋ yoŋ yi wiike
ɗoŋ sire ti diinayaŋ,
19 wo y’an igibe ki tukki Galmeega kono an ti y’
tondo: «Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ a etto
ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?»
20 Aame an iiney a sirpa k’Isa maŋ, an i-di
ruute, an’de: «Kaye Zaŋ Batis y’ayn’igibo kono
ay ki ti tonde: “Kee miŋ Almasi Raa yi biire, saŋ
a etto ko? Kunuŋ ay di dello wede doolo ko?”»
21 A ume geŋ miŋ Isa y’an d’ele beeko a ɗoŋ
k’eeni ɓaadaŋ, ɗoŋ kesiyagaŋ soo soo, wo ɗoŋ
an d’ede siitanɗani a eedaŋ, wo koŋzayi ɓaadaŋ
edayaŋ y’an di’n ihinte.
22 Saŋ y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Kun’do
a Zaŋ, kun i-t’ôodoy taaya a munɗa wede kun
wulle wo kun illiga eŋ me: Koŋzayi an di wolliyo
kereŋ̰, ɗoŋ jekese an sooru beehiye, ɗoŋ bitiɗe
an t’ize kamileŋ̰, duŋgiyagi an d’ollige, ɗoŋ unto
an di bilɗe, wo Rabila Majjaanawa an an gizite a
ɗoŋ an k’ede munɗa ye*.
23 Wo uŋsuwo a wede y’a ziiɗa zakiɗi kono
nuuno bini ɗaŋgu!»

Rootiyo k’Isa a tukki Zaŋ Batis
(Matiye 11.7-11)

24 Ɗoŋ zina ki Zaŋ Batis an t’iŋgile maŋ, saŋ
Isa y’a iise rootiyto a ɗoŋ duuru a tukki Zaŋ,
y’ede: «Kun iide k’adda balɗa wolliyo ki moo
me? Ki wedusu wede aa alala ere maaye yi
t’agisa gettiyo ko? Aha!

* **7:22 7.22** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 35.5-6 wo 61.1.

25 Ɗe iŋkino kun iide wolliyo ki moo me? Ki
wedusu yi t'usse kallagi majjanɗani ko? Wo
ɗe kane ɗoŋ ossiyo kallagi majjanɗani wo an
lekkiyo togos geŋ, an lekkiyo adda ɓoyɗi mozagi.
26 Ɗe kun iide wolliyo ki moo me? Ki nebi ko?
Eyye, wo kun ollo n'un di rooto, yoŋ geŋ yi jiire
nebi sey.
27 Ɗerec, ono eŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
ki Raa a tukki Zaŋ, an'de:

"Kun ollo, nuŋ n'a t'igiba wede zindó y'a ooguma
ki poone ti kee,

y'a di t'okkimey urzizá†."»

28 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di
rooto, ti diine ɗuwo ɗoŋ pay erayi an ehe geŋ,
wede aase goole a ceere Zaŋ umbo. Wo iŋkino
toŋ maŋ, wede yoŋ ŋ̰eŋku a jiire adda Moziko
Raa geŋ, yoŋ goole yi jiire Zaŋ.
29 Kane ɗoŋ pay ti ɗoŋ seɗɗu jibaaye batum
toŋ an di y'illiga, an di zuune Raa yoŋ ki diine,
maŋ an d'iyye Zaŋ y'a ti'n zuyye batem.
30 Wo kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo k'oogoro,
an di giigira munɗa wede Raa yi dehu y'aase
a kane me, maŋ an di-tuuge Zaŋ y'a ti'n suyye
batem me.»
31 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Ɗoŋ aŋkeŋ̰ŋ̰o eŋ
n'a t'eese kane aa wee wee? An deeyiso aa wee
wee?
32 Kane an deeyiso aa iŋ̰ŋ̰i an ti guune a bere
ɗoŋ duuru, an di waakutu eebaŋ, an d'eesiyo:
"Kaye ay un di biiha siraro toŋ maŋ, kun ki

† **7:27 7.27** Kun wollo adda mattup ki Malasi 3.1.

d’immira ye! Ay un d’ûure ôoro k’unto toŋ maŋ,
kun ki d’îile ye!”
33 Iŋkino Zaŋ Batis y’iina geŋ, yi k’omɓo
mappa ye, toote k’iŋ̰ŋ̰i biŋ̰ yi k’iiɓe ye, wo kun
di rootiyo, kun’de: “Yoŋ i-d’ede siitan a eedí.”
34 Wo nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ,
n’iina maŋ ni d’omɓo ni soɓo, wo kun di rootiyo,
kun’de: “Kun wollo, wede eŋ y’elkiyo miŋ a
omɓo ti soɓo toote k’iŋ̰ŋ̰i biŋ̰ ɗaŋŋal, yoŋ laŋze
ki ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo ti ɗoŋ k’olɗiko oŋgo.”
35 Wo Raa’ŋ suuniyo k’ono ere i d’ede, ɗuwo
an ti zuune tod’te ki diine t’urzi k’iŋ̰ŋ̰izí pay.»

Isa ti erewo t’isiyo olɗiko

36 I d’ede wede soo iŋkino yoŋ Pariziyeŋ, y’a
wiike Isa y’a oomey di yode. Isa y’a t’iide di wede
geŋ̰ŋ̰o wo an di-guune an d’oomi.
37 I d’ede adda geeger gette, erewo sundutú ti
môolo k’isiyo k’olɗiko. Aame t’illiga Isa an ti
guune omɓo di wede Pariziyeŋ geŋ̰ŋ̰o maŋ, ti
d’umɓo ulo diŋgile an ikkima ki mokkolo sun-
dutú albaatir, adda egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ uŋse.
38 Ti-t’iide dar k’Isa a ume zoŋɗí wo t’a iise
môolo, zoŋɗí t’a ti’n zuyye ti zumartú, t’a
ti’n zippite t’ilaltú, ti-d’ize puuc a zoŋɗí i-kaza
ottilsatú ɓaadaŋ a yoŋ me, wo ti di yirgite egey
geŋ a zoŋɗí.
39 Aame yo Pariziyeŋ wede i wiike Isa yi
wulle iŋkino maŋ, y’a ruute t’adda k’addí, y’ede:
«Aame wede eŋ yoŋ nebi ki kotto maŋ, y’a ti
suune erewo ere i y’ butte gettiŋ wee te, tod’te
ere an amɓu sundutú k’isiyo k’olɗiko.»

40 Iŋkino Isa y’a t’ihina bizí, yi di ruute a
Pariziyeŋ, y’ede: «Simo, nuŋ oo ede ono n’a di
roote.» Maŋ yi di’n gime onamí, y’ede: «Wede
dooyiso, ki rooto.»
41 Isa y’a ruute, y’ede: «I d’ede ɗoŋ sire, an i
di kime soŋko ki wede y’an ele see. Wede soŋ yi
di-kime tamma meeda paat, wo soŋ tamma ada
paat.
42 Aakede kane an k’iine kamatú ye geŋ, wede
y’an d’ize beeko, sirwaŋ pay seezaŋ y’an di
y’îide. Kane ɗoŋ sire geŋ, wede a yi geyye a di
ceere tuuku me?»
43 Simo yi di’n gime onamí, y’ede: «A elkiyadó
maŋ, yi ize beeko a wede seezí ɓaadaŋ a jiire wo
yi-di y’îide geŋ̃ŋ̃o.» Isa yi di ruute, y’ede: «Ono
geŋ ki ti’n ɗikk̃e ɗerec.»
44 Maŋ Isa y’a-gime ki tukk’erewo gettiyo, wo
yi di ruute a Simo, y’ede: «Erewo ette ki ti
wolliyo ɗe’ŋ? Nuŋ ni-t’iido adda ɓoozá wo ahu
toŋ k’o k’eele ye k’opilso zoŋɗó me, wo ɗe tod’
t’o t’upile zoŋɗó ti zumartú wo t’a zippite t’ilaltú.
45 Kee ki ki n’ ziiɗa yop k’o k’ize puuc a
toɓɓisadó ye, wo ɗe tod’te t’ume n’iina geŋ miŋ,
ti k’iili ye k’isiyo puuc a zoŋɗó me.
46 Kee egey k’iŋ̃ŋ̃i k’olibiye a eedó k’o ki yirge
ye, wo tod’ t’o d̃ĩ yirgite egey ɗoŋ eeɗiyadaŋ
uŋse a zoŋɗó.
47 Kono kamo n’a di rooto: geyyiso ere ɓaadaŋ
t’ize gette i-kaza t’olɗikatú ere ɓaadaŋ, tod’
t’uune tambobino. Wo a wede ooniyo tambobino
k’olɗikadí baata geŋ, yi geyyiso toŋ baata kay.»
48 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute a erewo, y’ede:
«Olɗikadí ni t’ize tambobino.»

49 Kane ɗoŋ i-guune omɓo ti yode’ŋ, wede soŋ
yi d’elkiyo adda k’addí k’addí, an’de: «Ita ɗoŋ
kino eŋ miŋ ti too me, isiyo tambobino k’olɗiko
toŋ yi d’aaniya me?»
50 Wo Isa yi di ruute a erewo, y’ede: «Kono koŋ
mi ziipe addí a nuŋ geŋ, m’utte m’aaho ti toose.»

8

Erayi ɗoŋ i daaniya Isa

1 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Isa y’a t’iiziga, yi d’ettiyo
geeger ti geeger wo ille ti ille, yi kazita Rabila
Majjaanawa ki Moziko Raa. Kane sanalliyagiɗoŋ
koomat makumu sire geŋ a itadí,
2 ti erayi miibi ɗoŋ y’an ilmito siitanɗani
wo y’an d’elo beeko a enɗanzaŋ. Kane erayi
geŋ Mariyam ere an ti waaku Mariyam ti siiɗo
Magdalla, tode ere yi d’ilmo siitanɗani sarat
t’ettú,
3 Zane ere ki Kuuza wede i yeeriyo ɓoy ki
mozigo Erod, Suuzan wo erayi ɗoŋ ti doolo
toŋ ede ɓaadaŋ, kane geŋ an di noogiyo Isa ti
sanalliyagí ti beezaŋ.

Ono ombiɗe t’urzi wede korso
(Matiye 13.1-9; Markus 4.1-9)

4 Ti geeger ere tuuku toŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an d’iide
tukk’Isa, an di-t’ugiye. Maŋ y’an di’n duuye
t’ono ombiɗe eŋ̰ŋ̰o, y’ede:
5 «I d’ede wedusu soo iŋkino yi t’iide korso
buzuní k’adda doomizí. Aame yi sakkisa geŋ,
buzu oŋgoŋ a-zilɗiti a urzi, ɗuwo an aa t’iŋ̰yilse
wo emɓi an aa di tiɓɓe.

6 Buzu oŋgoŋ soŋ a-zilɗiti a ume t'adda'ŋ
paŋgiragi. Kane geŋ i t'uɗɗe maŋ, a biiha kono
kuyyo umbo.
7 Ɗoŋ soŋ a-zilɗiti adda k'ahimagi, kane geŋ a
t'uɗɗe wo ahimagi an iiziga maŋ, an di'n ippe.
8 Ɗoŋ oŋgoŋ soŋ a-zilɗiti a siiɗo ere beehiye,
kane geŋ a t'uɗɗe, an d'ihira wo an d'ehe: ulo
muduso soo y'a ehe iṉṉi meeda meeda.» Maŋ
Isa y'a ruute ti golla aw̃w̃a, y'ede: «Wede i-d'ede
kuwwa k'ollige maŋ, y'ollo koɗuwo!»

Ooɗibe k'ita a urzi k'ono ombiɗe
(Matiye 13.10-23; Markus 4.10-20)

9 Kane sanalliyagi k'Isa an di y' tunde, an'de:
«Ono ombiɗe geŋ i-kaza moo me?»
10 Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «A
kune'ŋ Raa y'un ele suuniyo ki sulɗi ɗoŋ ombiɗe
ki Moziko Raa te, wo a ɗoŋ oŋgoŋ sulɗi geŋ an
an rootiyto'ŋ t'ono ombiɗe. Iŋkino kane'ŋ an
di wolliyo, wo munɗa an ki y' wolliyo ye, an
d'ollige, wo ono itadaŋ an ki ti suuniyo ye.
11 Kun ollo, ette ita k'ono ombiɗe: Buzu geŋ,
i-kaza ono Raa.
12 Buzu wede i zilɗiti a biza k'urzi geŋ, i-kaza
ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa. Saŋ Meeda siitanɗani
t'ettiyo, ono Raa t'adda k'addaŋ ti t'oɗɗipe kono
an ki ti zaape addaŋ a Raa wo an ki t'oone uttiyo
ye.
13 Buzu wede i zilɗiti a ume wede t'adda
paŋgiragi geŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa,
kesiko an di'n seeɗu t'ulbe uŋse. Wo ɗe ono
sottadaŋ ti ki ti ɗeegu adda k'addaŋ ye, an di
zaapu addaŋ ki peeɗo booloŋ, wo aame i aaniya

naamiya munɗa maŋ, urzi zaapu k'addaŋ a Raa
an d'ooliyo.
14 Buzu wede i zilɗiti adda k'ahimagi geŋ, i-
kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa, wo ɗe saŋ elkisito,
dehutu k'urzi maala wo uŋsuwo lekkiyo duniya
i ceeriyo eedaŋ. Iŋkino an ki d'ohire ye a urzi
Raa me.
15 Ki ɗaŋgu buzu wede i zilɗiti a siiɗo ere
beehiye'ŋ, i-kaza ɗuwo ɗoŋ ollige ono Raa t'adde
tasse wo beehiye. Ono Raa an di'n boohiyo,
an seeɗu zakiɗi an d'ohire a urzi Raa, an aa
d'ooniyo eebaŋ ti doolo.»

Ono ombiɗe a tukki pitila
(Markus 4.21-25)

16 «Wenɗa soo toŋ y'a t'oyye pitila kono y'a-
t'ossibe bogoro, ise yi-ti t'ele a ita k'oŋgali umbo.
Ki too maŋ y'a doɗɗe t'awwa kono ɗoŋ ette
k'adda biino an di wolle toore.
17 Sulɗi ɗoŋ pay ombiɗe'ŋ, saŋ onniyo soo
a t'ooɗiba ita, wo ono ɗoŋ i ki dehu ɗuwo an
k'olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo an di'n olliga, a
t'aɗɗa a toore.
18 Iŋkino maŋ kun koona mentikagi a urzi
k'ollige geŋ me. Ɗerec, a wede i-d'ede'ŋ, an
i-t'eela t'eego, wo ɗe a wede i-k'ede ye geŋ,
munɗazí wede booloŋ y'elkiyo yi t'oona toŋ, an
i-t'amɓa.»

Mekk'Isa ti zemɓadí
(Matiye 12.46-50; Markus 3.31-35)

19 Mekk'Isa ti zemɓadí an t'iide an di y'
t'ooney, wo kane an k'aane ettiyo k'ume yode
ye kono ɗuwo ɓaadaŋ.

20 Ɗuwo an i-di ruute a Isa, an'de: «Meedá ti
zemɓadá kane ti paate, an dehu an ki ti wolle.»
21 Wo ɗe Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede:
«Meedó ti zemɓadó, kane ɗoŋ ollige ono Raa wo
an sooru eego.»

Isa toogo i jiire maaye ɓaadaŋ
(Matiye 8.18,23-27; Markus 4.35-41)

22 Onniyo soo Isa ti sanalliyagí an di gili adda
tooko, maŋ y'an di ruute, y'ede: «In ti doopo'ŋ ti
dar bar* ti nee.» Wo kane an d'iŋgile.
23 Aame an doopiɗe geŋ, Isa y'a udige kuy. A
kaamiki, i d'iiziga maaye ɓaadaŋ adda bar, tooko
i t'ôoniyo t'ahu, an t'ize ooŋ̰e kono t'an di ti'n
sooyiso.
24 Kane sanalliyagi an a d'iide sirpadí, an di
y'inne kaŋ ɗollite, an'de: «Wede dooyisadey,
wede dooyisadey, kine in t'unto!» Maŋ Isa y'a
t'inne, y'an iɗɗise maaye ti ahu ɗoŋ i kolzite
ɓaadaŋ geŋ me, wo a kaamiki maaye y'a ziiɗa,
ahu an t'udige ɗeɗɗek.
25 Saŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Ki moo me kun
ki zaapu adduguŋ a nuuno ye me?» Wo kane
orgiso t'anni ziiɗa, an ziiɗa giggiraŋ wo an di
rootiyto tuddaŋ, an'de: «Yode eŋ moo wede me,
kono yi di rootiyo a maaye ti ahu toŋ an d'ollige
onamí me!»

Eliyo beeko a wede i-d'ede siitanɗani a eedí
(Matiye 8.28-34; Markus 5.1-20)

---

* **8:22 8.22** Bar gette tod'te a Galile, siiɗo ere ti dar bar gette i lekkiyo kane ɗoŋ Yawudiyagi ye.

26 Saŋ Isa ti sanalliyagí an d’iiney a siiɗo
Gadara, tod’te ti dar bar ti nee a ɗaana siiɗo
Galile.
27 Aame Isa yi ɗeegu ti tooko geŋ, i d’iide
wedusu iŋkino ti geeger gettiyo, y’iide’ŋ y’a
y’ikkima. Yo wede geŋ i-d’ede siitanɗani a eedí,
ti kaagine yi k’ossiyo kallagi ye, wo yi ki lekkiyo
a ɓoy ye, lekkiyadí adda diine muuziyagi.
28 Aame yi wulle Isa maŋ, y’a iise ɗollite, y’a
iire zoŋɗí wo y’a ruute ti golla awwa, y’ede: «Ki
dehu moo a tukki nuŋ me, Isa Ulo ki Raa goole a
jiire pay? Ni ki tondiyo, ki ni dabire ye.»
29 Yi ruute iŋkino kono Isa yi ruute siitan: «Mi
t’aɗɗo ti tukki yode me!» Siitan gette taŋ ɓaadaŋ
ti-ti y’ seɗɗiyo a siiɗo. Iŋkino maŋ beyɗí an di
kettiso ti ziŋziri wo zoŋɗí an t’eliyo adda poole,
kono y’a-koone umayí soo, toŋ umbo yi-ti damɓu,
siitan t’a-di d’eŋgilso k’adda balɗa.
30 Isa y’a yi tunde, y’ede: «Kee sundá wee
wee?» Wede geŋ yi di’n gime onamí, y’ede:
«Nuŋ sundó Ɗoŋ Duuru.» Yi rootiyo iŋkino kono
siitanɗani a eedí ɓaadaŋ.
31 Wo kane siitanɗani an i d’oɓe bey a Isa, kono
y’an gi di roote an ki d’eŋgile k’adda k’olɗe wede
aakede bulɗume ye.
32 A ume geŋ i d’ede torɗo meeda ki kinzir an
elso ekki kesse. Kane siitanɗani an i d’oɓe bey a
Isa kono y’an t’ele urzi an t’ette adda kinzirɗari
geŋ̰ŋ̰o, maŋ y’an d’iyye.
33 Iŋkino siitanɗani t’ekki wede geŋ an t’uɗɗe,
an t’iide adda kinzirɗari. Wo torɗo gette t’awwa
t’ekki kesse t’a zide okko, kinzirɗari an t’iɓi adda
bar, an t’inda adda k’ahu.

34 Aame kane ɗoŋ k'elso an wulle munɗa wede
ize geŋ̰ŋ̰o maŋ, an d'ukke wo an an t'îide taaya
a ɗoŋ adda geeger wo a ɗoŋ i lekkiyto a domɓi
pây.
35 Ɗuwo geŋ an t'uɗɗito wolliso ki munɗa
wede ize. An iina a sirpa k'Isa maŋ, an y'uuna
wede i ede siitanɗani a eedí wo an t'uɗɗe geŋ,
yoŋ yi-guune a ume zoŋ k'Isa, yi t'usse kalle wo
eedí t'iido. Iŋkino kane geŋ orgiso t'anni ziiɗa.
36 Kane ɗoŋ i wulle munɗa wede ize, an
an t'îide taaya kaŋ mummino wede i-d'ede
siitanɗani a eedí y'a y'utte me.
37 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ siiɗo pay an i-di ruute
a Isa ti siiɗadaŋ y'a eŋgile, kono orgiso ti'ni ziiɗa
ɓaadaŋ. Maŋ Isa yi-ti gili adda tooko, y'a eŋgile.
38 Wede i ede siitanɗani a eedí wo an t'uɗɗe
geŋ, yi tondiyo Isa kono y'a lekke ti yode, wo Isa
y'a y'igibe, y'ede:
39 «Ki-kama di kee wo k'an t'ôodoy taaya a
sulɗi ɗoŋ pay Raa y'ize a kee geŋ me.» Maŋ wede
y'a-gime, y'an di-gizite a ɗoŋ geeger sulɗi ɗoŋ
pay Isa yi ize a yode geŋ me.

Eliyo beeko a erewo wo balɗiya k'uto Zayiris (Matiye 9.18-26; Markus 5.21-43)

40 Isa yi-gimo ti dar bar t'inno maŋ, ɗoŋ duuru
an di y' ziiɗa bey sire kono kane pay an yi delliyo.
41 Aame geŋ i d'iina wedusu sundí Zayiris, yoŋ
goole ɓoy wede Yawudiyagi ge dooyiso. Y'a iido,
y'a iire a zoŋ k'Isa wo yi-d'oɓe bey y'a ette di
yode,
42 kono i-d'ede utí tiŋ soo ɗaŋŋal, ozzinatú ette
suma koomat makumu sire, tuddutú eeni t'unto.

Aame Isa y’ette di yode geŋ, ɗoŋ ɓaadaŋ an di
y’ ŋayyu t’en̰n̰o t’en̰n̰o.
43 Ti diine ɗoŋ duuru i d’ede erewo soo iŋkino
ti dabirsa, puuzo oɓite t’itatú îide ozzine koomat
makumu sire. Beytú t’a zikkuwe pay a ɗoŋ
daawiya, wo umbo wenɗa soo toŋ yi ki ti diiwe
ye.
44 Tod’ ti-t’iide ti dar k’Isa, t’a-butte bize
kallayí. A kaamiki yip oɓite puuzo a îhira.
45 Isa y’a tunde, y’ede: «Wee wee i ni butte
me?» Kane pay an di ruute, an’de: «Nuuno
ye, nuuno ye.» Maŋ Piyer y’a ruute, y’ede:
«Wede dooyisadey, kee ɗuwo an ki ŋayyu t’en̰n̰o
t’en̰n̰o.»
46 Wo ɗe Isa y’a ruute, y’ede: «Ɗerec, nuŋ
wenɗa yi ni butte, kono n’a uwwe toogo a uɗɗe
ti tuddó.»
47 Erewo t’uwwe maŋ Isa yi ti zuune, iŋkino to
t’a iire zoŋɗí ti ŋoŋŋirso burbur. A ɗaana ɗoŋ
duuru geŋ ti di t’îide taaya, ki moo me ti y’ butte
wo mummino a kaamiki t’a uune bee me.
48 Wo ɗe Isa yi di ruute, y’ede: «Uto ki nuŋ,
kono koŋ mi ziipe addí a nuuno geŋ, m’utte
m’aaho ti toose.»
49 Aame Isa y’a ti rootiyto iŋkino geŋ, wede
zina y’okko ti di goole ɓoy wede Yawudiyagi ge
dooyiso, wo yi di ruute a Zayiris, y’ede: «Utá t’a
t’ihe, kee ki y’ naate ye baa wede dooyiso me.»
50 Wo ono geŋ Isa yi’n illiga, maŋ yi di ruute a
Zayiris, y’ede: «Kee k’orgiɗe ye, ki zaapo addá a
nuuno ɗaŋŋal, utá t’utta.»
51 Aame an iiney adda ɓoy ki Zayiris maŋ, a
ɗoŋ duuru pay Isa y’an di-tuuge k’ettiyo k’adda

biino me, iide ti yode kane Piyer, Zaŋ, Zak wo
meek'uto ti mekk'uto ɗaŋŋal.
52 Kane ɗuwo pay an ɗollite môolo ɗaŋkar
kono k'uto. Iŋkino maŋ Isa y'an di ruute, y'ede:
«Kun ôole ye. Tod' ti k'inda ye, ti moone moone.»
53 Wo kane an di y'okko maade kono an zuune
tod' t'inda me.
54 Wo yo Isa geŋ yi ziiɗa beytú, y'a ruute ti
golla awwa, y'ede: «Uto ki nuŋ, mi t'onno!»
55 A kaamiki undutú t'a gimo wo t'a t'iiziga.
Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun i eelo omɓo.»
56 Kane maawutú an ziiɗa giggiraŋ, wo Isa y'an
di ruute, y'ede: «A wenɗa soo toŋ kun i roota ye
a munɗa wede ize eŋ me.»

9

Agisa ki sanalliyagi kane koomat makumu sire (Matiye 10.1-9,11-14; Markus 6.6-13)

1 Isa y'a-wiike sanalliyagi kane koomat
makumu sire, y'an d'ele toogo wo urzi ki
lommite siitanɗani ɗoŋ pay an t'ooney a
ɗaanadaŋ, wo k'eliyo beeko a enɗani ɗuwo.
2 Saŋ maŋ y'an igibe kazita k'urzi Moziko Raa
wo k'eliyo beeko a ɗoŋ k'eeni,
3 wo y'an di ruute, y'ede: «Ki torguwaguŋ
munɗa a beyguŋ kun amɓa ye, ise dalka, ise eese,
ise munɗa k'omɓo, ise soŋko, ise wede tuuku toŋ
kalle ki sirwe y'amɓa ye.
4 Aame kun t'iidey adda ɓoy tuuku wo an
unni ziiɗey maŋ, kun di lekkoy aŋgen̰n̰o bini
eŋgilsaguŋ t'ume gen̰n̰o.

5 Aame tuuku ɗuwo an un ki’n ziiɗey ye maŋ,
a eŋgilsaguŋ ti geeger gette, odde zoŋguŋ toŋ
kun a ti tottigoy, geŋ i-kaza Raa ulbí uŋse ye ti
kane me.»
6 Iŋkino kane sanalliyagi an d’iŋgile, an
d’ettiyo ille ti ille, an di kazita Rabila Majjaanawa
wo an d’eliyo beeko a ɗoŋ k’eeni a ume tuuku
toŋ maŋ.

Erod ulbí i ooɗiyo kono suma k’Isa ti môolo (Matiye 14.1-2; Markus 6.14-16)

7 Erod yoŋ wede goole yi dokkiyo siiɗo Galile,
y’a illiga taaya ki sulɗi ɗoŋ pay isiyto geŋ me. Wo
munɗa y’a roote yi ki suune ye, kono ɗoŋ oŋgoŋ
an’de: «Zaŋ Batis yi bilɗo ti diine ɗoŋ unto me.»
8 Oŋgo an’de: «I gimo ki siiɗo nebi Eli.» Oŋgo
soŋ an’de: «I bilɗo nebi soo ti diine nebiyagi ɗoŋ
ti kaaga.»
9 Wo Erod y’a ruute y’ede: «Zaŋ miŋ nuŋ
batum n’an di ruute a asigiryagi an di-ɗikke
t’eedí me. Wo ɗe wede geŋ miŋ tuuku me, ɗoo
miŋ ni d’ollige yi d’isiyto sulɗi pay geŋ me?» Wo
yi dehu urzi Isa y’a-ti y’ wolle.

Eliyo k’omɓo a kuuli dupu paat (Matiye 14.13-21; Markus 6.30-44)

10 Kane ɗoŋ zina k’Isa an ti gimo maŋ, an i-di
t’îide taaya a naabo pay ere an izo. Maŋ y’a ti’n
wiike an d’iŋgile ti yode, an t’irga siidaŋ goppoŋ
ti geeger an ti waaku Betsayda.
11 Wo kane ɗoŋ duuru, umayí an di y’illiga
wo an di’n diine. Aame ɗuwo an iina maŋ, Isa
y’anni ziiɗa bey sire, y’an di gizite urzi Moziko

Raa, wo a ɗoŋ i deɦu beeko tuddaŋ y’an d’ele beeko.
12 Peeɗo t’ette k’ooriyo maŋ, kane sanalliyagi
koomat makumu sire, an a d’iide sirpa k’Isa wo
an i di ruute, an’de: «Ɗoŋ duuru eŋ ki’n agiba,
an t’ette k’adda k’illiyagi ti ɓoyɗi ɗoŋ doome go-
goppoŋ en̰n̰o, kono an di t’ooney ume moone ti
omɓo, kono kine eŋ adda balɗa.»
13 Wo Isa y’an di ruute, y’ede: «Omɓo an eelo
kune batum.» Maŋ kane an di ruute, an’de:
«Kaye ay d’ede miŋ mappa paat wo puuni sire
ɗaŋŋal, koo ki deɦu kaye batum ay d’ette ay
d’owilo omɓo a ɗoŋ duuru pay en̰n̰o maŋ.»
14 An ruute iŋkino kono kane ɗoŋ duuru an
t’îde kuuli suma dupu paat.

Isa y’an di ruute a sanalliyagí, y’ede: «Ɗuwo eŋ kun ti’n konɗita kaŋ ogiysito ada paat, paat.»
15 Kane sanalliyagi an t’ize aa y’an ruute, an
ti’n gunɗite pay.
16 Isa y’a-ziki mappa paat ti puuni sire gen̰n̰o,
y’a t’umɓe edayí k’awwa ki kandaane y’a ruute
koɗuwo a Raa kono k’omɓo gette. Maŋ mappa ti
puuni y’a ɓurkite, y’an d’ele a sanalliyagi kono
an an di-dokkiɗa a ɗoŋ duuru gen̰n̰o.
17 Kane pay geŋ an d’iimi wo an d’isse. Wo
omɓo ere uupite sanalliyagi an ti-tusse, a îide
dappa koomat makumu sire.

Isa miŋ yoŋ wee wee?
(Matiye 16.13-21; Markus 8.27-31)

18 Onniyo soo Isa y’a t’irga siidí ti sanalliyagi,
yi tondiyo Raa. Aame geŋ y’anni tunde, y’ede:
«Ɗoŋ duuru an rootiyo nuŋ wee wee?»

19 Kane an i di’n gime onamí, an’de: «Ɗoŋ soŋ
an’de kee Zaŋ Batis, ɗoŋ oŋgo an’de kee nebi Eli,
wo ɗoŋ oŋgo soŋ an’de kee nebi ti diine nebiyagi
ɗoŋ ti kaaga i bilɗo me.»
20 Wo yoŋ y’an di ruute, y’ede: «Ɗe kune me,
kun’de nuŋ wee wee?» Piyer yi di’n gime onamí,
y’ede: «Kee Almasi Raa yi biire.»

21 Maŋ Isa y’an d’undirɗe kono ono geŋ a
wenɗa soo toŋ an’ni ki roota ye.
22 Wo y’a ruute sey, y’ede: «Geŋ ɗerec, nuŋ
wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, i dehu n’a
dabirey ɓaadaŋ. Ɗoŋ i dokkiyo ɗoŋziŋ, deero
ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro pây an di n’
kiigirey, ɗuwo an di n’ seeɗey an di n’ t’îdey, wo
onniyo sire k’aɗuwe maŋ Raa y’a ti n’ balɗey.»

Urzi daaniya k’Isa
(Matiye 16.24-28; Markus 8.34–9.1)

23 Saŋ maŋ Isa y’an di ruute a ɗoŋ pay, y’ede:
«Wede yi dehu y’a daane urzi nuuno maŋ, tuddí
batum y’a ti kiigira, onniyo ti onniyo ki unto toŋ
y’a oyye y’a t’inda kono nuuno, wo y’a ni daane.
24 Iŋkino wede tuuku yi dehu boohiyo tuddí
k’aggadí maŋ, y’a ti dagga, wo ɗe wede tuuku
y’ooliyo tuddí kono nuuno maŋ, y’a t’utta.
25 A wede koɗuwatú moo me sulɗi duniya pay
y’anni t’oone, wo tuddí y’a ti dagge ise y’a t’ettey
k’ume daggiya me?
26 Aame wede y’isiyo sukiyagi a nuŋ wo a
onamó maŋ, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede
eŋ, aame n’etto ti daryikadó wo ti daryika ere
ki Meegó wo ti ere ki maaleekiyagi ɗoŋ kamileŋ̰

geŋ, nuŋ toŋ ni-d’isa sukiyagi kay a wede geŋ
me.
27 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Ɗoŋ oŋgoŋ
ti diine kane ɗoŋ aŋken̰n̰o eŋ an ki ti t’inda ki
poone pay ye, an di wollã Moziko Raa te.»

Ume k’eda k’Isa i-gime tuware kar
(Matiye 17.1-8; Markus 9.2-8)

28 T’ume Isa y’a ti ruutite onamí geŋ îide suma
k’onniyo gessire maŋ, y’a-wiike ti yode Piyer,
Zaŋ wo Zak, an d’iŋgile k’ekki mokkolo kono an
tondey Raa.
29 Aame yi tondiyo Raa geŋ, ume k’edayí a-
gime siidí wo kallagí a t’ize tuwarɗi kar.
30-31 A ume geŋ a kaamiki, adda toore wede
iido ti kandaane’ŋ i d’ede kuuli sire an rootiyto
t’Isa, kane geŋ Muusa ti nebi Eli, an rootiso a urzi
wede ki ɗaŋgu naabadí, y’a-t’indey a Zeruzalem.
32 Piyer ti eebí’ŋ kane an udige kuy. Wo aame
an t’inne maŋ, kane an wolliyo toore aɗɗiya ti
tukk’Isa wo kuuli sire an t’îhira a sirpadí.
33 Kane kuuli sire geŋ Isa an y’iili maŋ, Piyer
yi di ruute, y’ede: «Wede dooyisadey, beehiye’ŋ
kine in di lekke a en̰n̰o! Ay un d’okkima daabagi
aɗo, a kee soo, a Mũusa soo, wo a Eli soo.» Wo
yoŋ yi ki y’ suune ye munɗa wede yi rootiyo geŋ
me.
34 Aame yi rootiyto iŋkino geŋ, i d’iido
dondirso ti di’n ippe kane geŋ me. Aame
dondirso ti ti’n ippe maŋ, orgiso t’anni ziiɗa.
35 Wo t’adda dondirso an d’illiga golla, t’ede:
«Eŋ Ulo nuuno, yode wede ni y’ biire. Kun
y’ollo!»

36 Aame golla ti rootiyto geŋ, kane an wolliyo'ŋ
uupe Isa siidí ɗaŋŋal. Kane sanalliyagi a munɗa
wede an wulle an d'inniga ɗeɗɗek, aame geŋ
munɗa a wenɗa soo toŋ an i ki ruute ye.

Eliyo beeko a ulo i-d'ede siitan a eedí
(Matiye 17.14-18; Markus 9.14-27)

37 Soggo ti soohe an ti ɗiige t'ekki mokkolo
maŋ, aame geŋ ɗoŋ duuru an t'iide okkime k'Isa.
38 Maŋ ti diine ɗoŋ duuru i d'ede wedusu, y'a
iɗili, y'ede: «Wede dooyisadó, ni ki tondiyo, ki
wollo sommagi k'ulo nuŋ, kono yoŋ miŋ soo
ɗaŋŋal.
39 Siitan ti y'amɓu maŋ, a kaamiki yi d'eesiyo
ɗollite, y'a-ti zehiso bar bar wo bizí i d'aɗɗiyta
goopiyagi. Tod' ti di y' dabirsa ɓaadaŋ wo ti dehu
ti ki y'ooli ye.
40 Nuŋ n'a tunde sanalliyagá kono an ti-limmi
siitan gette, wo ɗe kane an ki d'iine ye.»
41 Maŋ Isa y'a t'ihina bizí, y'a ruute, y'ede:
«Kune ɗoŋ ulpi wo kun ki ziipe adduguŋ a Raa
ye. Nuŋ ti kaagine ni lekkiyo ti kune, wo ɗe a
nuŋ kun ki d'umɓe ye! Geŋ n'a omɓiŋ̰a ki da-
daayum koo ti kune me? Ulá k'a edi keŋ̰ŋ̰o.»
42 Aame ulo y'ette k'ume k'Isa geŋ, siitan gette
t'a ti y' ziɗɗe a siiɗo, y'a di zihite bar bar. Wo
ɗe Isa y'a t'iɗɗise siitan te kono t'a t'aɗɗe ti
tukk'ulo me, maŋ ulo'ŋ y'a uune bee, wo yi di
y'ele a meegí.
43 Wo ɗuwo pay an ziiɗa giggiraŋ a toogo ere
ɓaadaŋ ki Raa gette.

Ono k'Isa ɗoŋ ki sirwe k'untadí
(Matiye 17.22-23; Markus 9.30-32)

Aame kane pay an seeɗu giggiraŋ ɓotto a munɗa wede Isa y’ize geŋ, yoŋ y’an di ruute a sanalliyagí, y’ede:
44 «Kune’ŋ kun ollo koɗuwo munɗa wede n’un roota eŋ me: Nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, an di n’ t’eley a bey ɗuwo.»
45 Wo kane ono geŋ itadaŋ an ki’n suuniyo ye, i t’ize ombiɗe iŋkino itadaŋ an gi di’n suuniyo ye, wo Isa an i d’orgiso kono an di y’ tonde a ono geŋ me.

Wee wee goole a jiire?
(Matiye 18.1-5; Markus 9.33-37)

46 Kane sanalliyagi an d’iise rootiyto ti tuddaŋ kono an deɦu an di suune, ti diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me.
47 Elkisadaŋ gette Isa y’a ti zuune. Iŋkino maŋ yi wiike ulo ŋ̰eŋku, y’a y’îhira a ɗaanadí,
48 wo y’an di ruute, y’ede: «Wede tuuku yi seeɗu ulo aa yode eŋ bey sire kono y’umɓe a sundó maŋ, geŋ aa yi seeɗu nuŋ batum. Wo wede tuuku yi seeɗu nuuno maŋ, geŋ aa yi seeɗu wede i n’igibo pây. Ɗerec, yo wede ti diine kune pay eŋ yoŋ ŋ̰eŋku a jiire maŋ, geŋ yode wede goole a jiire me.»

Wee wee yoŋ ki kune me?
(Markus 9.38-41)

49 Maŋ Zaŋ y’a t’ihina bizí, y’a ruute, y’ede: «Wede dooyisadey, kaye ay di wullo wedusu soo iŋkino yi lommite siitanɗani ti sundá, wo ay di dihe ôhirayí kono yoŋ ti diinayey ye.»

50 Wo Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Kun
y'ôhira ye, kono wede aduguŋ ye geŋ yoŋ ki
kune.»

Ɗoŋ k'ille soo ki siiɗo Samari an giigira Isa

51 Aame onniyo ere Isa y'a-kima ki kandaane
aa guute gopponŋ maŋ, y'a ziiɗa zakiɗi y'a t'ette
ki Zeruzalem.
52 Yi d'igibe ɗoŋ zina an d'uugume poone.
Kane an d'iŋgile, maŋ an t'iide adda k'ille soo
ki siiɗo Samari kono an i-di t'okkimey ume
ɗeeguzí.
53 Wo kane ɗoŋ k'ille gette an di-tuuge an di y'
seeɗa me, kono yoŋ y'ette ki Zeruzalem.
54 Aame kane sanalliyagi Zak wo Zaŋ an illiga
iŋkino maŋ, an di ruute, an'de: «Galmeegey,
kee ki dehu maŋ, ay tonde uwwo ti kandaane t'a
ɗeego t'an uute mendaŋ?»
55 Wo ɗe Isa y'an gime, wo y'an di'n iipiɗe.
[y'ede: «Kune kun ki suune ye, unde ere tuuku
un ede te.
56 Ɗerec, nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ,
n'iido'ŋ kono n'a ki dagge undiyagi ɗuwo ye, wo
n'an utte.»] Maŋ an d'iŋgile ki ille ti doolo.

Ɗoŋ i dehu daaniya k'Isa
(Matiye 8.19-22)

57 Aame kane a urzi geŋ, i d'ede wedusu soo
iŋkino yi di ruute a Isa, y'ede: «N'a ki daana
k'ume wede tuuku kee k'etta geŋ me.»
58 Wo Isa yi-ti'n gime onamí, y'ede: «Boo ti
ɓoyɗutú wo emɓi toŋ ti ɓoyɗizaŋ, wo ɗe nuŋ
wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, oo k'ede ume ni
ki ti t'ele eedó n'a-ki puuke ye.»

59 Isa yi di ruute a wede doolo, y’ede: «Ki
ni daani.» Wo wede geŋ y’a ruute, y’ede:
«Galmee’ki nuŋ, k’o eeli urzi n’a ette n’a t’ottibo
meegó ɗo.»
60 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Ki’n oolo kane
ɗoŋ aa unto an d’ottiba tuddaŋ, wo kee k’eŋgilo
kazita k’ono ki Moziko Raa.»
61 Wede doolo sey y’a ruute, y’ede: «Galmee’ki
nuŋ, ni ki daana, wo ɗe k’o eeli urzi n’a di t’eeso
ɗoŋ ɓoozó ɗo.»
62 Isa yi di ruute, y’ede: «Wede yi derku
ti buŋgari wo y’a gelɗe ki daarí geŋ, yoŋ
beehiykadí umbo ki Moziko Raa te.»

10

Naabo ki sanalliyagi k’Isa kane ada sarat makumu sire

(Matiye 9.37-38; 10.7-16; Markus 6.8-11; Lik 9.3-5)

1 Saŋ maŋ tiŋ geŋ Galmeega yi biire sanalliyagi
ti doolo, kane ada sarat makumu sire, wo y’an
ikkipe sire sire, an d’uugume k’adda geegiryagi
ti omagi pay ɗoŋ yode batum yi dihe y’etta.
2 Y’an di ruute, y’ede: «Kane ɗoŋ duuru eŋ aa
doome goole y’ize k’ayɗu, wo ɗoŋ naabo baata.
Iŋkino kun tondo wede doome kono y’a-t’igibo
ɗoŋ naabo k’ayɗu.
3 Aŋkeŋ kun eŋgilo! Kun ollo, n’un agisa eŋ
aakede iŋ̰ŋ̰i damɓami k’adda diine sullibagi.
4 A beỹg̃uŋ soŋko kun amɓa ye, ise eese, ise
toɓiyagi ti doolo toŋ maŋ. A urzi wenɗa soo toŋ
kun t’eesey ye.

5 Aame kun t’iidey adda ɓoy tuuku maŋ, ki
poone kun d’eesoy: “Toose Raa ti koona adda
ɓoy eṋṋo.”
6 Aame wede i dehu toose a ume geŋ ede
maŋ, toose kune t’a koonoy eedí. Wo aame
wede iŋkino umbo maŋ, toose kune t’a-kamoy
ki tudduguŋ.
7 Ɓoy wede unni ziiɗey maŋ, kun lekkoy
aŋgeṋṋo, kun d’oomoy, kun d’ooɓoy munɗa
wede an un t’eley me, kono wede yi naabiya’ŋ
i-d’ede urzi y’a oomi ti bey ɗoŋ y’an naabiya.
Kun ɗettitey ɓoy ti ɓoy ye.

8 Aame kun t’iidey adda geeger ere tuuku wo
an unni ziiɗey maŋ, kun oomoy munɗa wede an
un t’eley me.
9 Adda geeger gette, kun an eloy beeko a ɗoŋ
k’eeni, wo a ɗoŋtú kun an di rootoy, kun’de:
“Moziko Raa t’iina gопpoŋ ti kune.”
10 Wo aame kun t’iidey adda geeger ere tuuku
wo ɗoŋtú an un ki’n ziiɗey ye maŋ, kun
d’eŋgiloy bere ɗoŋ duuru wo kun an di rootoy a
ɗoŋ pay, kun d’eesoy:
11 “Kaye odde siiɗaguŋ wede a zoŋɗey toŋ ay
un ti y’ tottigo, geŋ i-kaza Raa ulbí uŋse ye ti
kune me. Wo geŋ ono eŋ kun’ni suuno koɗuwo:
Moziko Raa t’iina gопpoŋ ti kune.”
12 Kun ollo, n’un di rooto, onniyo ere Raa
yi ɗekka booro gette, kane ɗoŋ geeger Sodom
booradaŋ t’a koona soodo ti ɗoŋ ki geeger
gettiyo.

13 Dabar a kune ɗoŋ geeger Korazeŋ! Dabar
a kune ɗoŋ geeger Betsayda! Ɗerec, aame sulɗi

k’armika ɗoŋ Raa y’ize di kune geŋ aŋki y’aase a
geeger Tir ti Sidoŋ maŋ, aŋki ti kaagine ɗoŋzaŋ
an t’ossite kallagi môolo wo tuddaŋ an aa di
kosse puure, wo an di-kime lekkiyadaŋ.
14 Kono kamo onniyo ere Raa yi ɗekka booro
gette, kane ɗoŋ geeger Tir ti Sidoŋ booradaŋ t’a
koona soodo ti ere ki kune.
15 Wo kune ɗoŋ geeger Kapernayim, kun elkiyo
miŋ Raa y’un ti’n sika k’awwa ki kandaane ko?
Aha! Raa y’un ti’n ɗeega adda diine ɗoŋ unto.»
16 Isa y’an di ruute sey a sanalliyagí, y’ede:
«Wede un ollige maŋ, geŋ aa y’ollige nuuno.
Wede unni koogire maŋ, geŋ aa yi koogire
nuuno. Wo wede i ni koogire maŋ, geŋ aa yi
koogire wede i n’igibo.»

Kama ki sanalliyagi kane ada sarat makumu sire

17 Kane sanalliyagi ada sarat makumu sire geŋ
an di-gimo ulbaŋ ôoniyo t’uŋsuwo, wo an di
ruute, an’de: «Galmeegey, siitanɗani toŋ an
ayn’ollige aame ay an rootiyo munɗa ti sundá
maŋ.»
18 Isa y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ ni wolliyo
Meeda siitanɗani, t’a iiro ti kandaane aakede
omile mizzi.
19 Kun ollo, n’un ele toogo ere kun d’ozire
t’ekki mimbayi, t’ekk’ottiyagi wo t’ekki toogo
pay ere ki adu, wo munɗa un d’isa ulsu a kune
umbo.
20 Wo beehiye kune ulbuguŋ un isiyo uŋse
kono siitanɗani an un ollige, wo ki too maŋ
beehiye a ceere ulbuguŋ aase uŋse kono

sumɓiyaguŋ raaŋiyta adda mattup ki Raa a
kandaane.»

Isa ulbí uŋse
(Matiye 11.25-27)

21 Aame gen̰n̰o batum, Isa Unde Kamilen̰ ti
di’n ûune add̰ḭ́ t’uŋsuwo wo y’a ruute, y’ede:
«Mee’ki nuŋ, kee Galmee’ki kandaane ti siiɗo, ni
ki tamma kono sulɗi eŋ k’an di’n umbiɗa a ɗoŋ
suuniyo k’ono wo a ɗoŋ eedaŋ soodo a elkiso geŋ
me, wo k’an t’iiɗiba ita a ɗoŋ aa in̰n̰i sun̰n̰i. Eyye
Mee’ki nuŋ, geŋ ki dihe sulɗi a t’ḭse iŋkḭn̰o.
22 Sulɗi pay Meegó Raa y’o n’ele a beezó.
Wenɗa soo toŋ a suune Ulo umbo, i y’ suune
Meega ɗaŋŋal, wo wenɗa soo toŋ a suune Meega
umbo, i y’ suune Ulo wo ti kane ɗoŋ Ulo yi dehu
y’an t’ooɗiba itadí ɗaŋŋal.»
23 Saŋ maŋ Isa y’a-gime ki tukki sanalliyagi wo
y’an di ruute a kane siidaŋ, y’ede: «Uŋsuwo a
kune a munɗa wede kun wolliyo en̰n̰o.
24 Kun ollo, n’un di rooto, nebiyag̰ḭ ɓaadaŋ ti
mozagi ɓaadaŋ an dihe an di wolle munɗa wede
kun wolliyo en̰n̰o, wo an gi di y’ wulle ye. An
dihe an d’ollig̰a̰ munɗa wede kun ollige en̰n̰o,
wo an gi di y’illiga ye.»

Ono ombiɗe a tukki wede beehiye ti siiɗo Samari
(Matiye 22.34-40; Markus 12.28-31)

25 Onniyo soo, wede suuniyo k’oogoro yi dehu
yi-d’ekke ikka t’urzi k’ono a Isa. Iŋkino maŋ
y’a d’iide sirpadí, y’a yi tunde, y’ede: «Wede
dooyisadey, n’aase moo me kono n’a t’oona
lekkiyo ere ki daayum te?»

26 Isa yi di ruute, y’ede: «An riiŋe adda mattup
k’oogiradiŋ moo me? Moo me ki gariya adda
me?»
27 Wede geŋ yi di’n gime onamí, y’ede: «An
riiŋe, an’de: “Ki geyyo Galmeega Raazá ti addá
pay, ti undá pay, ti toogadá pay wo ti elkisadá
pay[*].” Wo soŋ an’de: “Ki geyyo bakadá aa ki
geyyiso tuddá batum[†].”»
28 Iŋkino maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Onamá
ki ni ruute geŋ ɗerec. K’iso iŋkino wo k’a lekka.»
29 Wo wede suuniyo k’oogoro yi dehu y’a
t’okkima bizí, iŋkino y’a tunde Isa, y’ede:
«Bakadó wee wee?»
30 Isa yi di’n gime onamí, y’ede: «I d’ede we-
dusu soo iŋkino, yi ɗeegu ti Zeruzalem y’amɓe
ki geeger Zeriko. Yo yi-t’iire bey ɗoŋ ɗekkiyo
k’urzi, sulɗizí an t’uube pay, an di y’ gusse, an
di y’iili pulpul a siiɗo wo an d’iŋgile.
31 Saŋ maŋ i d’iido wede seɗeke yi ɗeegu t’urzi
gen̰n̰o kay. Aame y’iina yi wulle wedusu kaŋ
moone maŋ, y’a uɗɗe dokki ti yode, y’a iŋgile.
32 Iŋkino kay i d’iido wedusu yoŋ ti biza
bumɓu Lebi y’iina a ume gen̰n̰o, wo aame yi
wulle wede gen̰n̰o maŋ, y’a uɗɗe dokki ti yode,
y’a iŋgile.
33 Saŋ i d’iido Samariten yi t’ette torguwo, y’a
iina a ume gen̰n̰o kay. Aame yi wulle wede gen̰n̰o
maŋ, i di t’ize sommagi ɓaadaŋ.
34 Y’a d’iide goppoŋ ki tuddí wo a kunɗayí yi
d’iɓiti egey ti toote k’in̰n̰i bin̰, maŋ yi di gittite.

---

[*] **10:27 10.27** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 6.5.
[†] **10:27 10.27** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 19.18.

Y'a di y'umɓe eego buurizí, y'a-di t'iide k'adda
k'ille wo y'a ti y' ziipe a ume ɗeegu torgagi, y'a-
t'udige ɗok.
35 Soggo ti soohe maŋ, yi d'iiɗiba tamma sire,
yi-d'ele a wede ɓoy wo yi di ruute, y'ede: "Wede
eŋ k'a-t'udigo ɗok a eedí. Wo soŋko ette a biita
toŋ ki y'oola ye, aame ni-gimo maŋ, munɗa wede
ki dagga kono yode geŋ, nuŋ batum n'a di y'
t'ela."»
36 Maŋ Isa y'a ruute sey, y'ede: «A elkiyadá
maŋ, ti diine ɗoŋ torguwo aɗo geŋ, wede tuuku
baka ki wede ɗoŋ k'oogire an yi gusse me?»
37 Wede suuniyo k'oogoro yi di'n gime onamí,
y'ede: «Bakadí wede i ize adde koɗuwo a yode
geŋ̰ŋ̰o.» Iŋkino maŋ Isa yi di ruute, y'ede: «Geŋ
k'õd̃o, kee toŋ k'aasoy iŋkino kay.»

Isa yoŋ di Mariyam ti Marte

38 Aame Isa kane ti sanalliyagí an sooru a urzi
geŋ, an t'iide adda k'ille soo, a ume geŋ i d'ede
erewo sundutú Marte tod' t'anni ziiɗa di tode.
39 To Marte i-d'ede teematú sundutú Mariyam,
tod' t'a-guune a sirpa zoŋ ki Galmeega ti d'ollige
ono ɗoŋ yi dooyiso.
40 Marte gette naabo zigile i ti ziiɗa, t'a d'iide
k'ume k'Isa ti di ruute, t'ede: «Galmee'ki nuŋ,
kee a-ki kaza munɗa ye koo, kunuŋ teemadó
gette naabo pay t'o d'iili a nuŋ siidó me? Iŋkino
ki rooto t'a di n' nooge»
41 Maŋ Galmeega yi di'n gime onamtú, y'ede:
«Marte, Marte, koŋ ulbí i-d'ooɗiyo wo mi
d'elkiso ki sulɗi ɓaadaŋ,

42 wo munɗa soo ɗaŋŋal wede i dehu m'aase
me. To Mariyam ti biire munɗa wede majjaane
a jiire, wenɗa yi k'aane yi ki t'ooɗiba ye.»

11

Dooyiso k'Isa a urzi tondiyo Raa (Matiye 6.9-13)

1 I d'ede onniyo soo, Isa yi tondiyo Raa a ume
soo iŋkino. Aame y'a ti ɗiŋge ti tondiyo maŋ,
wede soo ti diine sanalliyagí y'a yi tunde, y'ede:
«Galmee'ki nuŋ, k'ay ti'n dooyi urzi tondiyo Raa,
aakede Zaŋ Batis y'a duuye sanalliyagí.»
2 Isa y'an di ruute, y'ede: «Aame kun tonde
Raa maŋ, kun d'eeso:
"Meegey,
kee k'iso ɗuwo pay an di suune kee Raa kamileŋ̰,
Mozikadá k'a-di t'edi.
3 Onniyo ti onniyo k'ay eeli omɓadey ere ay di t'îde.
4 K'ay t'isi tambobino a olɗiko ere ay ize a kee,
kono kaye toŋ ay isiyo tambobino a wede tuuku ay ize ulsu kay.
Wo k'ayn'ooli ye adda naamiya daggiya i ceera eedey ay t'etta adda k'olɗiko ye."»

Omɓiŋ̰e a urzi tondiyo Raa

5 Isa y'an di ruute sey, y'ede: «Kun ollo, aakede
wede soo ti diinaguŋ i-d'ede laŋze, y'a ette ki
ɓoozí a diɗɗo meeda, wo y'a t'eese: "Laŋze ki
nuŋ, kee k'o eeli mappa aɗo,
6 kono wede soo ti diine laŋziyagó y'iina ti
torguwo di nuuno, wo nuŋ munɗa k'omɓo ni di
t'ele umbo."

7 Yo laŋzayí ummey t’adda biino y’a t’eese:
“Kee ki n’oolo ɗeɗɗek, kono t’iŋ̃ŋ̃izó biza n’ay
t’ippe baa, ay moone, ni k’aane nĩ k̃i t’ooziga n’a-
ki t’ele mappa ye.”
8 Wo kun ollo, n’un di rooto, laŋzayí yi t’ooziga
yi-t’ela sulɗi ɗoŋ pay yoŋ yi deɦu, kono yoŋ
laŋzayí ye, wo kono yoŋ yi koɗɗime ɓaadaŋ a
munɗa wede yi deɦu me.
9 Wo nuŋ n’un di rooto: Kun tondo wo munɗa
an un t’eela, kun dehito wo kun t’oona, kun
koppo biza wo an un di-t’ihina.
10 Wede tuuku yi tondiyo maŋ, munɗa an i-
d’eeliyo, wede yi dehutu maŋ, yi d’ooniyo, wo
wede yi koppiyo biza maŋ, an i di t’ohine.
11 Meege tuuku ti diinaguŋ, aame ulí [yi tunde
omɓo maŋ, yi di t’ele mokkolo me? Koo] yi tunde
puuniso maŋ, yi di t’ele miipo me?
12 Koo yi tunde kumilso maŋ, yi di t’ele otto
me? Aha, umbo!
13 Iŋkino maŋ kune ɗoŋ adduguŋ ulpi toŋ, kun
suune eliyo sulɗi ɗoŋ majjanɗani a iŋ̃ŋ̃iguŋ. Wo
geŋ taŋ miibi a ceere Meega Raa a k̃andaane
y’aane y’an t’ele Unde Kamileŋ̃ a ɗoŋ i yi tondiyo
me!»

Isa ti Belzebul
(Matiye 9.32-34; 12.22-30; Markus 3.22-27)

14 Onniyo soo, Isa y’a-t’ilmi siitan ere wede’ŋ
ti t’ippe bizí yi k’orbe ye geŋ me. Aame siitan
gette ti t’uɗɗe maŋ, wede geŋ bizí a t’ihina, y’a
iise ono, wo kane ɗoŋ duuru an ziiɗa giggiraŋ.
15 Aame geŋ ɗoŋ oŋgo ti diinayaŋ an di ruute,
an’de: «Tode Belzebul Meeda siitanɗani i eliyo
toogo ki lommite siitanɗani me!»

16 Ɗoŋ oŋgoŋ an dehu an i d’ekke ikka t’urzi
k’onamí. Iŋkino maŋ an di y’ tunde y’an d’ise
munɗa k’armika, a kize yoŋ Raa yi y’igibo.
17 Wo Isa y’a zuune elkisadaŋ, iŋkino maŋ
y’an di ruute, y’ede: «Moziko ere tuuku ɗoŋtú
an ɗeyyiso ti tuddaŋ maŋ, mozikadaŋ a latte,
ɓoyɗizaŋ a di ruugite wede soŋ ekki bakadí
bakadí.
18 Geŋ iŋkino kay, aame Meeda siitanɗani ti
ɗeyyiso ti siitanɗani eebutú maŋ, geŋ an ɗeyyiso
ti tuddaŋ batum. Wo ɗe geŋ ki kotto, mozikatú
ti k’aane ti ki lekke ye! Ni rootiyo iŋkino
kono kun’de, ni lommite siitanɗani o eliyo toogo
Belzebul.
19 Ɗe iŋkino maŋ, ɗoŋ a itaguŋ an lommite
siitanɗani ti toogo k’aaye? Geŋ kane batum an
un kaza munɗa wede kun rootiyo a tukki nuuno
geŋ ɗerec ye.
20 Wo ɗe geŋ, nuŋ o eliyo toogo Raa ni lommite
siitanɗani me maŋ, geŋ i-kaza Moziko Raa tod’
t’iina di kune baa.
21 Aame wede’ŋ toogo ti aryagí geŋ ɓoozí y’a
ti y’ boohe, iŋkino maŋ maaladí wenɗa soo toŋ
y’a ki botte ye.
22 Wo ɗe aame i iido wede toogo ti yode wo yi y’
jiire maŋ, aryagi ɗoŋ pay yi zaapu addí geŋ y’a-
t’oobe, wo sulɗi ɗoŋ pay y’a siki y’an di dokkiɗa
a ɗuwo.
23 Wede yoŋ ki nuuno ye’ŋ, yoŋ aduzó, wo
wede y’a ki n’ noogiyo ki tussiyo ye’ŋ, yoŋ yi
teepiyo ki teepiyo.»

Kama ki siitan ki tukki wedusu (Matiye 12.43-45)

24 «Aame siitan ti tukki wedusu ti t’aɗɗiya
maŋ, ti d’eŋgilso k’adda balɗa dehutu k’ume
wede t’a lekkey, wo ti ki d’ooniyo ye. Iŋkino
ti rootiyo adda k’addutú, ti d’eesiyo: “Ni-kime
k’adda bindó ere an di n’ilmo.”
25 Wo a kamatú gette, t’iide’ŋ ti-t’uuney biino
rookiyo kamileŋ̰ wo sulɗutú okkime beehiye.
26 Iŋkino maŋ ti di kama k’adda balɗa, t’a
waaku siitanɗani ti doolo sarat bundiɗi a jiire
tode sey. An di-kama kaŋ soo, an t’ettiyo adda
biino gettiyo, i-t’isiyo ɓoozaŋ. Iŋkino yo wede
geŋ, lekkiyadí ere k’ita i-t’isiyo ooŋ̰e i ceeriyo ere
ki poone.»

Uŋsuwo ere a jiire

27 Aame Isa yi rootiyto iŋkino geŋ, i d’ede
erewo soo iŋkino ti diine ɗoŋ duuru, ti di ruute
ti golla awwa, t’ede: «Uŋsuwo a erewo ere t’a ki
zirke adda k’addutú wo k’a uuɗe uɗutú.»
28 Wo yoŋ yi di ruute, y’ede: «Wo uŋsuwo a
jiire a kane ɗoŋ ollige ono Raa wo an di sooru
eego.»

Tondiyo ki munɗa k’armika
(Matiye 12.38-42)

29 Kane ɗoŋ duuru an d’ettiyo k’ume k’Isa.
Aame an t’ugiye maŋ, y’a iise rootiyo, y’ede:
«Ita ɗuwo ɗoŋ aŋkeŋ̰ŋ̰o eŋ, kane ɗoŋ ulpi, an
tondiyo munɗa k’armika a kize Raa yi n’igibo.
Wo armika ti doolo Raa y’an k’isa ye, daa ki
armika ere Raa y’ize ti kaaga a nebi Zonas ye
maŋ.

30 Kun suune Zonas y’a guune munɗa wede
Raa y’an di gize a ɗoŋ geeger Ninib*. Geŋ iŋkino
nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ, n’a koona
munɗa wede Raa y’an kiza a ɗoŋ aŋken̰n̰o kay.
31 A onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette,
mohita ere ti siiɗo ki kese ɗanɗi† t’a ooziga
ki tukki ɗuwo ɗoŋ aŋken̰n̰o, wo t’an di roota:
“Kune’ŋ booro t’unni ziiɗ̰a.” Ti roota iŋkino
kono tod’ t’iizigo ti siiɗiyagi ɗoŋ dokki t’ita Raa
kono t’a olliga suuniyo k’ono ere ki Salamoŋ, wo
a en̰n̰o i d’ede wede ede y’a jiire Salamoŋ sey.
32 A onniyo ere Raa yi ɗekka booro gette, ɗoŋ
geeger ki Ninib an d’ooziga ki tukki ɗuwo ɗoŋ
aŋken̰n̰o, wo an di roota: “Kune’ŋ booro t’unni
ziiɗ̰a.” An roota iŋkino kono aame ɗoŋ geeger
ki Ninib an illiga Zonas yi gizite urzi k’ono Raa
maŋ, an di-gime lekkiyadaŋ. Wo a en̰n̰o i d’ede
wede ede y’a jiire Zonas sey.»

Eda kane toore tudde
(Matiye 5.15; Markus 4.21; Lik 8.16)

33 «Wenɗa soo toŋ y’a-t’oyye pitila kono yi-ti
t’ombiɗa, ise y’a-t’ossibe bogoro umbo. Ki too
maŋ y’a ti doɗɗe t’awwa kono ɗoŋ ette k’adda
biino an di wolle toore.
34 Eda kane aa pitila ki tudde. Aame edayá
kane bee maŋ, tuddá pay tiŋ adda toore, wo
aame edayá kane bee ye maŋ, tuddá pay tiŋ adda
zimolo.

---

* **11:30 11.30** Kun wollo adda mattup ki Zonas 3.3-5. † **11:31 11.31** ***Mohita ere ti siiɗo ki kese ɗanɗi:*** I-kaza mohita ere ti siiɗo Seba. Kun wollo adda mattup ki 1 Mozagi 10.1-13.

35 Iŋkino maŋ ki koona metike kono toore
wede a tuddá geŋ, a ki t’ise zimolo ye.
36 Wo aame tuddá pay adda toore daa munɗa
ki zimolo maŋ, tuddá pay gettiŋ adda toore, geŋ
aakede pitila ti tooriyo tuddá ti tooratú wede
kereŋ̰ geŋ̰ŋ̰o.»

Isa ti Pariziyeŋ wo ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro (Matiye 23.4,6-7,13,25-27,29-31,34-36)

37 Aame Isa y’a ti ɗiŋge onamí maŋ, i d’ede
wedusu soo yoŋ Pariziyeŋ y’a ti y’ wiike y’a
oomey di yode. Isa y’a t’iide k’adda ɓoy, wo an
di-guune omɓo.
38 Yo Pariziyeŋ y’a ziiɗa giggirí aame yi wulle
Isa ki poone y’a t’eese omɓo’ŋ, beezí yi k’upile
ye aa moŋgiɗagi an ruute me.
39 Iŋkino maŋ yo Galmeega yi di ruute, y’ede:
«Kun ollo, kune Pariziyeŋ! Kune’ŋ kulso ti
bogoro kun t’opilso daaraŋ beehiye, wo adduguŋ
ôoniyo ɓoo ti tama k’oogire wo ti bundiko.
40 Kune ɗoŋ elkisaguŋ umbo, kun suune kereŋ̰
Raa wede ikkima ume ti paate geŋ, ikkima ume
t’adda toŋ yode me.
41 Wo ki too maŋ a kane ɗoŋ an k’ede munɗa
ye, kun an elo t’adduguŋ pay, iŋkino kune kun
t’isa kamileŋ̰.
42 Wo dabar a kune Pariziyeŋ! Kune’ŋ a urzi
zakka, kun d’eliyo zakka a Raa ki ita sulɗi ɗoŋ
suŋ̰ŋ̰i suŋ̰ŋ̰i i d’eliyo uŋsuwo a zaami, ise puutagi
ɗoŋ ki zaãmi toŋ maŋ. Wo ɗe munɗa wede kun
d’ise ki diine a ɗuwo, ti geyyiso ki Raa, kane geŋ
kun d’ooliyo a kese. Ki too maŋ ki poone kane

geɲ̰ɲ̰o ɗoŋ kun d'ozire eego me, wo sulɗi ɗoŋ
suɲ̰ɲ̰i suɲ̰ɲ̰i toŋ kun ki'n ooli ye.
43 Dabar a kune Pariziyeŋ! Kune'ŋ adda ɓoyɗi
ɗoŋ in di dooyiso, kun geyyiso kun koone a
ume wede suma, wo a bere ɗoŋ duuru toŋ, kun
geyyiso ɗuwo an un di'n t'eesite ti ottilso.
44 Dabar a kune! Kune'ŋ ɗoŋ aakede
muuziyagi daa zappu moŋgali, ɗoŋ an sooru
eego daa suuniyo a urzi k'oogoro an t'isiyo ganigi
a ɗaana Raa me‡.»
45 Wede soo ti diine ɗoŋ suuniyo k'oogoro yi di
ruute a Isa, y'ede: «Wede dooyisadey, a onamá
geŋ kee ki kalɗa kaye ti kane pây.»
46 Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Dabar a
kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro pây! Kune'ŋ ɗuwo
kun di'n isiyo ki toogo an di daane urziyagi
k'oogoro ɗoŋ ti doolo kune batum kun a ziipe
t'egguŋ t'ekki ɗoŋ ki Raa, sarkiyatú ooɲ̰e aakede
kun zaapu attiɗi a dar. Wo a attiɗ̃izaŋ geŋ,
kune ti yilsaguŋ soo toŋ kun aa ki bottiyo ye ki
noogiyadaŋ me.
47 Dabar a kune! Kun aabuɗu muuziyagi
majjanɗani ki nebiyagi ti kaaga, kane ɗoŋ
moŋgiɗaguŋ an ti'n îide.
48 A onamguŋ ti sulɗi ɗoŋ kun isiyo geŋ, i-kaza
kun iyye a naabo ere ki moŋgiɗaguŋ g'ize te,
kono kane an ti'n îide nebiyagi me, wo aŋkeŋ
kune kun d'aabuɗu muuziyagaŋ.
49 Kono kamo Raa ti suuniyo k'ono ere i d'ede
gette y'a ruute, y'ede: "Nuŋ n'an t'igiba nebiyagi

‡ **11:44 11.44** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 5.3 wo Nombire 19.11.

ti ɗoŋ zina, ɗoŋ oŋgoŋ ti diinayaŋ an ti'n t'îda,
ɗoŋ oŋgoŋ an di'n dabira."
50 T'ume k'eesiyo duniya bini aŋki, an îide
nebiyagi ɓaadaŋ, wo kono ki puuzadaŋ gette
kune ɗuwo ɗoŋ aŋkeṉ̃ṉ̃o Raa y'un ti'n t'ela
daŋgay.
51 Ki poone an îide Abel, saŋ ɗoŋ ti doolo bini
Zakari wede an y'îide adda booro Ɓoy Raa, a
diine k'ume seɗeke ti Ɓoy Raa. Eyye, wo kun
ollo n'un di rooto, kane ɗoŋ aŋkeṉ̃ṉ̃o eŋ Raa yi
ti'n t'ela daŋgay kono ki puuzadaŋ.
52 Dabar a kune ɗoŋ suuniyo k'oogoro! Kune'ŋ
kun a-t'ippe a urzi wede i d'eliyo suuniyo ki Raa
te. Kune batum kun ki sooru eego ye, wo a ɗoŋ
i dehu an d'ozire eego kun an t'iigire.»
53 Aame Isa yi t'uɗɗe t'adda ɓoy geṉ̃ṉ̃o maŋ,
kane ɗoŋ suuniyo k'oogoro ti Pariziyeŋ an di
gulkuwe ɓaadaŋ ti yode, wo an di y' tundite a
urzi k'ono ɓaadaŋ.
54 Iŋkino geŋ kane an i ekkiyo ikka kono an
t'oona munɗa wede butte adda k'onamí.

12

Kun koona mentikagi ti ɗoŋ bizaŋ sire sire (Matiye 10.19-20,26-33)

1 Aame geŋ ɗoŋ duuru ɓaadaŋ ɓaadaŋ an
t'ugiye, ume an d'ozire toŋ umbo, an t'oṉ̃yilse
dugganaŋ. Isa y'an di ruute ki poone a sanal-
liyagí, y'ede: «Kun koona mentikagi a orme
wede ki Pariziyeŋ, i-kaza an d'ede bize wede sire
sire.
2 Derec, sulɗi ɗoŋ pay ombiɗe'ŋ, saŋ onniyo
soo a t'ooɗiba ita, wo ono ɗoŋ pay i ki dehu

ɗuwo an k’olliga ye geŋ, saŋ onniyo soo ɗuwo
an di’n olliga.
3 Kono kamo sulɗi ɗoŋ pay kun ruute a zimolo
geŋ, saŋ onniyo soo ɗuwo an di’n olliga kereŋ̰,
wo munɗa wede kun miliŋ̰e a kuude bakaguŋ
adda biino appiya geŋ, saŋ onniyo soo an di y’
roota aa an a ti gili t’ekki biino an ɗolle.»

Wedusu wede kun i-d’orgiɗe

4 «Laŋziyagi ki nuŋ kun ollo, n’un di rooto:
Kun an orgiɗe ye a ɗoŋ i tôwwo tudde, wo saŋ
maŋ an k’aane an aa k’ise munɗa ti doolo sey
ye.
5 Nuŋ n’un di y’ kaza wedusu wede kun i-
d’orgiɗe me: Kun orgiɗo a Raa, yode wede aame
kun t’inda maŋ, i-d’ede toogo y’un di’n t’ette
k’adda k’uwwo. Eyye, wo kun ollo n’un di rooto,
geŋ a yode kun i-d’orgiɗe me.
6 Kun suune ooyo paat ɗoo miŋ in t’owile ti
soŋko sire kollo, wo ti diinayaŋ soo toŋ Raa i ki
danɗiya ye.
7 Wo soŋ ilali k’egguŋ geŋ̰ŋ̰o toŋ Raa yi ti’n
kaza pay. Iŋkino kun orgiɗ̰e ye, kono kune
zooyaguŋ yi jiire ooyo ɓaadaŋ!»

Wede ono uɗɗe ti bizí a ɗaana ɗuwo yoŋ ti Isa

8 «Kun ollo, n’un di rooto, wede tuuku yi ruuta
a ɗaana ɗuwo yoŋ ki nuuno maŋ, nuŋ wede an
n’ehe aa ulo wede eŋ̰ŋ̰o toŋ, n’a rootey kay yoŋ
ki nuuno a ɗaana maa̰leekiyagi ɗoŋ ki Raa me.
9 Wo ɗe wede tuuku yi ruuta a ɗaana ɗuwo yi
ki n’ suune ye maŋ, nuŋ toŋ n’a rootey ni ki y’
suune ye kay, a ɗaana maaleekiyagi ɗoŋ ki Raa
me.

10 Wede tuuku yi ruuta munɗa ulsu a tukki nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede en̰n̰o maŋ, a olɗikadí gette Raa yi-t’isa tambobino. Wo ɗe wede tuuku i kalɗita Unde Kamilen̰ maŋ, a olɗikadí gette Raa yi-k’isa tambobino ye.

11 Aame an un di’n t’iidey k’ume ɗoŋ booro adda ɓoyɗi ɗoŋ in di dooyiso, ise ki ɗaana ɗoŋ deero, ise ki ɗaana mozagi toŋ maŋ, ulbuguŋ un t’ooɗey ye a maana k’ono ɗoŋ kun d’ooɗibey egguŋ, ise a munɗa wede kun di rootey me.

12 A ume geŋ miŋ Unde Kamilen̰ t’un di’n dooyey a munɗa wede kun di rootey me.»

Ono ombiɗe a tukki wede laale elkisadí umbo

13 I d’ede wedusu ti diine ɗoŋ duuru yi di ruute a Isa, y’ede: «Wede dooyiso, ki rooto a leemadó y’ay ti dokkiɗi laale ki meegey wede y’ay iili me.»

14 A wede geŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Wee wee i ni ziipe wede ɗekkiyo booro a sulɗuguŋ, ise wede dokkiɗe laalaguŋ me?»

15 Saŋ maŋ y’an di ruute a ɗoŋ pay, y’ede: «Kun koona mentikagi, kun okkibe a sulɗi pay ye, kono lekkiyo wedusu ere ki kotto gette t’ettiyo t’urzi sulɗi ɗoŋ ki laale ye, ise yoŋ laalayí ɓaadaŋ toŋ maŋ.»

16 Iŋkino maŋ y’an d’îide taaya t’urzi k’ono ombiɗe, y’ede: «I d’ede wedusu ki laale, i-d’ede domɓi majjanɗani yi-darniyta.

17 Yo yi rootiyo t’adda k’addí, y’ede: “Nuŋ geŋ n’aase mummino, n’a oɓita mudizó a ume too me, ume oo k’ede ye me?”

18 Saŋ y’a ruute sey, y’ede: “En̰n̰o munɗa wede n’aasa me, giiyagó eŋ n’a-kossita, n’an aabiɗa ti

doolo deero, mudizó pay ni-t’oɓita adda wo sulɗi
ɗoŋ ti doolo toŋ maŋ.
19 Saŋ ni di roota a tuddó batum: hay nuŋ geŋ
me, eɲ̰ɲ̰o sulɗi kaca kaca k’ozzinagi ɓaadaŋ, n’a-
puuka̰, n’a ooma, n’a siɓa wo n’aasa uŋsuwo.”
20 Wo Raa yi di ruute, y’ede: “Kee wede elk-
isadá umbo, a diɗɗo ettiyo batum nuŋ undá ni
t’amɓa, wo geŋ sulɗi ɗoŋ pay k’ukume aaye?”»
21 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Geŋ aasa iŋkino
ki wede y’okumso laale a yode batum, wo yi
k’okumso laale ki sulɗi Raa ye me.»

Zaapu k’adde a Raa
(Matiye 6.25-33)

22 Maŋ Isa y’an di ruute a sanalliyagí, y’ede:
«Geŋ kono k’iŋkino n’un di rooto: Kune a
lekkiyaguŋ ulbuguŋ un t’ooɗe ye a urzi k’omɓo,
ise a urzi k’ossiyo ere ki tudduguŋ toŋ maŋ.
23 Ki kotto lekkiyaguŋ ere kun lekkiyo ette ti
jiire omɓo, wo tudduguŋ ti jiire ossiyo.
24 Kun wollo gaagagi, an ki korso ye, an k’ayɗu
ye, an k’ede giiyagi ye wo ume ti doolo k’oɓite
k’omɓadaŋ ye, wo Raa yi di’n moɗɗiyo. Wo
kune’ŋ ki kotto kun i jiire emɓi taŋ ɓaadaŋ!
25 Wee wee ti diinaguŋ, ti ulbe k’ooɗiyo wede
i-d’ede geŋ, y’aane y’a d’aagila ti keɗise soo
onniytagi ɗoŋ ki lekkiyadí a duniya ette?
26 Aame a sulɗi ɗoŋ bo-booloŋ ɗaŋŋal toŋ kun
k’aane ye maŋ, ɗe ki moo me kune ulbuguŋ
un d’ooɗiyo a sulɗi ɗoŋ pay ti doolo a urzi
lekkiyaguŋ me?
27 Kun wollo bobbo soole, ti d’ohire, ti ki
naabiya ye, ti k’isiyo kallagi ye. Wo kun ollo,

n’un di rooto: Mozigo Salamoŋ toŋ ti laale wede
pay i-d’ede geŋ, yi k’usse ye kalle wede majjaane
aakede bobbo soole soo toŋ maŋ.
28 Iŋkino Raa yi-ti y’ossiyo soole wede adda
balɗa aŋki kuti kutiŋ̰, wo soggo an t’oggiyo adda
k’uwwo mendí. Geŋ taŋ miibi a ceere Raa y’un
di’n osse kune batum me! Ki kotto kune zaapu
k’adduguŋ a Raa baata!
29 Wo kune ulbuguŋ un ki t’ooɗe daayum a
urzi dehutu k’omɓo ti soɓo ye.
30 Sulɗi pay geŋ, daayum i’ni dehutu kane ɗoŋ
pay adda duniya i ki suune Raa soo ɗaŋŋal ye
geŋ̰ŋ̰o. Wo Meeguguŋ Raa, yoŋ yi suune sulɗi
geŋ k̰un i dehu a urzi lekkiyaguŋ me.
31 Ki too maŋ kun deho ki poone Moziko Raa,
wo saŋ sulɗi geŋ y’un di’n t’ela kay.»

Laale wede a kandaane
(Matiye 6.19-21)

32 «Kune aakede torɗo mooɗe ere baata toŋ
maŋ, kun orgiɗe ye! Ɗerec, Meeguguŋ Raa yi
wulle maŋ beehiye Mozikadí y’un di-t’ele me.
33 Sulɗuguŋ ɗoŋ un d’ede kun t’owilto, wo
soŋko kun an di dokko a ɗoŋ an k’ede munɗa
ye. Kun soko zaaɗa ere i ki ruumiyo ye wo ti
laale wede i ki dagga ye a kandaane, a ummey
wede k’oogire yi k’aana yi ki botta ye, a ummey
amma toŋ ti ki ti y’ latta ye.
34 Ɗerec, a ume wede laalaguŋ yi lekkiyo geŋ,
adduguŋ toŋ aŋgeŋ̰ŋ̰o.»

Doŋ naabo i lekkiyo zeere
(Matiye 24.43-51)

35 «Kun ti ketto toonuguŋ a munɗa wede kun
ise, wo pintilaguŋ oyyisito.
36 Kun lekko aakede ɗoŋ naabo ɗoŋ an delliyo
kama ki goolayaŋ ti tarnaape seeɗu, kono saŋ
aame y'iina wo yi guppa biza maŋ, kesiko an i-
di t'ihina.
37 Uŋsuwo a ɗoŋ naabo geŋ̰ŋ̰o, ɗoŋ goolayaŋ
a kamadí yi'ni t'oona kane zeere. Ɗerec iŋkino
wo n'un di rooto: Yoŋ yi-t'ossa sulɗi naabo, y'a
ti'n koona ɗoŋ naabadí me, wo aame geŋ yoŋ
y'an t'ela omɓo.
38 Aame yi-kimo a diɗɗo meeda ise ki biza
soohe toŋ maŋ, yi'n uuna kane zeere maŋ, geŋ
uŋsuwo a kane.
39 Ono eŋ kun ollo koɗuwo: Aame wede ɓoy
geŋ yi suune peeɗo ere wede k'oogire y'etto
maŋ, yi k'ooli wede k'oogire yi-ki t'ette k'adda
ɓoozí ye.
40 Kune toŋ maŋ kun koona mentikagi, kono
nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ, n'etto a
peeɗo ere tuuku kun ki ti suune ye.»

Wede naabo i seeɗu zakiɗi a naabadí

41 Iŋkino maŋ Piyer y'a yi tunde, y'ede:
«Galmee'ki nuŋ, ono ombiɗe ki'ni rootiyo eŋ a
kaye ɗaŋŋal kunuŋ, a ɗuwo pay ko?»
42 Maŋ Galmeega yi di ruute, y'ede: «Iŋkino
maŋ wede yeeriyo wede i seeɗu zakiɗi a
naabadí wo i-d'ede elkiyo geŋ, a yode geŋ̰ŋ̰o
galmeegí yi oola attiɗi pay ki ɗoŋ naabadí oŋgoŋ
me, kono y'an t'ela omɓadaŋ aame peeɗo t'îida
maŋ.

43 Uŋsuwo a wede naabo geŋ me, aame
galmeegí a kamadí yi y'uuna y'isiyo naabo
gettiyo maŋ.
44 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Wede iŋkino
geŋ galmeegí yi di t'ela attiɗi ki sulɗizí pay a
beezí.
45 Wo ɗe aakede wede naabo geŋ y'ilka adda
k'addí, y'iisa: "Galmeegó eŋ yi t'ûsso", wo yi
t'iida taazu ɗoŋ naabo ti doolo kuuli wo erayi,
yi t'ussa a omɓo ti soɓito i jiira eedí.
46 Aame geŋ galmeegí y'a aana a onniyo ere
wede naabo geŋ yi k'elkiyo ye, wo a peeɗo ere
yi ki ti suune ye. Galmeegí yi di t'ela daŋgay
ere zakiɗi wo yi-t'ela aggadí aa ki ɗoŋ i ki zaapu
addaŋ a Raa ye.
47 Wede naabo wede i suune munɗa wede
galmeegí yi dehu, wo y'a ki t'ikkima tuddí y'a ki
t'ize ye naabo ere aa galmeegí yi dehu te maŋ,
yoŋ geŋ y'a t'oona kossiyo ɓaadaŋ.
48 Wo wede naabo wede yi ki y' suune ye
munɗa wede galmeegí yi dehu me, wo yi t'ize
naabo ere y'a t'oone kossiyo maŋ, kossiyadí
t'aase baata. A wede sulɗi ɓaadaŋ an i ele a
beezí geŋ, an tonda ɓaadaŋ kay, wo a wede an
ziipe addaŋ ɓaadaŋ geŋ, an tonda ɓaadaŋ sey a
ceera.»

Isa y'iido ki moo me?

49 «Nuŋ n'iido n'a-t'oyye uwwo a duniya te, wo
aŋkeŋ̰ŋ̰o eŋ ni dehu t'adde soo, tod' ti ziiɗa baa.
50 Ŋ̰uŋ n'a aɗɗa t'urzi dabar aakede an ni
suyyiso batem, nuŋ biza k'ulbó i zehiso wo a
zehita bini ɗaŋgiya ki suyyiso batem gettiyo.

51 Kune kun elkiyo nuŋ n’iido n’un t’ela toose
adda duniya ko? Aha, wo n’un di rooto, kono
nuuno geŋ ɗuwo tuddaŋ an ti-t’ahinta.
52 Ti aŋki eŋ ɗoŋ adda ɓoozaŋ kane paat maŋ,
tuddaŋ an ti-t’ahinta, ɗoŋ aɗo ki tukki ɗoŋ sire,
wo ɗoŋ sire ki tukki ɗoŋ aɗo.
53 Meege y’a t’ahina ti tukk’ulí wo ulo ti tukki
meegí, meede t’a t’ahina ti tukk’ututú wo uto ti
tukki mettú, ande t’a t’ahina ti tukk’ere k’ulutú
wo ere k’ulutú ti tukk’andutú.»

Suuniyo k’ita sulɗi ɗoŋ i-kaza munɗa wede aana
(Matiye 16.2-3)

54 Isa y’a ruute sey a ɗoŋ duuru, y’ede: «Aame
kun wolliyo dondirso ti koliyo ti kese peeɗo
k’ooriyo maŋ, a kaamiki kun d’eesiyo: “Mizzi yi
koppa”, wo geŋ ki kotto i-t’isiyo.
55 Wo aame kun owwiyo maaye yi baahu ti
kese ki ɗanɗi maŋ, kun d’eesiyo: “Ume aŋki
y’isa wehini”, wo geŋ ki kotto i-t’isiyo*.
56 Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, kun d’aaniya kun
di suuniyo ita sulɗi ɗoŋ kun wolliyo t’edaguŋ
isiyo a siiɗo wo a kandaane me, wo ɗe ki moo
me ita sulɗi ɗoŋ Raa y’isiyo aŋkeŋ̰ŋ̰o kun ki’n
suuniyo ye me?»

Tôwwo k’ono ti aduzá
(Matiye 5.25-26)

---

* **12:55 12.55** Di kane Yawudiyagi an wolliyo dondirso ti koliyo ti kese peeɗo k’ooriyo maŋ, an d’eesiyo mizzi yi koppa. Wo aame an owwiyo maaye yi baahu ti kese ki ɗanɗi maŋ, an d’eesiyo ume aŋki y’iisa wehini, geŋ a di kine iŋkino ye.

57 «Ɗe ki moo me munɗa wede ki diine kune
batum kun d'ise, kun ki y' suuniyo ye me?
58 Aame ti leemadá un ede ono, wo kune a urzi
kun ette k'ume wede booro ɓotto geŋ, ti yode
ono kun ti'n ôodo. Para maŋ y'a-da t'iida k'ume
wede booro maŋ, wede booro y'an gi di t'eley a
bey k'asigiryagi, wo kane an ki ti t'eley daŋgay.
59 Ki kotto n'a di rooto, t'ume geŋ ki ki t'aɗɗa
ye, daa ki munɗa wede an dehu k'an ki y'ela
pay ye maŋ, tammiyagi ɗoŋ sun̰n̰i sun̰n̰i toŋ an
a-k'oola ye.»

13

I dehu kun di-kime lekkiyaguŋ

1 Aame geŋ i d'iido ɗuwo an i-t'îide taaya a
Isa, mummino Pilat y'ele urzi ɗoŋ miibi ti siiɗo
Galile an di'n îide, aame an isiyo seɗeke a Raa
geŋ me.
2 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kune kun
elkiyo aame kane ɗoŋ ti siiɗo Galile an ti'n îide
iŋkino geŋ, i-kaza kane ɗoŋ k'olɗiko a jiire ɗoŋ
ti siiɗo Galile ti doolo pay ko?
3 N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima
lekkiyaguŋ ye maŋ, kune toŋ kun di-t'inda pay
aa kane.
4 Wo kane ɗoŋ koomat makumu gessire ɓoy
wede sohuru ki Silowe y'an di ti'n ruuge an
t'inda geŋ, kun elkiyo kane ɗoŋ k'olɗiko a jiire
ɗoŋ ki geeger Zeruzalem ti doolo pay ko?
5 N'un di rooto aha, wo aame kun ki ti gima
lekkiyaguŋ ye maŋ, kune toŋ kun di-t'inda pay
iŋkino kay.»

Ono ombiɗe a tukk'undumu daa k'iṉṉizí

6 Saŋ maŋ Isa y'an di ruute ono ombiɗe eṉṉo,
y'ede: «I d'ede wedusu yi d'iite undumu suṉdí
pigiye adda doome k'inda biṉ. Onniyo soo yo
wede geŋ y'a iido yi dehu yi rakke iṉṉizí, miŋ
umbo yi ki d'uune ye.
7 Iŋkino maŋ yi di ruute a wede naabadí,
y'ede: "Ki wollo, pigiye eŋ îide ozzine aɗo ni
d'ettiyo d'ettiyo ni rakke iṉṉizí miŋ ni k'ooniyo
ye. Iŋkino ki ti y' ɗekko, yi t'ambu ume ki bita."
8 Wo wede naabo yi di'n gime onamí, y'ede:
"Galmee'ki nuŋ, ki y'oolo y'a-t'ozzine sey k'aŋki
me, siiɗo itadí n'a-t'ottiba a t'isa ɗolgite, maŋ n'a
d'oɓita iizi.
9 Geŋ iŋkino ozzine ki ɗaana eŋ koo yi t'eha
maŋ, umbo pi maŋ k'a ti y' ɗekka kollo."»

Eliyo beeko a erewo a onniyo ere ki puukiyo

10 Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ,
Isa yi dooyiso ɗuwo adda ɓoy wede Yawudiyagi
ge dooyiso.
11 A ume geŋ i d'ede erewo, siitan ti ziiɗa diine
dartú i-d'ede ozzine koomat makumu gessire, ti
lekkiyo ottilso ume t'a t'ôhira ɗelele umbo.
12 Aame Isa yi ti wulle maŋ, y'a ti wiike wo yi
di ruute, y'ede: «Erewo no, koŋ te kettiyo ye baa,
m'uune bee ti eenizí me.»
13 Yoŋ yi di ziipe beezí a tuddutú, a kaamiki t'a
t'îhira ɗelele wo t'a iise tamma Raa.
14 Wo yo goole ɓoy geŋ yi-ti gulkuwe a beeko
ere Isa yi ele a erewo a onniyo ere ki puukiyo
Yawudiyagi gette. Iŋkino y'a t'ihina bizí wo y'an
di ruute a ɗoŋ duuru, y'ede: «Adda suuk i d'ede
onniyo zoot ere ki naabo te. Kune kun dehu

beeko maŋ, kun d’etto adda k’onniytagi geŋ̰ŋ̰o,
a onniyo ere ki puukiyadiŋ ye.»
15 Maŋ Galmeega yi di’n gime onamí, y’ede:
«Kune ɗoŋ biziguŋ sire sire, a onniytagi ɗoŋ
ki puukiyadiŋ wede tuuku toŋ yi-t’eeziyo ti
kuulaye’ŋ burizí koo, ise buurizí koo maŋ, kun
an t’eliyo ahu ɗee me?
16 Erewo ette tod’te ti biza bumɓu k’Ibirayim,
Meeda siitanɗani ti ti-gitte i-d’ede ozzine koomat
makumu gessire, geŋ i k’ise ye ko a onniyo ere
ki puukiyadiŋ kino, ni di t’eeze sibatú me?»
17 A rootiyo k’Isa gette, kane pay ɗoŋ
k’olmiɗayí an ziiɗa sukiyagi, wo kane pay ɗoŋ
duuru geŋ ulbaŋ uŋse a sulɗi ɗoŋ pay y’isiyto i
ceeriyo eego geŋ me.

Ono ombiɗe ekk’ulo k’undumu sundí mutard (Matiye 13.31-32; Markus 4.30-32)

18 Maŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Moziko Raa tod’
ti deeyiso toŋ aa moo me? N’a t’eese tod’te aa
moo me?
19 Tod’ ti deeyiso aa ulo k’undumu soo sundí
mutard wedusu y’a t’umɓe y’a-giira adda ji-
neene. Saŋ a t’uɗɗe, a t’ize undumu wo emɓi
an d’appiyta ɓoyɗi ekki layɗayí.»

Ono ombiɗe a tukk’orme (Matiye 13.33)

20 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Moziko Raa n’a
t’eese tod’te aa moo me?
21 Tod’ ti deeyiso aa orme erewo ti-sokiyo
booloŋ, t’a-t’oɓe a moono ɓaadaŋ lootiyo, wo saŋ
orme geŋ moono yi-ti t’oozige pay.»

Biza bumɓu wede peryeye

22 Aame Isa y’amɓe ki Zeruzalem geŋ, yi
d’ettiyo geeger ti geeger, ille ti ille, yi dooyiso
ɗuwo.
23 Maŋ i d’ede wedusu y’a yi tunde, y’ede:
«Galmee’ki nuŋ, ɗe geŋ Raa yi d’utta ɗuwo
booloŋ ɗaŋŋal ko?» Iŋkino Isa y’an di ruute a
ɗoŋ duuru, y’ede:
24 «Kun ollo, n’un di rooto, kun elo gotono kun
t’odo ti biza peryeye. Ɗerec, ɗoŋ ɓaadaŋ an
deha an t’ette ti biza geṋṋo wo an ki d’aana
ettiyo ye.
25 Saŋ onniyo t’aana ere wede ɓoy y’a t’ooziga
wo biza y’a di-t’ippa ti kerle, maŋ kune kun
d’oopa ti paate. Aame geŋ kun t’eesa koppiyo a
biza bumɓu, wo kun di roota: “Galmeegey, k’ay
t’ohon!” Wo yoŋ y’un ti’n kima onamguŋ, y’a
t’eesa: “N’un ki’n suune ye kune ti tunɗa me.”
26 Iŋkino maŋ kun di roota kun t’eesa: “Kaye
ay d’iimito, ay d’iiɓito ti kee kaŋ soo, k’a duuyite
a urziyagi ki geegirzey pây.”
27 Wo yoŋ y’un di roota sey: “N’un ki’n suune
ye kune ti tunɗa me. Kun ti leɗɗo dokki ti tuddó
me, kune ɗoŋ pay isiyo sulɗi ɗoŋ ki diine ye.”
28 Wo aame kun wulley Ibirayim, Isaaka wo
Yakup ti nebiyagi pay adda Moziko Raa, wo kune
an un ti’n zibbey ti paate maŋ, a ume geŋ kun
ɗillitey môolo wo kun d’aaɗimey sina.
29 Wo i d’etto ɗuwo sey ti kese peeɗo ti koliyo,
ti kese peeɗo k’ooriyo, ti kese k’awwa wo ti kese
ɗanɗi, an di-kooney an d’oomey kaŋ soo adda
Moziko Raa.
30 Iŋkino maŋ ɗoŋ oŋgo aŋkeṋṋo kane k’ita,
saŋ an t’isa ɗoŋ ki biza, wo ɗoŋ oŋgo aŋkeṋṋo

kane ki biza, saŋ an t'isa ɗoŋ k'ita.»

Ono k'Isa a tukki Zeruzalem (Matiye 23.37-39)

31 Aame Isa y'a ti ɗiŋge ti dooyiso maŋ, i d'ede
ɗoŋ miibi ti diine Pariziyeŋ, an aa d'iide sirpa
k'Isa wo an i-di ruute, an'de: «Kee t'eŋ ki t'oozo
k'eŋgilo k'ume doolo, kono mozigo Erod yi dehu
tôwwadá.»
32 Wo Isa y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun i-
ti rootoy a yo wede metike aa boo yi ti daggiya
ɗuwo geŋ, kun'de: "Isa y'ede aŋki ti soggo yoŋ
y'a limmiti siitanɗani wo y'a t'ele beeko a ɗoŋ
k'eeni, wo a onniyo ere k'aɗuwe maŋ, naabadí
y'a-ti ɗaŋga."
33 Wo ni roote eŋ a kune: i dehu aŋki, soggo
wo soŋŋo kino geŋ, n'a eŋgila ki ɗaanadó, ki too
maŋ ɗerec nebi y'a t'inda a Zeruzalem, a ume
doolo ye.

34 Wayya kune ɗoŋ Zeruzalem no, wayya kune
ɗoŋ Zeruzalem no! Kune ɗoŋ i tôwwito nebiyagi,
wo ɗoŋ Raa y'un akkisa kun ti'n kakkisa ti
moŋgali kun ti'n tôwwo. Nuŋ taŋ ɓaadaŋ n'a
dihe n'un ti'n tusse aa ôsso ti tussiyo iŋ̰ŋ̰itú adda
kambartú, wo ɗe kun ki dihe ye.
35 Iŋkino maŋ ɓoyguŋ Raa y'un di y'oola. Wo
kun ollo n'un di rooto, nuŋ kun ki n' wolla ye
baa, bini a t'îda onniyo ere kun di roota: "Beeko
Raa ti koona a ekki wede ettiyo ti suma Galmeega
Raa*."»

---

* **13:35 13.35** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

14

Eliyo beeko a wede k'eeni

1 Onniyo soo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ,
Isa y'a t'iide omɓo di wede soo ti diine deero
Pariziyeŋ. Kane ɗoŋ a sirpa geŋ, ersadaŋ a
tukk'Isa tak.
2 Aame geŋ i d'ede wedusu tuddí t'iiziga, y'a
t'îhira a ɗaana yode.
3 Isa y'a t'ihina bizí, y'a tunde kane ɗoŋ suu-
niyo k'oogoro ti Pariziyeŋ, y'ede: «To oogiradiŋ
tiŋ urzi t'ele kunuŋ, ti k'ele ye ko, k'eliyo beeko
a wedusu a onniyo ere ki puukiyadiŋ te?»
4 Wo a onamí geŋ kane an d'inniga ɗeɗɗek.
Iŋkino maŋ wede geŋ Isa y'a yi butte, yi-d'ele
beeko wo y'a-y'igibe ki ɓoozí.
5 Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Ti diinaguŋ eŋ
wee wee, aame i-d'ede ulo ise buru yi t'iire
adda k'osso a onniyo ere ki puukiyadiŋ maŋ, y'a
k'ette, t'adda k'osso y'a ki y'aɗɗe ye me? Eyye,
kesiko y'a-t'aɗɗe!»
6 Wo a onamí geŋ, kane an di roote munɗa an
ki suune ye.

Beeriyo k'ume konso adda tarnaape

7 Isa yi wulle'ŋ ɗoŋ an'ni waaku k'omɓo'ŋ, an
beeriyo omagi konsito ɗoŋ majjanɗani. Iŋkino
y'an di ruute a kane pay geŋ t'ono ombiɗe eŋ̰ŋ̰o,
y'ede:
8 «Aame wenɗa yi ki wiike a tarnaape ki seeɗu
maŋ, k'etta ki koona ume wede suma a jiire ye.
Koo ise an wiiko wede goole i jiire kee y'a-koona
maŋ,

9 wo wede unni wiike kee ti yode geŋ, y'a etto
y'a di roota, y'a t'eesa: "Ume eŋ ki t'oozo, ki oolo
a yode eṉṉo." Iŋkino k'a t'ooziga ti sukiyagi,
k'etta k'a-kooney a ume k'ita.
10 Ki too maŋ an ki wiiko geŋ, k'odo ki-koonoy
a ume k'ita, iŋkino aame wede i ki wiiko y'iina
maŋ, yoŋ y'a di roota, y'a t'eesa: "Laŋze ki nuŋ,
kee ki t'oozigi, ki-koona a ume ki ɗaana a ise
majjaane kino." Iŋkino maŋ a kee a di t'isa suma
a ɗaana kane ɗoŋ pay ooma ti kee kaŋ soo geŋ
me.
11 Ɗerec, wede tuuku tuddí yi ti-koliyo maŋ,
Raa y'a y'isa ṉeŋku, wo wede tuddí yi ti-t'isiyo
ṉeŋko maŋ, Raa y'a y'isa goole.»

Waaku ɗoŋ an k'ede munɗa ye

12 Isa yi di ruute sey a wede i y' wiike geŋ,
y'ede: «Aame ki dehu ki waake ɗuwo an d'oomi
di kee, ise a peeɗo t'ize diine, ise a peeɗo
t'ette k'ooriyo toŋ maŋ, ki waake laŋziyagá ye,
zemɓadá ye, taasiyagá ye wo ɗoŋ bey a ita
waayadá ye, kono kane geṉṉo toŋ saŋ an gi di
waaka kay, iŋkino omɓadá aakede an a-ti gime.
13 Wo ki too maŋ, aame ki waake ɗuwo a
tarnaape di kee maŋ, ki waako ɗoŋ an k'ede
munɗa ye, ɗoŋ kesiyagaŋ soo soo, ɗoŋ jekese wo
ɗoŋ koŋzayi.
14 Geŋ kee ulbá aasa uŋse, kono kane an k'ede
munɗa an a-ki ti y' kima ye. Iŋkino a di ti y'
kima Raa, a onniyo ere ɗoŋ ki diine a ɗaanadí
an ti bilɗa maŋ.»

Ono ombiɗe a tukki tarnaape goole (Matiye 22.1-10)

15 Wede soo ti diine ɗoŋ an ti guune omɓo,
y'illiga ono ɗoŋ Isa yi ruute gen̰n̰o maŋ, yi di
ruute, y'ede: «Uŋsuwo a wede i kooney omɓo
adda Moziko Raa.»
16 Wo Isa yi di ruute t'ono ombiɗe en̰n̰o, y'ede:
«Onniyo soo wedusu yi d'ize omɓo ɓaadaŋ, maŋ
yi wiike ɗoŋ ɓaadaŋ.
17 Aame omɓo ettú t'îide maŋ, wede ɓoy y'a
igibe wede naabadí kono y'an di kizo a ɗoŋ
yi'ni wiike. Wede geŋ y'iide'ŋ, y'a ruute, y'ede:
"Kun'di, omɓo ettú t'îide baa."
18 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ pay yi wiike geŋ, wede
soŋ yi-t'isiyo tambobino tambobino. Wede ki
poone yi di ruute a wede naabo, y'ede: "Nuŋ ni
iwila doome, i dehu n'a ette n'a ti y' wollo ɗo.
Kee k'o t'isi tambobino."
19 Wede doolo yi di ruute, y'ede: "Nuŋ ni iwila
buŋgari koomat ki naabo sire sire, wo n'ette n'a
ti'n naamey. Kee k'o t'isi tambobino."
20 Wede doolo sey yi di ruute, y'ede: "Nuŋ
aŋken̰n̰o ni ziiɗa erewo ni morbiyo, kono
k'iŋkino ni k'aane ettiyo ye me."
21 Wede naabo geŋ y'a-gime k'ume galmeegí,
y'iide'ŋ yi di t'îide taaya a onamaŋ geŋ me.
Aame geŋ wede ɓoy yi di gulkuwe wo yi di
ruute a wede naabadí, y'ede: "K'okko kesiko
k'omagi ɗoŋ ɗuwo ge lekkiyo, k'adda k'urziyagi
ɗoŋ adda geeger, ki waaki kane ɗoŋ an k'ede
munɗa ye, ɗoŋ kesiyagaŋ soo soo, ɗoŋ koŋzayi
wo ɗoŋ jekese, k'an d'an t'edi ken̰n̰o."
22 Saŋ maŋ wede naabo geŋ y'a-gimo k'ume
galmeegí, yi di ruute, y'ede: "Galmee'ki nuŋ,
naabo ere k'o ruute n'aase ni-t'izo, wo ume ede

sey.”
23 Iŋkino maŋ wede ɓoy yi di ruute a wede
naabadí, y’ede: “K’okko sey ki urziyagi domɓi,
k’adda jinenɗani, wo ɗoŋ ki t’ooney a ɗaanadá
geŋ, t’urzi tuuku toŋ ki ti’n waaki an t’edi k’adda
ɓoy kono ɓoozó a ôone.
24 Geŋ kun ollo, n’un di rooto, kane ɗoŋ ni
wiike ki poone geŋ, wenɗa soo toŋ i k’ooma ye
omɓadó te.”»

Urzi daaniya k’Isa
(Matiye 16.24-28; Markus 8.34–9.1)

25 Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ an daaniya Isa, maŋ y’a-
gime ki tuddaŋ wo y’an di ruute, y’ede:
26 «Aame wede yi ni daane maŋ, i deħu nuŋ
y’a ni geyye a ceere meegí, meedí, eddí, iŋ̃ŋ̃izí,
zemɓadí kuuli erayi, wo tuddí batum toŋ maŋ.
Para maŋ yi k’aane yi ki t’ise sanallusizó ye.
27 Wede tuuku yi k’iyya y’a ki t’inda kono
nuuno wo y’a ki n’ daane ye maŋ, yoŋ geŋ yi
k’aane yi ki t’ise sanallusizó ye.
28 Iŋkino aame wede ti diinaguŋ yi deħu y’a
ooziga ɓoy sohuru maŋ, ki poone y’a-koone y’a-
kize soŋko ki sulɗi ɗoŋ pay y’owilta, wo y’a
wolle aame soŋkadí i-t’îda tôwwo ɓoy maŋ.
29 Wo ɗe aame yi-ziipa ita ɗaŋŋal wo ɓoy y’a
ki ti y’îida ye maŋ, ɗoŋ pay i wolla geŋ an di y’
t’okka maade,
30 an t’eesa: “Wede eŋ yi-t’iise oozige ɓoy miŋ
naabadí y’a-ki ti ɗiŋge ye.”
31 Iŋkino kay, aame mozigo yi deħu y’ette
ɗeyyiso mozigo bakadí wede ettiyo ti asigiryagi
dupu ada sire geŋ, ki poone y’a-koone y’a wolle

toogadí, aame y’aane ɗeyyiso ti asigiryagi dupu
koomat gen̰n̰o maŋ.
32 Aame yi k’aane ye maŋ, yi-t’igibe ɗoŋ zina
ki tukki mozigo bakadí ki poone yoŋ ɓotto dokki
geŋ, y’a ti y’ tondo toose t’a koone diinayaŋ.»
33 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Geŋ iŋkino kay,
i deɦu wede tuuku ti diinaguŋ sulɗi ɗoŋ pay i-
d’ede’ŋ, y’an ooli. Para maŋ yi k’aane yi ki t’ise
sanallusizó ye.»

Sumade ɗoŋ daa k’uŋsuwadaŋ
(Matiye 5.13; Markus 9.50)

34 «Kane sumade’ŋ munɗa wede beehiye, wo
ɗe aame sumade uŋsuwadaŋ i t’ize umbo maŋ,
kaŋ mummino k’an ise uŋse sey me?
35 Kane geŋ i k’ise beehiye ki ruumiyo siiɗo
ye, ise ki guuru toŋ i k’ise ye, iŋkino kane geŋ
ki sebbiyo mendaŋ a disse. Wede i-d’ede kuwwa
k’ollige maŋ, y’ollo koɗuwo!»

15

Ono ombiɗe a tukki damu gi digge
(Matiye 18.12-14)

1 Ɗoŋ seɗɗu jibaaye ti ɗoŋ k’olɗiko doolo,
kane pay an aa d’iide ki sirpa k’Isa kono an di
y’olliga.
2 Kane Pariziyeŋ ti ɗoŋ suuniyo k’oogoro an
d’orbe sun̰n̰i sun̰n̰i a tukk’Isa, an’de: «Wede eŋ
ɗoŋ k’olɗiko yi di’n seeɗu bey sire wo yi d’omɓo
ti kane.»
3 Iŋkino maŋ Isa y’an d’iise tôwwo taaya t’ono
ombiɗe en̰n̰o, y’ede:

4 «Aame wede soo ti diinaguŋ i-d’ede damɓami
meeda wo ere soo t’a digge maŋ, ki kotto ɗoŋ ada
gessat makumu gessat geŋ yi d’ooli adda balɗa,
y’a-kime dehutu ki ere i digge, bini y’a ti t’oono.
5 Wo aame yi t’uuno maŋ, yoŋ ulbí uŋse
ɓaadaŋ, y’a t’amɓo a dannayí,
6 y’a t’aahe ɓoy, saŋ y’a waake laŋziyagí ti ɗoŋ
k’ita waayadí, wo y’an di roote, y’a t’eese: “Kun
iso uŋsuwo ti nuuno, kono nuŋ damuzó wede i
digge ni y’uuno baa!”
7 Kun ollo, n’un di rooto, geŋ iŋkino kay aasa
uŋsuwo ɓaadaŋ a kane ɗoŋ a kandaane, kono
wede k’olɗiko soo yi-gime ti lekkiyadí ere olɗo
gette. Uŋsuwo ere a tukki wede soo gette, a ceera
ere a tukki ɗoŋ ada gessat makumu gessat kane
ki diine wo an ti gime lekkiyadaŋ geŋ̰ŋ̰o.»

Ono ombiɗe a tukki tamma i digge

8 «Wo kun ollo sey, i d’ede erewo soo iŋkino
tammiyagutú koomat wo soo i di t’iire maŋ, geŋ
ki kotto tod’ t’a moɗɗe pitilatú, binditú t’a rooke,
t’a dehite boolo booloŋ bini t’a ti t’oone.
9 Wo aame ti t’uune maŋ, t’a waake
laŋziyagutú ti ɗoŋ k’ita waayatú, t’an di roote,
t’a t’eese: “Kun iso uŋsuwo ti nuuno, kono nuŋ
tammadó ere i digge ni t’uune baa.”
10 Kun ollo, n’un di rooto, geŋ iŋkino kay aasa
uŋsuwo ɓaadaŋ a diine maaleekiyagi ɗoŋ ki Raa,
kono ki wede k’olɗiko soo yi ti kama ti lekkiyadí
ere olɗo gette.»

Ono ombiɗe a tukki ulo gi digge

11 Isa y’a ruute sey, y’ede: «I d’ede wede soo
iŋkino iŋ̰ŋ̰izí kuuli sire.

12 Onniyo soo, ulo wede n̰eŋku yi di ruute a
meegí, y’ede: “Baaba, kee k’o eli aggadó ere
saŋ ni t’oona t’adda laalayá gen̰n̰o.” Iŋkino
maŋ meegaŋ y’an di diikiɗa laalayí a in̰n̰izí sire
gen̰n̰o.
13 Onniyo miibi k’ita maŋ, yo ulo wede n̰eŋku
geŋ aggadí y’a t’iwilte pay wo y’a ziiɗa soŋko,
y’a iŋgile ki siiɗo ere dokki. A ummey geŋ yi-
t’iide adda lekkiyo ere k’arɓutu, iŋkino maaladí
pay y’a t’irɓe.
14 Aame maaladí pay yi ti ɗiŋge maŋ, i d’ize
mosogo ɓaadaŋ adda siiɗo gette, wo yoŋ munɗa
a beezí umbo.
15 Aame geŋ y’a t’iide naabo di wede soo ki ɗoŋ
siiɗo gettiyo, wo yo wede geŋ y’a y’igibe k’adda
doomizí elso kinzir.
16 Ulo geŋ y’a dihe yi d’aaɗi in̰n̰i boriyo ɗoŋ
an sebbiso a kinzir, wo wenɗa soo toŋ i di t’ele
umbo.
17 Iŋkino maŋ a lekkiyadí gette yi d’elkiso adda
k’addí, y’ede: “Doŋ naabo meegó ɓaadaŋ, an
d’omɓo i di’n palɗa! Wo nuŋ a en̰n̰o n’unto ki
mosogo!
18 N’a-kima di meegó wo ni di rootey, n’a
t’eesey: Baaba, ni t’ize olɗiko a Raa wo a kee.
19 Ni k’îide k’a ki n’ wolle aa ulá ye baa, iŋkino
ki n’iso aa wede soo ti diine ɗoŋ naabadá.”
20 Maŋ y’a t’iiziga, y’a-gime k’ume meegí.

Aame ulo yo dokki booloŋ ti ɓoy geŋ, meegí
y’a yi wulle, wo i di t’ize sommagi ɓaadaŋ. Y’a
ukke okkimayí, y’iide’ŋ y’a yi ziiɗa yop.
21 Iŋkino maŋ ulo yi di ruute, y’ede: “Baaba,
ni t’ize olɗiko a Raa wo a kee. Ni ki t’îide k’a ki

n' wolle aa ulá ye baa."
22 Wo meegí y'an di ruute a ɗoŋ naabadí,
y'ede: "Kesiko, kun amɓi kalle wede goole
majjaane a jiire wo kun i-t'osso a ulo me. Kun
i t'eelo kokkiɗe a yelsadí wo zoŋɗí kun i-t'osso
toɓiyagi.
23 Kun sooɗi ulo buru wede ɓokkide, kun
t'ôodo, in d'ooma wo in d'isa tarnaape,
24 kono ulo nuŋ kun wolliyo eŋ, yoŋ aa y'inda
wo aŋkeŋ aa yi bilɗe, yoŋ yi digge wo aŋkeŋ ni
y'uune." Maŋ an d'iise isiyo tarnaape.
25 Aame geŋ ulo kaɓɓadí yoŋ a doome. A
kamadí ti doome geŋ, aame y'iina goppoŋ ki ɓoy
maŋ, y'ollige tarkuuse k'otoro ti ommire.
26 Maŋ yi wiike wede soo ti diine ɗoŋ naabo,
y'a yi tunde, y'ede: "Ɗe ize moo me?"
27 Wede naabo yi di ruute, y'ede: "Geŋ
leemadá aaho me, wo meegá yi d'îide ulo buru
wede ɓokkide, kono ulí yi y'uune yi lekkiyo bee."
28 Iŋkino maŋ ulo kaɓɓa yi di gulkuwe wo yi
ki dehu k'adda ɓoy yi k'ette ye. Meegí y'a t'uɗɗo
yi di y' selliyo, y'ede: "Ulo ki nuŋ, ki t'edi k'adda
ɓoy me."
29 Wo ulo yi di'n gime ono meegí, y'ede: "K'ollo
kay baaba, nuŋ ozzinagi ɓaadaŋ n'a naabiya me,
wo ŋuyyur kaŋ soo toŋ ni k'ize ye a munɗa wede
k'o rootiyo me, wo a nuŋ gogguru soo ɗaŋŋal toŋ
k'o k'eele ye, kono n'a t'ise uŋsuwo ti laŋziyagó
me.
30 Wo a ulá wede eŋ̃ŋ̃o kotto maŋ, yode wede
maaladá pay y'a ti d̃iggo y'a t'irɓo ti erayi,
aame y'iina maŋ a yode ki-d'îide ulo buru wede
ɓokkide!"

31 Maŋ meegí yi di ruute, y’ede: “Ulo ki nuŋ,
kee daayum ti nuŋ wo sulɗi pay ɗoŋ oo d’ede
toŋ kane ki kee.
32 Wo geŋ i dehu kine in d’ise tarnaape wo in
d’ise uŋsuwo, kono leemadá eŋ yoŋ aa y’inda
wo aŋkeŋ aa yi bilɗe, yoŋ yi digge wo aŋkeŋ ni
y’uune.”»

16

Ono ombiɗe a tukki wede yeeriyo metike

1 Saŋ Isa y’an di ruute a sanalliyagí, y’ede: «I
d’ede wede laale soo iŋkino, yoŋ i-d’ede wedusu
yi di yeeriyo laalayí. Wede laale geŋ ɗuwo
an i d’iido ti rabila, kono wede yeeriyo yi-ti y’
daggiya laalayí me.
2 Maŋ wede laale y’a wiike wede yeeriyo wo yi
di ruute, y’ede: “Kee n’illiga naabadá ere k’isiyo
te, k’o t’ôodi taaya a urzi naabadá, kono ki ki
yeera ye baa laalayó me.”
3 Iŋkino maŋ wede yeeriyo y’a ruute t’adda
k’addí, y’ede: “Nuŋ eŋ n’aasa mummino, t’ume
naabo yeeriyo galmeegó yi-ti’n aɗɗiya geŋ me?
Ki derku nuŋ toogadó umbo, wo k’ahultu a nuŋ
sukiyagi.
4 Geŋ ni suune munɗa wede n’a isa me. Iŋkino
aame t’ume naabo yeeriyo yi n’uɗɗa maŋ, ɗoŋ
ede an di n’ seeɗa di kane me.”
5 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ i ziɗɗe seeyagi ki
galmeegí, y’a ti’n wiiko soo soo. Yi di ruute a
wede ki poone, y’ede: “Kee ginno seezá miibi ki-
t’ela a galmeegó me?”

6 Yoŋ yi di’n gime onamí, y’ede: “Ɓoŋgali ada
sire k’egey k’iŋ̰ŋ̰i k’olibiye.” Wede yeeriyo yi di
ruute, y’ede: “Mattup ki seezá ettiyo, kesiko ki
koona ki raaŋa ɓoŋgali koomat.”
7 Saŋ yi di ruute a wede doolo, y’ede: “Wo
kee me, seezá miibi ki t’ela me?” Yoŋ yi di’n
gime onamí, y’ede: “Suwal meeda piɗe ki geme.”
Wede yeeriyo yi di ruute, y’ede: “Mattup ki
seezá ettiyo, ki raaŋa suwal meeda aɗo.”
8 Wo yo galmeega y’a y’imme wede yeeriyo
wede ki diine ye geŋ me, kono y’ize’ŋ metiŋko.
Iŋkino maŋ kane ɗoŋ duniya a urzi lekkiyo ere
ti tuddaŋ gette, kane mentikagi an jiire kane ɗoŋ
ki Raa toorayí a eedaŋ.»
9 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Wo kun ollo, nuŋ
n’un di rooto, kun soɗɗo laŋziyagi ti laale wede
kun ooniyo t’urzi wede ki diine ye geŋ me.
Iŋkino onniyo soo yo laale geŋ ti beyguŋ yi ɗikka
maŋ, kane laŋziyagi an un di’n seeɗey adda
ɓoyɗi ɗoŋ ɗuwo an di lekkey ki daayum.
10 Wede a naabo ere ŋ̰eŋko booloŋ yi ti seeɗu
zakiɗi geŋ, a naabo ere meeda toŋ ɗuwo an
zaape addaŋ a yode kay. Wo wede a naabo ere
ŋ̰eŋko booloŋ yi ki ti seeɗu zakiɗi ye geŋ, a
naabo ere meeda toŋ ɗuwo an ki zaape addaŋ
a yode ye kay.
11 Iŋkino maŋ, aame kune a laale wede kun
ooniyo t’urzi wede ki diine ye eŋ, kun ki y’ ziiɗa
zakiɗi ye maŋ, Raa toŋ yi k’aane y’un ki t’ele a
beyguŋ ye laale wede ki kotto me.
12 Wo aame a laale wede ki kune ye kun ki y’
ziiɗa zakiɗi ye maŋ, Raa toŋ y’un ki t’eley ye
laale wede ki kune me.

13 Wede naabo soo toŋ umbo a aane a naabe ti
galmaawi sire me, ise maŋ soŋ y'a y'olmiɗa wo
y'a-geyye soo me, wo ise maŋ y'a di kette ti wede
soo me wo soŋ y'a yi kiigira. Kun k'aane kun ki
ti daane ye, urzi Raa wo urzi soŋko sirwaŋ pay
me.»

Urzi Moziko Raa

14 Aame kane Pariziyeŋ an illiga ono ɗoŋ pay
Isa yi ruutite geṉṉo maŋ, an di y' koobiyto kono
kane soŋko an tĩ geyyiso.
15 Isa y'an di ruute, y'ede: «Kune a ɗaana
ɗuwo kun ti t'isiyo tudduguŋ aa ɗoŋ ki diine,
wo Raa adduguŋ yi'ni suune, kono munɗa wede
ɗuwo an yi wolliyo goole geŋ, Raa yi y'azzuru a
ɗaanadí me.
16 Ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda mattup
k'oogoro Muusa ti ɗoŋ ki nebiyagi geŋ, urzizaŋ
a iide bini aaniya Zaŋ Batis. T'ume geŋ an di
kazita Rabila Majjaanawa ki Moziko Raa, wo
wede tuuku toŋ yi d'eliyo gotono kono yi-t'ette
k'adda.
17 Wo kun ollo koɗuwo, ooṉe a kandaane ti
siiɗo an t'eŋgile me, wo ooṉe ɓaadaŋ sey a arku
raaŋiya soo wede ṉeŋku a jiire k'oogoro ette y'a
dagge me.
18 Wede tuuku eddí yi ti biira wo y'a ziiɗa
erewo ti doolo maŋ, Raa yi y' wolliyo yoŋ wede
i moone t'ere bakadí. Wo wede yi ziiɗa erewo
ere kulatú yi ti-biire maŋ, Raa yi y' wolliyo yoŋ
wede i moone t'ere bakadí.»

Ono ombiɗe a tukki wede laale kane ti Lazar

19 Saŋ maŋ Isa y'an d'îide taaya, y'ede: «I
d'ede wede laale soo iŋkino kallagi y'ossiyo ki

ramica zooyatú ooṉe, daayum yi lekkiyo togos adda k'uŋsuwo wo daayum yi d'isiyo omɓo ɓaadaŋ aa ki tarnaape, ɗuwo an d'omɓo.

20 I d'ede wedusu i-k'ede munɗa ye sundí
Lazar, tuddí kunɗayi risimik kaŋ moone a biza bumɓu ki wede laale geṉṉo.

21 Yoŋ y'a dihe y'a oomi omɓo ere i solɗite
t'ekki taabul ki wede laale geṉṉo toŋ umbo, wo ɗe kane gahiti toŋ an d'ettiyo an di dalɗutu kunɗayzí.

22 Wede i-k'ede munɗa ye y'inda maŋ,
maaleekiyagi an t'umɓe undí ki sirpa k'Ibirayim. Saŋ wede laale toŋ y'a inda, an t'ittiba.

23 Wo kaŋ unde y'a t'iide k'adda diine ɗoŋ
unto, wo a ume geŋ yi dabirsa ɓaadaŋ. Maŋ y'a umɓe edayí k'awwa, y'a wulle ti dokki Ibirayim wo Lazar a sirpadí.

24 Iŋkino y'a iɗili, y'ede: "Ibirayim mee'ki nuŋ,
k'iso adde koɗuwo a nuŋ, k'agibi Lazar yi d'oŋko ahu a biza yilsadí, y'o di zozza a bizó, ilzó a t'orsa kono ni dabirsa ɓaadaŋ adda k'uwwo ette."

25 Wo Ibirayim yi di ruute, y'ede: "Ulo ki nuŋ,
ki suune aame kee adda duniya lekkiyadá ki tuuze tuuziyo, wo Lazar y'uune dabar ɓaadaŋ. Wo aŋkeŋ Raa yi ti y' zille a eṉṉo me, wo kee ki-t'iide adda dabar baaɗi.

26 Wo soŋ i d'ede olɗe sohuru wo goole aa
bulɗume a diine kune ti kaye me. Iŋkino maŋ ɗoŋ i dehu ette t'eṉṉo k'ume kune, an k'aane ye, wo ɗoŋ t'ume kuṉe an dehu an d'etto k'ume kaye, an k'aane ye."

27 Wede laale y'a ruute, y'ede: "Iŋkino maŋ

mee’ki nuŋ, ki wollo sommagó k’agiba Lazar ki
ɓoy meegó,
28 kono oo d’ede zemɓa paat, y’a ette y’an di
tookey kuudaŋ, kono kane toŋ an ki d’etto k’ume
dabar eŋ̰ŋ̰o ye.”
29 Ibirayim yi di ruute, y’ede: “Zemɓadá an
d’ede mattup k’oogoro Muusa ti ɗoŋ ki nebiyagi,
onamaŋ an’n olligey.”
30 Wede laale yi di ruute, y’ede: “Geŋ i k’îide
ye Ibirayim mee’ki nuŋ, wo aame wede ti diine
ɗoŋ unto y’iida y’an uuney maŋ, aame geŋ an
di-kimey lekkiyadaŋ.”
31 Wo Ibirayim yi di ruute, y’ede: “Aame mat-
tup k’oogoro Muusa ti ɗoŋ ki nebiyagi, onamaŋ
an ki dihe an k’olliga ye maŋ, ki kotto kane an
k’amɓe ye aame wede ti diine ɗoŋ unto y’a balɗe
y’a ette toŋ maŋ.”»

17

Urzi k’olɗiko ti tambobino
(Matiye 18.6-7; Markus 9.42)

1 Isa y’an di ruute a sanalliyagí, y’ede: «Ɗerec,
kane sulɗi daayum ede ɗoŋ i-t’eliyo ɗuwo adda
k’olɗiko me, wo ɗe dabar a yode wede i t’eliyo
bakadí adda k’olɗiko.
2 A wede iŋkino geŋ, dabar ere an i di kette
assa meeda a golladí an ti y’ seɗɗe adda bar
gette, soodo sey ti ere yi t’ooney a ɗaana Raa te,
aame yi t’eliyo adda k’olɗiko wede soo ti diine
kane ɗoŋ tasse a urzi zaapu k’adde a nuuno
maŋ.
3 Kun koona mentikagi!

Aame leemadá yi t’iza olɗiko a kee maŋ, k’odo
ki y’oonoy, ki rootoy munɗa wede y’a ize geŋ ti
golla ere tasse, wo aame yi-k’illigey olɗikadí yi
ti zuuney yi-gimey lekkiyadí maŋ, k’oyyo ki t’iso
tambobino te.
4 Wo aame leemadá yi t’iza olɗiko a kee wo saŋ
y’a iido ki tuddá, y’a t’eese: “Leema ki nuŋ, nuŋ
olɗikadó ni ti zuune n’a-kime lekkiyadó”, iŋkino
iŋkino adda k’oŋ̰ŋ̰u taŋ sarat toŋ maŋ, k’oyyo ki
t’iso tambobino te.»

Zaapu k’adde a Isa

5 Ɗoŋ zina Galmeega an i di ruute, an’de:
«Zaapu k’addey a kee baata, k’ayni noogi t’a
t’ihira.»
6 Galmeega y’a ruute, y’ede: «Ki kotto, aame
kune zaapu k’adduguŋ a nuŋ t’aase ŋ̰eŋko aa ulo
k’undumu sundí mutard toŋ maŋ, kun aane kun
i di roote a undumu eŋ, kun t’eese: “T’umayá eŋ
ki-ɗeeto ki koonoy adda bar”, ki kotto y’a olliga
onamguŋ, y’a-ɗeete.»

Naabo ere in d’ise

7 «Kun ollo, aakede wede soo ti diinaguŋ i-
d’ede wede naabo yi derku ise y’elso mooɗe
koo maŋ. Aame yi wulle wede naabo y’aahiya
ti doome maŋ, ki kotto yi-ki roote ye: “Kesiko
k’okki ki-koona omɓo me.”
8 Ki too maŋ yi di roote, y’a t’eese: “K’o isi
omɓo, wo kallagá k’a booyo ki-t’ossi ɗoŋ ti doolo,
omɓo k’o d’eli, k’o d’eeli soɓo koore ni t’iima wo
n’aa t’iiɓa maŋ. Saŋ a kaaɓadá kee k’a ooma wo
k’a siɓa kollo.”

9 Wede geŋ yi roota ɗey koɗuwo a wede
naabadí, a naabo ere yi ruute y’aase, yi t’ize
gette? Aha, yi-ki roota ye koɗuwo me.
10 Geŋ ki kune toŋ iŋkino: Aame naabaguŋ
ere an un ruute kun ti t’ize pay maŋ, kun rooto
kun’de: “Kaye ɗoŋ naabo ay k’ede urzi ɗuwo an
ay ki roote koɗuwo ye, ay ize munɗa wede an ay
ruute ay d’ise ɗaŋŋal.”»

Eliyo beeko a ɗoŋ bitiɗe kane koomat

11 Aame Isa yo a urzi y’ette ki Zeruzalem geŋ,
y’a uɗɗe ti diine siiɗo Samari kane ti Galile.
12 A ettiyadí k’adda k’ille soo iŋkino gette, ɗoŋ
bitiɗe koomat an t’iide an a di y’ t’ikkimo. Kane
an t’îhirte ti dokki*
13 wo an d’iise ɗollite, an’de: «Isa, kee wede
dooyisadey, k’iso adde koɗuwo a kaye.»
14 Isa y’anni wulle wo y’an di ruute, y’ede:
«Kun’do, tudduguŋ kun an ti kazoy a ɗoŋ
seɗeke†.» Aame an’te k’ume ɗoŋ seɗeke ɓotto
geŋ, a urzi bitiɗayaŋ a ŋ̰ukkiɗe an t’ize kamileŋ̰.
15 Wede soo ti diinayaŋ yi wulle y’uune bee
maŋ, y’a-gime k’ume k’Isa, yi-tamma Raa ti golla
awwa.
16 Y’iide’ŋ y’a dikke a zoŋ k’Isa, y’a t’uttile
zumayí a siiɗo, wo y’a ruute koɗuwo a Isa. Wo
yo wede geŋ Samariten.

---

* **17:12 17.12** ***An t’îhirte ti dokki:*** Kane ɗoŋ bitiɗe geŋ an t’îhirte ti dokki kono di kane Yawudiyagi, ɗuwo an’ni wolliyo kane ɗoŋ bitiɗe geŋ ɗoŋ kamileŋ̰ ye a ɗaana Raa me. Iŋkino maŋ an k’ede urzi an ki d’ette ki sirpa ɗuwo ye. Kun wollo adda mattup ki Lebitik 13.45-46. † **17:14 17.14** Kun wollo adda mattup ki Lebitik 14.2-3.

17 Iŋkino Isa y’a ruute, y’ede: «Kane koomat
geŋ an ki t’ize kamileŋ̰ ye ko? Wo kane ɗoŋ
gessat uune bee too me?
18 Wenɗa a elke y’a-kimo y’a t’imme Raa umbo
daa ki torgusu eŋ̰ŋ̰o ye maŋ?»
19 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Ki t’oozo,
k’eŋgilo. Kono kee ki ziipe addá a nuŋ geŋ,
k’utte.»

Aaniya ki Moziko Raa

20 Onniyo soo kane Pariziyeŋ an di tunde Isa,
an’de: «Woogo Moziko Raa t’aana me?» Yoŋ
y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Aaniya Moziko
Raa, tod’te urzi wede aa munɗa kun gi di wolla
t’ersaguŋ ye.
21 Ɗuwo an ki roota ye: “Kun wollo tod’te a
eŋ̰ŋ̰o!”, ise “Tod’te a ummey me!” Ɗerec kun
suuno, Moziko Raa tod’te a diinaguŋ.»
22 Iŋkino maŋ Isa y’an di ruute a sanalliyagi,
y’ede: «Saŋ onniyo t’aana ere kun di deha kun ti
n’ wolle onniyo soo toŋ maŋ, nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ me, wo umbo kun ki n’ wolla ye.
23 Aame geŋ ɗuwo an un di roota, an t’eesa:
“Kun wollo yoŋ a eŋ̰ŋ̰o!”, ise “Yoŋ a ummey!”
Wo kune kun’ta ye, kun t’okkita ye.
24 Wo aa kun wolliyo mizzi y’omile biɗiɗi i-ti
tooriyo kandaane pay geŋ, onniyo ki nuŋ wede
an n’ehe aa ulo wede eŋ̰ŋ̰o toŋ, t’aasa iŋkino kay.
25 Wo ɗe ki poone i deh̰u n’a dabire ɓaadaŋ wo
ɗoŋ aŋkeŋ̰ŋ̰o eŋ an di n’ kiigira.
26 Munɗa wede ize ti kaaga a ozzinagi ɗoŋ ki
Nowe geŋ, a onniytagi ɗoŋ ki nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ̰ŋ̰o toŋ, aasa iŋkino kay.

27 Ɗuwo an d’omɓo, an soɓo, an seɗɗu ti
tuddaŋ bini onniyo ere Nowe yi-t’iide adda tooko
ere meeda a jiire. Maŋ mizzi goole y’a guppe,
ahu an t’iimi siiɗo, iŋkino ɗuwo geŋ pay an
t’inda adda k’ahu‡.
28 Wo soŋ munɗa wede ize a ozzinagi Lot geŋ
a aana iŋkino kay: ɗuwo geŋ an d’omɓo, an
soɓo, an d’owilte, an t’owilte, an d’aatiya wo an
d’ossige ɓoyɗi.
29 Wo a onniyo ere Lot yi t’uɗɗe ti geeger
Sodom maŋ, Raa ti kandaane y’a guppe ubali
k’uwwo ti moono ki suupire, an t’îide ɗuwo
pay§.
30 Geŋ aasa iŋkino kay a onniyo ere nuŋ wede
an n’ehe aa ulo wede eŋ, ni kiza tuddó geŋ me.
31 A onniyo gette, wede y’a ti gili yi-guune
t’ekki daŋgayadí* wo sulɗizí yi iili adda maŋ,
yi-ɗeego sokiyo ye, yi t’ombo. Iŋkino kay wede
yoŋ adda doome maŋ, yi kima ki ɓoozí ye.
32 Kun elko a taaya k’ere Lot†.
33 Wede yi diha boohiyo tuddí k’aggadí maŋ,
y’a ti dagga, wo wede y’iila tuddí kono nuuno
maŋ, y’a t’utta.
34 Kun ollo, n’un di rooto, a diɗɗo gettiyo
batum ɗoŋ sire an moone oŋgalzaŋ soo, wede
soo an di y’amɓa wo wede soŋ an di y’oola.

---

‡ **17:27 17.27** Taaya ki Nowe k’a ti t’oone adda mattup ki Zenez 6.9–7.24. § **17:29 17.29** Taaya ki Lot k’a ti t’oone adda mattup ki Zenez 19.24-25. * **17:31 17.31** ***Yi-guune t’ekki daŋgay:*** I-kaza a siiɗo k’Izirayel geŋ ɗuwo daŋgayɗayzaŋ geŋ awhizaŋ patal kono a ume muno an a di koliyo t’eego, an di lekkiyo wo an d’isiyo naabadaŋ. † **17:32 17.32** Kun wollo adda mattup ki Zenez 19.26.

35 Erayi sire an massu kaŋ soo, ere soo an ti
t'amɓa wo ere soo an di t'oola.
36 Kuuli sire kane adda doome soo, wede soo
an di y'amɓa wo wede soŋ an di y'oola.»
37 Iŋkino maŋ kane sanalliyagi an di y' tunde,
an'de: «Galmeegey, a ume too me aasa me?» Wo
yoŋ y'an di ruute, y'ede: «A ume wede nuune yi
t'udiga geŋ, zumbi toŋ ti t'ogiya aŋgen̰n̰o.»

18

*Ono ombiɗe a tukki mandaayawa ti wede
booro*
1 Isa yi dehu y'an di kize a sanalliyagi kono an
di tonde Raa daayum an ki t'orme ye. Iŋkino
y'an di rootiyo t'urzi k'ono ombiɗe en̰n̰o,
2 y'ede: «Adda geeger soo i d'ede wede
ɗekkiyo booro, yoŋ yi k'orgiso a Raa ye wo yi
k'ottilso a wenɗa ye.
3 Wo adda geeger gette i d'ede mandaayawa
soo iŋkino, ti d'ettiyo daayum ki tukki yode geŋ
me, ti d'eesiyo: "Kee k'ay t'isi booradey ti wede
k'olmiɗayó me."
4 Iŋkino aaze onniytagi ɓaadaŋ wede geŋ yi ki
dehu yi-k'ise booratú ye. Wo saŋ y'a ruute adda
k'addí, y'ede: "Derec, nuŋ a Raa ni-k'orgiso ye,
wo a wenɗa soo toŋ ni-k'ottilso ye.
5 Wo to mandaayawa ette nuŋ ti ti n'ormiyo,
iŋkino booratú ni di t'ise, para maŋ ti koɗɗime
ɓaadaŋ t'o ti kossa eedó."»
6 Saŋ Galmeega y'a ruute sey, y'ede: «Kun
ollo koɗuwo ono ki wede ɗekkiyo booro wede
ki diine ye yi rootiyo.

7 Wo yo Raa booro ki ɗoŋ yi biire, yi ki ti ɗekke
ye ko aame kane an i môolo on̰n̰u wo diɗɗo
maŋ? Ki noogiyadaŋ y'a-t'ôsse ko?
8 Kun ollo, n'un di rooto, kesiko booradaŋ y'an
ti-ɗekke. Wo nuŋ wede an n'ehe aa ulo wede eŋ,
aame ni-kimo geŋ, n'iido ɗuwo ni-t'oona ɗey ko
ɗoŋ i ziipe addaŋ a nuŋ a siiɗo me?»

Pariziyeŋ ti wede seɗɗu jibaaye

9 I d'ede ɗuwo oŋgoŋ an elkiyo kane ɗoŋ ki
diine a ɗaana Raa, wo an di koogire ɗoŋ oŋgoŋ
pay. Iŋkino maŋ Isa yi rootiyo ono ombiɗe sey a
tukki kane gen̰n̰o, y'ede:
10 «I d'ede ɗoŋ sire iŋkino an t'iide tondiyo
Raa k'adda booro Ɓoy Raa. Kane geŋ wede soŋ
Pariziyeŋ, soŋ wede seɗɗu jibaaye.
11 Yo Pariziyeŋ geŋ y'a t'îhira yi tondiyo Raa
t'adda k'addí, y'ede: "Eyye Raa ki nuŋ, n'a di
roote koɗuwo kono nuŋ aa ɗoŋ oŋgo ye, kane
ɗoŋ k'oogire, ɗoŋ ki diine ye, ɗoŋ i moonite
t'erayi ise ti kuuli k'eebaŋ, wo soŋ nuŋ aa wede
seɗɗu jibaaye en̰n̰o ye.
12 Adda suuk ni lekkiyo onniyo sire daa
k'omɓo, ni d'eliyo zakka a Raa ki sulɗizó ɗoŋ
pay n'ooniyo me."
13 Yo wede seɗɗu jibaaye'ŋ y'a t'îhira dokki,
edayí k'awwa ki kandaane toŋ yi ki dehu yi
k'amɓe ye, wo y'a-t'iɓi beyɗí a giggirí, y'a ruute,
y'ede: "Eyye Raa ki nuŋ, ki wollo sommagi ki
nuŋ wede k'olɗiko en̰n̰o."»
14 Isa y'a ruute sey, y'ede: «Kun ollo, n'un di
rooto, yo wede seɗɗu jibaaye'ŋ y'a aahe ki ɓoozí,
Raa y'a yi wulle yoŋ ki diine, wo ki bakadí Raa

y'a yi wulle yoŋ ki diine ye. Ɗerec, wede tuuku tuddí yi ti-koliyo maŋ, Raa y'a y'isa n̰eŋku, wo ɗe wede tuddí yi ti-t'isiyo n̰eŋko maŋ, Raa y'a y'isa goole.»

Isa ti in̰n̰i sun̰n̰i
(Matiye 19.13-15; Markus 10.13-16)

15 Ɗuwo an di ziko in̰n̰i sun̰n̰i a Isa kono y'an di
zaape beezí a eedaŋ. Kane sanalliyagi an wulle
iŋkino maŋ, an ki dehu ye, an di'n eɗɗisito ɗuwo
geŋ me.
16 Wo ɗe Isa y'a ele urzi kono in̰n̰i an i-d'ette
sirpadí, wo y'a ruute, y'ede: «Kun oolo in̰n̰i
eŋ an d'etto ki tuddó, kun ti'n eegire ye, kono
Moziko Raa tod'te ki ɗoŋ i deeyiso aa kane kino.
17 Ɗerec iŋkino wo n'un di rooto: Wede tuuku
Moziko Raa yi ki ti seeɗu aa yi seeɗu ulo n̰eŋku
ye maŋ, yi ki t'etta ye.»

Isa ti wede laale
(Matiye 19.16-30; Markus 10.17-31)

18 I d'ede wede iŋkino i-d'ede gooliko y'a tunde
Isa, y'ede: «Wede dooyisadey kee wede beehiye,
n'aase moo me kono n'a t'oona lekkiyo ere ki
daayum te?»
19 Isa yi di ruute, y'ede: «Ki moo me ki rootiyo
nuŋ wede beehiye me? Beehiye Raa soo ɗaŋŋal,
wenɗa ti doolo umbo.
20 Kee urziyagi k'oogoro ki'ni suune ɗoŋ an'de:
Ki moone t'ere bakadá ise ti kule bakatú ulu, ki
tôwwo wedusu mirsi ulu, k'oogire ulu, ki rootiyo
k'ono butte a tukki bakadá a ɗaana booro ulu,
wo ki elo suma a meegá ti meedá.»

21 Wede geŋ yi di’n gime onamí, y’ede: «Kane
geŋ pay ni’ni seeɗu t’ume nuŋ obulsu to.»
22 Aame Isa y’illiga iŋkino maŋ yi di ruute,
y’ede: «Kee a ki biite munɗa soo sey: sulɗi ɗoŋ
a-d’ede’ŋ ki t’owiltoy pay wo soŋko k’an d’eloy a
ɗoŋ an k’ede munɗa ye, iŋkino k’a t’ooney laale
wede ki kotto a kandaane. Saŋ k’a t’edi wo k’a
ni daana.»
23 Aame wede geŋ y’illiga iŋkino maŋ, y’a t’ize
sommagi dondoŋ kono yoŋ laalayí ɓaadaŋ.

24 Isa yi wulle wede geŋ yi t’ize sommagi
dondoŋ maŋ, y’a ruute, y’ede: «Ki kotto oon̰e
ɓaadaŋ a ɗoŋ maala an t’ettey adda Moziko Raa
te!
25 Ɗerec kun suune, oon̰e a ziŋzo ti-t’aɗɗe ti
bulɗo rippile me, wo geŋ oon̰e ɓaadaŋ a ceere
sey a wede laale yi-t’ettey a Moziko Raa te.»
26 Kane ɗoŋ i y’ollige an di ruute, an’de:
«Iŋkino maŋ, geŋ a utta wee wee?»
27 Yo Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede:
«Munɗa wede ɗuwo an k’aane ye geŋ, a Raa i-
k’oon̰e ye, y’aane.»

28 Maŋ Piyer y’a ruute, y’ede: «Aŋkeŋ k’ollo,
kaye’ŋ sulɗizey pay ay d’iilo wo ay di daaniya
kee.»
29 Isa y’an di ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo
n’un di rooto: Wede tuuku yi iila ɓoozí, ise eddí,
zemɓadí kuuli, maawí wo in̰n̰izí kono Moziko
Raa maŋ,
30 a lekkiyo ere aŋken̰n̰o ette kane geŋ y’anni
t’oona ɓaadaŋ a ceera, wo saŋ maŋ adda duniya
ere ki ɗaana y’a t’ooney lekkiyo ere ki daayum.»

Ono k'Isa ɗoŋ k'aɗuwe a urzi k'untadí ti balɗiyadí
(Matiye 20.17-19; Markus 10.32-34)

31 Isa y'a ti'n wiike sanalliyagi kane koomat
makumu sire ki sirpadí, wo y'an di ruute, y'ede:
«Kun ollo, in ti kili ki Zeruzalem wo a ummey
sulɗi pay ɗoŋ nebiyagi an riiŋe a tukki nuŋ wede
an n'ehe aa ulo wede eŋ, a-t'ettey baa.
32 Iŋkino maŋ nuŋ ɗuwo an di n' t'eley a bey
ɗoŋ kane Yawudiyagi ye, an di n' t'okkey maade,
an di n' kilɗitey wo an piɗɗitey lee a tuddó.
33 An di n' gorpipey ti marpa, saŋ an aa di n'
t'îdey, wo onniyo sire k'aɗuwe maŋ, Raa y'a ti
n' balɗey.»
34 Wo kane sanalliyagi munɗa soo toŋ an ki
zuune ye, ita k'ono gette an t'ize ombiɗe, wo an
ki zuune ye munɗa wede Isa yi rootiyo me.

Eliyo beeko a wede koosiyo a Zeriko
(Matiye 20.29-34; Markus 10.46-52)

35 Onniyo soo Isa y'iiney goppoŋ ki geeger
Zeriko maŋ, i d'ede wedusu koosiyo yi guune a
biza k'urzi wo yi d'ahultu.
36 Wede geŋ y'illiga tarkuuse ki ɗoŋ duuru
eŋgile geŋ̰ŋ̰o maŋ, y'anni tunde, y'ede: «Ɗe
tarkuuse ki moo me?»
37 Kane an i di ruute, an'de: «Geŋ Isa wede ti
geeger Nazaret eŋgile me.»
38 Maŋ y'a iise ɗolle, y'ede: «Isa kee Wede ti
biza bumɓu Dawut, k'iso adde koɗuwo a nuŋ!»
39 Kane ɗoŋ i sooru ki ɗaana an di y'eɗɗisito
kono y'a anniga, wo ɗe yoŋ y'a ɗolle i ceeriyo ki
ceeriyo, yi d'eesiyo: «Kee Wede ti biza bumɓu

Dawut, k’iso adde koɗuwo a nuŋ, k’iso adde
koɗuwo a nuŋ!»
40 Isa y’a t’îhira, wo y’an di ruute, y’ede:
«Wede geŋ kun oo ti y’arkiɗi.» Wo aame an i-
ti y’irkiɗo maŋ, Isa y’a yi tunde, y’ede:
41 «Kee ki dehu n’a-d’ise moo me?» Wede geŋ
yi di’n gime onamí, y’ede: «Galmeegey, ni dehu
edayó a-t’ihina.»
42 Maŋ Isa yi di ruute, y’ede: «Edayá a-t’ohon
k’a wollo! Kono kee ki ziipe addá a nuuno geŋ,
k’utte.»
43 A kaamiki edayí a t’ihina, maŋ y’a diine Isa,
yi tamma Raa. Kane ɗoŋ duuru pay an wulle
iŋkino maŋ, an tamma Raa kay.

19

Isa ti Zaase

1 Isa yi t’iide adda geeger Zeriko, wo yi-doopiɗa
y’eŋgile ki ɗaana.
2 Maŋ a ume geŋ i d’iido wedusu sundí Zaase,
yoŋ goole ɗoŋ seɗɗu jibaaye wo yoŋ ki laale.
3 Yi dehutu urzi y’a ti y’ wolle yo Isa miŋ wee
wee, wo urzi y’a ti y’ wolle umbo kono ɗuwo
ɓaadaŋ an i-t’iigire, yoŋ kupili.
4 Iŋkino maŋ y’a ukke ki ɗaana, y’iide’ŋ y’a di
gili ekk’undumu aa moote, kono Isa y’aɗɗa tiŋ
geŋ̰ŋ̰o, y’a ti y’ wolla.
5 Aame Isa y’iiney a ume k’undumu geŋ̰ŋ̰o
maŋ, y’a umɓe edayí k’awwa wo yi di ruute,
y’ede: «Zaase, kesiko ki-ɗeegi, aŋki eŋ i dehu
n’a-ɗeegey a di kee.»

6 Kesiko t’ekk’undumu Zaase yi-ti ɗiigo, an
d’aahe ɓoozí wo y’a yi ziiɗa Isa t’ulbe uŋse.
7 Aame ɗuwo an wulle iŋkino maŋ, kane pay
an d’orbite suŋ̰ŋ̰i suŋ̰ŋ̰i ti tuddaŋ, an’de: «Kun
wollo wede eŋ, y’a ɗiige a di wede k’olɗiko!»
8 Wo Zaase y’a d’iide k’ume Galmeega, yi di
ruute, y’ede: «Kee k’ollo Galmee’ki nuŋ, laalayó
n’a-dookiɗa omagi sire, ume soo n’an di-dokkiɗa
ki waawiye a ɗoŋ an k’ede munɗa ye. Wo aame
ni-t’umɓe soŋko ki wenɗa daa k’urzutú toŋ, ni-
di t’ela t’a aagila taŋ piɗe.»
9 Iŋkino maŋ Isa y’a ruute a tukki Zaase, y’ede:
«Aŋki eŋ ɗoŋ ɓoy Zaase an uune uttiyo ere
ki kotto, kono yode Zaase toŋ ti biza bumɓu
k’Ibirayim*.
10 Ɗerec, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ,
n’iido’ŋ dehutu ki ɗoŋ i digge adda k’olɗikadaŋ
wo n’an t’ele uttiyo.»

Ono ombiɗe a tukki ɗoŋ naabo aɗo
(Matiye 25.14-30)

11 A kane ɗoŋ illiga ono geŋ, Isa y’an di ruute
ono ombiɗe sey kono y’iina goppoŋ ti Zeruzalem,
wo toŋ kane an elkiyo Moziko Raa t’aana an di
wolla a kaamiki geŋ̰ŋ̰o.
12 Iŋkino maŋ y’a ruute, y’ede: «I d’ede
wedusu iŋkino ti biza bumɓu wede goole, y’a
iŋgile ki siiɗo dokki omɓo moziko, saŋ y’a-kimo.
13 Ki poone y’a eŋgile geŋ, yi wiike ɗoŋ koomat
ti diine ɗoŋ naabadí, wo y’an d’eele a wede soŋ

* **19:9 19.9 *Zaase toŋ ti biza bumɓu k’Ibirayim:*** I-kaza yi ziipe addí a Raa aa ki Ibirayim.

tamma soo soo ki dap ere zooyatú oon̰e†, wo y'an
di ruute, y'ede: "Kun di naabo eego, t'aa d'aagal
bini kamadó."
14 Wo kane ɗoŋ siiɗadí an y'olmiɗe, iŋkino
an d'igibe ɗuwo k'itadí kono an di rootey, an
t'eesey: "Kaye wede eŋ ay ki dehu y'a k'ise
mozigayey ye."

15 Wo aame wede geŋ yi t'iimo moziko yi-gimo
maŋ, y'anni wiike kane ɗoŋ naabadí ɗoŋ y'an
dikki soŋko gette, kono y'a-wolle naabadaŋ an
aa uune t'eego moo me.
16 Wede ki poone y'a iina wo y'a ruute, y'ede:
"Galmee'ki nuŋ, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa
d'uune a îide tamma koomat ki dap."
17 Mozigo yi di ruute, y'ede: "Geŋ koɗuwo kee
wede naabo beehiye, kee a naabo ere booloŋ
gettiŋ k'a ti ziiɗa zakiɗi, aŋkeŋ n'a-ki ti zaapo
wede goole t'ekki geegiryagi koomat."
18 Wede ki sirwe y'a iina wo y'a ruute, y'ede:
"Galmee'ki nuŋ, ti tamma ere k'o ele gette, n'aa
d'uune a îide tamma paat ki dap."
19 A yode gen̰n̰o toŋ mozigo yi di ruute, y'ede:
"Kee n'a-ki ti zaapo wede goole t'ekki geegiryagi
paat."
20 Wede ti doolo y'a iina, y'a ruute, y'ede:
"Galmee'ki nuŋ, ettiyo tammadá ki dap te, nuŋ
n'a-gitte a buuɗe, n'a ziipe a teɗɗise.
21 N'a orgiso kono kee wehini a naabo me, ki-
t'amɓu munɗa wede i ki ziipe kee ye, wo ki
d'ayɗu a ume wede ki ki giira ye toŋ maŋ."

† **19:13 19.13** Aŋken̰n̰o tamma ki dap soo, i-kaza dupu sire.

22 Maŋ mozigo yi di ruute, y’ede: “Kee wede
naabo ulsu, n’a ɗekke booro a eedá ti ono ɗoŋ
uɗɗe ti bizá geŋ me. Ki suune nuŋ wehini a
naabo me, munɗa wede i ki ziipe nuuno ye toŋ
ni-t’amɓu, wo ni d’ayɗu a ume wede ni ki giira
ye maŋ.
23 Iŋkino ki moo me soŋkadó k’o gi di ziipe
adda baŋki ye me, t’o d’aagila, a kamadó geŋ
n’iido n’a-t’amɓe ti jugulu.”
24 Maŋ y’an di ruute a kane ɗoŋ a sirpadí geŋ,
y’ede: “Tammadí ki dap te kun ti sooɗo, kun i
elo a wede i-d’ede tamma koomat.”
25 Maŋ kane an di ruute, an’de: “Galmeegey,
yoŋ i-d’ede baa tamma ki dap koomat te.”
26 Yoŋ y’a ruute, y’ede: “Kun ollo, n’un di
rooto, a wede i-d’ede geŋ, an i-t’eela t’eego, wo
ɗe a wede i-k’ede ye geŋ, munɗazí wede booloŋ
y’elkiyo yi t’oona toŋ an i-t’amɓa.
27 Wo ɗoŋ kane adu ti nuŋ, an ki dihe n’a k’ise
mozigayaŋ ye geŋ, kun ti’n waaki keŋ̰o̰ kun ti’n
t’îda a ɗaanadó.”»

Isa y’aa t’ette ki Zeruzalem

(Matiye 21.1-11,15-17; Markus 11.1-10; Zaŋ 12.12-16)

28 Aame Isa y’a ti ruute iŋkino maŋ, y’an
t’uugume a ɗoŋ duuru kono y’a-kili ki Zeruza-
lem.
29 Isa y’iiney goppoŋ t’illiyagi sundaŋ Betpaze
wo Betani, a sirpa mokkolo ere an ti waaku
mokkolo k’Inda k’Olibiye. A ume geŋ yi d’igibe
ɗoŋ sire ti diine sanalliyagí,
30 wo y’an di ruute, y’ede: «Kun’do k’adda
k’ille ere a ɗaanaguŋ gettiyo. Kun iiney, aame

geŋ kun t'ooney ulo buuru kettiyo, wenɗa kaŋ
soo toŋ yi ki gili ye. Kun t'eezi, kun o-t'arkiɗi.
31 Wo aame wenɗa y'unni tundey, y'iisey:
"Kun ti y'eeziyo moo me?" maŋ, kun d'eesoy:
"Buuru eŋ i dehu Galmeega."»
32 Kane ɗoŋ y'an agisa'ŋ an d'iŋgile, an iide'ŋ
an di'n uuney sulɗi'ŋ pay aa Isa y'an ruute.
33 Aame an iise eeziyo k'ulo buuru maŋ, kane
ɗoŋzí an di ruute, an'de: «Ɗe kun t'eeziyo ulo
buuru eŋ ki moo me?»
34 Kane an an di'n gime onamaŋ, an'de:
«Buuru eŋ i dehu Galmeega.»
35 Maŋ ulo buuru an i-d'iide a Isa, an a-ti
gikkite kallagaŋ ɗoŋ deero a dar k'ulo buuru wo
Isa an a-ti y' gili eego.
36 A urzi y'ettiyo geŋ, ɗuwo an di gikkite
kallagaŋ ɗoŋ deero, yi sooru eego‡.
37 Aame y'iina goppoŋ ti Zeruzalem a ume
ɗeegu ti mokkolo k'Inda k'Olibiye maŋ, kane
sanalliyagi ɓaadaŋ geŋ pay ulbaŋ a ûune
t'uŋsuwo, an d'iise tamma Raa ti golla awwa a
sulɗi k'armika ɗoŋ pay an wullite geŋ me.
38 Kane an d'eesiyo:
«Beeko Raa ti koona a ekki mozigo wede ettiyo
ti suma Galmeega Raa!
Toose t'a koone a kandaane wo tamma a Raa
t'awwa a kandaane§!»
39 I d'ede Pariziyeŋ miibi ti diine ɗoŋ duuru,
an i-di ruute a Isa, an'de: «Wede dooyisadey,
sanalliyagá ki'n eɗɗiso, an d'anniga!»

‡ **19:36 19.36** Kakkisa kallagi a urzi kono yi sooru eego geŋ, i-kaza yoŋ wede an'ni ottilso ɓaadaŋ. § **19:38 19.38** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.26.

40 Wo Isa y’an ti’n gime onamaŋ, y’ede: «Kun
ollo, n’un di rooto, aame kane an inniga maŋ,
moŋgali toŋ an di ɗillita!»

Môolo k’Isa kono Zeruzalem

41 Aame Isa y’a t’ette ki geeger Zeruzalem wo
yi ti wulle maŋ, y’a iise môolo kono tode,
42 y’ede: «Wayya, wayya! Kune ɗoŋ ki
Zeruzalem, nuŋ ni dihe ɓaadaŋ kune batum,
onniyo gette aŋki urzi wede kun di t’oone toose
kun yi zuune maŋ! Wo ɗe umbo, aŋkeṉṉo
edaguŋ Raa y’un t’ippe, urzi toose kun ki y’ wõl̃le
ye baa.
43 Iŋkino saŋ onniytagi an aana egguŋ, aame
geŋ ɗoŋ k’aduguŋ an kilita siiɗo a-ɗoola geeger
gette pay ki ɗeyyisaguŋ, an un ti’n gootika t’ume
tuuku toŋ maŋ.
44 Kane an un ti’n damɓa kame kamec ti
ɓoyɗuguŋ pay, mokkolo soo toŋ t’ekki bakatú
an k’oola ye, kono kune onniyo ere Raa y’iido
tudduguŋ, kun ki dihe kun ki di y’ suune ye.»

Isa ti ɗoŋ suuk a booro Ɓoy Raa
(Matiye 21.12-13; Markus 11.15-19; Zaŋ 2.13-16)

45 Saŋ Isa yi-t’iide a booro Ɓoy Raa, wo y’a iise
lommite ɗoŋ isiyo suuk*.
46 Y’an di ruute, y’ede: «Kun ollo, ono eŋ an
riiɲe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: “Ɓoozó

* **19:45 19.45** Isiyo suuk adda booro ɓoy Raa, ki sulɗi ɗoŋ k’eliyo seɗeke a Raa ulu ye. Wo kane an ti diile, an oogire ɗuwo t’urzi koliyo zooye sulɗi. Iŋkino maŋ Isa y’an iise lommite.

eŋ y’a koona ɓoy wede ki tondiyo Raa†.” Wo ɗe
kune, kun di y’ize urmi k’ombiɗe ɗoŋ k’oogire‡!»
47 Isa geŋ onniyo ti onniyo yi dooyiso ɗuwo a
booro Ɓoy Raa. Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
suuniyo k’oogoro wo ti ɗoŋ deero Yawudiyagi
geŋ, an dehutu urzi ki tôwwadí,
48 wo ɗe urzi an ki y’ooniyo ye, kono kane ɗoŋ
pay an ollige ɓaadaŋ dooyisadí gette.

20

T’urzi k’aaye Isa yi dooyiso me?
(Matiye 21.23-27; Markus 11.27-33)

1 Onniyo soo Isa yi dooyiso ɗuwo wo y’an
kazita Rabila Majjaanawa a booro Ɓoy Raa. Maŋ
kane deero ɗoŋ seɗeke, ɗoŋ suuniyo k’oogoro ti
ɗoŋ i dokkiyo Yawudiyagi, an d’iido tuddí
2 wo an i di ruute, an’de: «Kee k’ay ki ti rooti
ɗoo, k’isiyto sulɗi eŋ t’urzi k’aaye? Wo urzi eŋ a
ele wee wee?»
3 Isa y’an di’n gime onamaŋ, y’ede: «Nuŋ toŋ
n’un di’n tondo a munɗa soo. Onamó kun o ti’n
kami:
4 Aame Zaŋ ɗuwo y’anni zuyye batem geŋ, urzi
iido ti Raa kunuŋ ti ɗuwo ko?»
5 Maŋ an d’iise rootiyto ti tuddaŋ, an’de:
«Aame kine in ruuta: “Iido’ŋ t’urzi Raa” maŋ,
yoŋ y’a roota: “Iŋkino ki moo me kun ki d’umɓe
a ono Zaŋ ye me?”
6 Wo aame kine in ruuta: “Iido’ŋ t’urzi ɗuwo”
maŋ, ɗoŋ duuru pay an in ti’n kakkita ti moŋgali

† **19:46 19.46** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 56.7. ‡ **19:46 19.46** Kun wollo adda mattup ki Zeremi 7.11.

ki tôwwadiŋ, kono kane an zuune adda k’addaŋ
Zaŋ yoŋ nebi.»
7 Iŋkino maŋ Isa onamí an i-ti’n gime, an’de:
«Ay ki suune ye wenɗa i ele urzi me.»
8 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Nuŋ toŋ maŋ
n’un ki y’ roote ye kay, wede o ele urzi ni d’isiyto
sulɗi eŋ me.»

Ono ombiɗe a tukki ɗoŋ naabo doome ulpi (Matiye 21.33-46; Markus 12.1-12)

9 Saŋ maŋ Isa y’a iise rootiyo a ɗoŋ duuru t’ono
ombiɗe en̰n̰o, y’ede: «I d’ede wedusu iŋkino yi
d’iite doome k’inda sundaŋ bin̰, maŋ doome geŋ
y’an d’ele ɗuwo an di naabe saŋ yoŋ aggadí y’a
t’amɓa. Wo yoŋ tuddí y’a iŋgile torguwo, y’a ki
kimo kesiko ye.
10 Aame onniyo rakku t’iina maŋ, y’a igibe
wede naabadí soo ki tukki ɗoŋ naabo doome
gen̰n̰o, kono an i di t’elo aggadí ere k’in̰n̰i bin̰
an rikke te. Aame y’iiney maŋ, kane ɗoŋ naabo
doome’ŋ wede naabadí an di y’ ziiɗa, an di y’
gusse, an aa di y’igibe beezí guguba.
11 Wede doome’ŋ yi d’igibe wede naabadí ti
doolo, wo yode gen̰n̰o toŋ an di y’ ziiɗa, an di
y’ gusse, an a-ti y’ gilɗite, an aa di y’igibe beezí
guguba.
12 Wo yi d’igibe wede naabadí k’aɗuwe sey,
yode gen̰n̰o toŋ an i-t’eelite kunɗayi, wo t’adda
doome an aa di y’ilmi.
13 Iŋkino maŋ wede doome k’inda bin̰ y’a
ruute t’adda k’addí, y’ede: “De n’aase mum-
mino me? N’a t’igiba ulo ki geyyisadó, a yode
geŋ koo an i ottiley maŋ.”

14 Wo ɗe aame kane ɗoŋ naabo doome'ŋ ulo an
yi wulle maŋ, an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de:
“En̰n̰o ulo wede doome i oopa me! In y'ôodo
kono doome eŋ in d'oopa a kine.”
15 Maŋ ulo geŋ an di y' ziiɗa, t'adda doome an
di y'irkiɗe ki toogo ki paate, wo an di y'îide.»

Maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Wo aŋkeŋ wede
doome k'inda bin̰ y'an d'isa mummino?
16 Yoŋ y'a etto, ɗoŋ naabo doome geŋ y'a ti'n
t'îda wo doome k'inda bin̰ y'an t'ela a ɗoŋ naabo
doolo, saŋ aggadí y'a t'amɓa.» Aame kane ɗuwo
an illiga ono gen̰n̰o maŋ, an di ruute, an'de:
«Aha, iŋkino geŋ i k'isa ye!»
17 Wo Isa yi di'n wolliso adda k'edayaŋ wo y'an
di ruute, y'ede: «I-kaza moo me ono ɗoŋ an riiŋe
ti kaaga adda mattup ki Raa, an'de:

“Mokkolo ere ɗoŋ k'oozige ɓoy an di ziɗɗe
mentú gette,
tode gettiyo a t'ize mokkolo ere majjaanawa a
jiire k'oozige ɓoy*” te?

18 Wede tuuku y'a t'iira ekki mokkolo gettiyo
maŋ, y'a-damɓa, wo aame mokkolo gette ti-di
t'iira a wenɗa maŋ, t'a ti y' n̰oguma.»
19 Kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro, an di zuune keren̰ Isa yi rootiyo ono
ombiɗe geŋ ti kane me. Iŋkino maŋ an di dihe
an di y' seeɗa aame gen̰n̰o batum, wo ɗe an
d'urgiɗe a ɗoŋ duuru.

Eliyo jibaaye a mozigo goole ki Romeŋ (Matiye 22.15-22; Markus 12.13-17)

---

* **20:17 20.17** Kun wollo adda mattup ki Soom 118.22.

20 Maŋ kane geŋ Isa an di y'iise gerɗiyo. Wo an
i d'igibe ɗuwo an ti t'ize tuddaŋ aa ɗoŋ ki diine,
kane an dehu an di y' seeɗey t'urzi tondiso, kono
aame yi ti ruuta butte maŋ, an t'oona urzi an i-di
y' t'ela a bey goole siiɗo.
21 Kane an di y' tunde, an'de: «Wede dooy-
isadey, ay suune ono ɗoŋ ki rootiyto wo ti
dooyisadá kane a urzizaŋ, ki'ni wolliyo ɗuwo
pay kaŋ soo wo ki dooyiso urzi Raa t'ono ɗoŋ
ɗerec.
22 Aŋkeŋ, a urzi k'oogiradiŋ miŋ jibaaye a
mozigo goole ki Romeŋ geŋ k'eliyo kunuŋ,
k'eliyo ye ko?»
23 Wo Isa metiŋkadaŋ y'a ti zuune, wo y'an di
ruute, y'ede:
24 «Kun o k'eeli tamma soo n'a ki wolle ɗo.
Undiso ti suma ekki tamma ette k'aaye?» Kane
an i di'n gime onamí, an'de: «Ki mozigo goole ki
Romeŋ.»
25 Maŋ Isa y'an di ruute, y'ede: «Iŋkino maŋ
munɗa wede ki mozigo goole ki Romeŋ yoŋ ki
yode kun i y'elo, wo munɗa wede ki Raa yoŋ ki
yode kun i y'elo.»
26 A onamí ɗoŋ yi rootiyto a ɗaana ɗuwo geŋ,
an ki d'iine seeɗuzí ye, wo a ono ɗoŋ y'anni
gime geŋ kane an ziiɗa giggiraŋ wo an d'inniga
ɗeɗɗek.

Balɗiya tiŋ ede ko?
(Matiye 22.23-33; Markus 12.18-27)

27 Ɗoŋ miibi ti diine ɗoŋ an'ni waaku sundaŋ
Saduseyeŋ, an d'iide sirpa k'Isa. Kun suune kane
Saduseyeŋ an rootiyo ɗoŋ i t'inda an ki ti balɗa
ye. Iŋkino Isa an di y' tunde, an'de:

28 «Wede dooyisadey, Muusa yi riiŋe ti kaaga
adda mattup k’oogoro munɗa wede in d’ise me,
y’ede: “Aame wede yi ziiɗa erewo wo y’a inda
daa magin̰e maŋ, mandaayawa gette leemadí y’a
ti seeɗa kono an t’ehe in̰n̰i a suma ki wede inda
gen̰n̰o†.”
29 Iŋkino aakede i d’ede zemɓa kane sarat.
Wede ki poone y’a ziiɗa erewo wo y’a inda daa
magin̰e.
30 Wede ki sirwe y’a ti ziiɗa wo y’a inda daa
magin̰e,
31 saŋ wede k’aɗuwe toŋ iŋkino. Kane sarat
geŋ an di duude pay, wo an t’inda wenɗa soo
toŋ yi k’uune magin̰e ye.
32 K’ita maŋ tode toŋ t’aa d’inda kay.
33 Iŋkino maŋ a onniyo ere ɗoŋ i t’inda an
ti balɗa geŋ, ti diine kane zemɓa geŋ erewo
gette t’aasa k’aaye, kono kane sarat pay geŋ miŋ
kulutú me?»
34 Isa y’an di ruute, y’ede: «Kuuli ti erayi an
seɗɗu tuddaŋ adda duniya ettiyo.
35 Wo ɗe ki kane ɗoŋ Raa yi’ni wulle an îide ki
balɗiya ti diine ɗoŋ unto wo an di lekka a duniya
ere ki ɗaana gette, kane kuuli ti erayi an ki seɗɗa
tuddaŋ ye baa.
36 Kane geŋ an ki t’inda ye baa, kono an t’ize
aa maaleekiyagi. Kane in̰n̰i Raa, kono ti unto an
ti bilɗe.
37 Wo a urzi balɗiya ki ɗoŋ i t’inda geŋ, Muusa
yi ruute keren̰ adda taaya ki beyga k’undumu
oggiyo uwwo ɗala ɗala gette, aame geŋ y’a yi

† **20:28 20.28** Kun wollo adda mattup ki Deeterenom 25.5-6.

wiike Galmeega Raa, “Raa k’Ibirayim, k’Isaaka
wo ki Yakup‡.”»
38 Isa y’a ruute sey, y’ede: «Raa geŋ yoŋ Raa ki
ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki ɗoŋ zeere, kono a yode
kane pay geŋ zeere§.»
39 Ɗoŋ suuniyo k’oogoro miibi ti diinayaŋ an
i-di ruute, an’de: «Wede dooyisadey, onamá ki
ruute geŋ a urzizaŋ.»
40 An rootiyo iŋkino kono an urgiɗe, an di y’
tondite ti doolo sey me.

Almasi yoŋ ulo k’aaye?
(Matiye 22.41-45; Markus 12.35-37)

41 Isa y’an di ruute, y’ede: «Mummino me
ɗuwo an di rootiyo Almasi Raa yi biire, y’aɗɗo
ti biza bumɓu Dawut me?
42 Wo yode Dawut batum y’a ruute ti kaaga
adda mattup ki Soom*, y’ede:
“Galmeega Raa yi di ruute a Galmeegó, y’ede:
K’edi ki-koona a ammidadó kino,
43 bini ɗoŋ k’aduzá n’an isa aa munɗa ki bita ti
ɗanɗi zoŋɗá.”
44 Iŋkino maŋ Dawut yi yi waaku Almasi
“Galmeega.” Ɗe geŋ mummino Almasi y’a aɗɗo
ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal me†?»

‡ **20:37 20.37** Kun wollo adda mattup ki Egzod 3.6. § **20:38 20.38** ***Raa geŋ yoŋ Raa ki ɗoŋ unto ye, yoŋ Raa ki ɗoŋ zeere:*** I-kaza kane ɗoŋ aɗo Ibirayim, Isaaka wo Yakup geŋ an t’inda ti kaagine ozzinagi ɓaadaŋ, ki poone Raa yi di roota a Muusa ɓotto. Aame yi rootiyo kane zeere maŋ, geŋ i-kaza balɗiya ede.
* **20:42 20.42** Kun wollo adda mattup ki Soom 110.1. † **20:44 20.44** ***Mummino Almasi y’a aɗɗo ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal me:*** Geŋ i-kaza y’etto ti sirpa Raa, ti biza bumɓu Dawut ɗaŋŋal ye.

Ondirso a ɗuwo a tukki ɗoŋ suuniyo k’oogoro (Markus 12.37-40)

45 Isa y’an di ruute a sanalliyagí a ɗaana ɗoŋ
pay i y’ollige, y’ede:
46 «Kun koona mentikagi ti ɗoŋ suuniyo
k’oogoro! Kane an geyyiso sooru ti kallagi deero
a arga boy, wo a bere ɗoŋ duuru an geyyiso
ɗuwo an an di’n t’eesite ti ottilso. Adda ɓoyɗi
ɗoŋ in di dooyiso, an geyyiso an koone a ume
wede suma, wo adda tarnaapagi a ume k’omɓo
toŋ, an geyyiso an koone a ume wede suma pây.
47 Kane geŋ bey mandayɗayi an t’omɓo pay,
wo soŋ an eesiyo tondiyo Raa maŋ ki noko nokot
kono ɗuwo an di’n wolle. Kane geŋ booradaŋ t’a
kooney wehini a ceerey.»

21

Mandaayawa i-k’ede munɗa ye (Markus 12.41-44)

1 Saŋ Isa y’a umɓe edayí, maŋ yi wolliyo ɗoŋ
laale an eliyo soŋkiyagaŋ a Raa, a ume wede an
d’eliyo soŋko a booro Ɓoy Raa.
2 Wo yi wulle soŋ mandaayawa i-k’ede munɗa
ye, tod’ t’ele soŋko sun̰n̰i sun̰n̰i sire.
3 Maŋ Isa y’a ruute, y’ede: «Ɗerec iŋkino wo
n’un di rooto: Mandaayawa i-k’ede munɗa ye
ette, tod’ t’ele a jiire ki kane ɗoŋ oŋgo pay.
4 Ɗerec, kane ɗoŋ laale pay geŋ an ele
t’adda soŋko ere an uupe oopiyo, wo ɗe tod’te
k’umbatú’ŋ t’a d’ele pay soŋko ere ii guute ki
lekkiyatú te.»

Ono ɗoŋ a urzi ruugiyo Ɓoy Raa (Matiye 24.1-2; Markus 13.1-2)

5 I d'ede ɗoŋ miibi an di rootiyo a tukki Ɓoy
Raa, an'de: «Yo ɓoy eŋ, moŋgalí ti oozigayí
wo ti sulɗi ɗoŋ ɗuwo an i ele a Raa, kane pay
majjanɗani.» Wo Isa y'a ruute, y'ede:
6 «Ɓoy kun yi wolliyo eŋ, saŋ onniytagi an
d'aana mokkolo soo toŋ t'ekki bakatú i ki lekka
ye, pay a ruuga.»

Onniytagi ɗoŋ etto ki dabar (Matiye 24.3-8; Markus 13.3-8)

7 Iŋkino maŋ kane an di y' tunde, an'de:
«Wede dooyisadey, ɗe sulɗi geŋ an aana woogo
me? Wo moo me munɗa wede a kiza onniyo kino
sulɗi geŋ an aana me?»
8 Isa y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun
koona mentikagi, kun oola tudduguŋ a ɗuwo an
un ti'n dagga ye. Ɗerec, i d'etto ɗoŋ ɓaadaŋ an
t'amɓo sundó, wede tuuku toŋ y'a t'eesa: "Nuŋ
Almasi Raa yi biire!", wo soŋ "Peeɗo t'îide!"
Kane geŋ kun'ni daana ye.
9 Kun d'olliga tarkuuse ki arka gopporŋ, wo kun
d'olliga rabila k'oozige ɗeyyiso dokki. Aame geŋ
kun addira ye. I dehu sulɗi geŋ an d'aane ɗoo,
wo aame geŋ a ki t'isa kaamiki ɗaŋgiya duniya
ye ɓotto.»
10 Saŋ y'an di ruute, y'ede: «Ɗoŋ siiɗo soo ti
siiɗo soo te an ɗeyya ti tuddaŋ, ɗoŋ mozigo soo
ti mozigo soo me an ɗeyya ti tuddaŋ kay.
11 I d'isa ŋoŋŋirsito siiɗo ti toogo, wo adda
siiɗiyagi ɓaadaŋ toŋ i d'isa mosogo wo enɗani
ɗettiso, soŋ i d'isa a kandaane sulɗi ɗoŋ k'a

addira, wo sulɗi ɗoŋ k'a seeɗa giggirá i-kaza munɗa etto.
12 Wo ɗe ki poone sulɗi ɗoŋ pay eŋ an d'aana
geŋ, kune an un di'n seɗɗa wo an un di'n dabira.
An un di'n t'etta k'ume ɗoŋ booro adda ɓoyɗi
ɗoŋ in di dooyiso, an un ti'n t'ela adda daŋgay,
wo an un di'n t'etta ɗaana mozagi wo ɗaana ɗoŋ
deero siiɗo kono kun umɓe a sundó.
13 Geŋ un t'isa a kune urzi wede kun di roota a
sulɗi ɗoŋ kun wulle wo kun illiga a tukki nuuno.
14 Kun zaapo adduguŋ a ono ni roota eŋ me:
A munɗa wede kun d'ooɗiba egguŋ geŋ, kun
okkima tudduguŋ ki poone ye.
15 Aame geŋ nuŋ batum un t'eley ono a
ceerey kun di'n rootey ti suuniyo k'ono ere ɗoŋ
k'aduguŋ an k'aane an un ki ti'n kiɗɗita ye, an
ki rootey ono eŋ butte ye.
16 Kune maawuguŋ, zemɓaguŋ, taasiyaguŋ wo
laŋziyaguŋ geŋ, kane batum unni t'ela bey ɗoŋ
deero, wo an ti'n t'îda ɗoŋ ɓaadaŋ ti diinaguŋ
me.
17 Kune ɗoŋ duniya pay an un di'n olmiɗa
kono kun umɓe a sundó,
18 wo ililso k'egguŋ soo toŋ i ki dagga ye.
19 Kun sooɗo zakiɗi bini ɗaŋgu, iŋkino t'urzi
geŋ kun t'oona lekkiyo ere ki daayum.»

Booro a tukki Zeruzalem
(Matiye 24.15-21; Markus 13.14-19)

20 «Aame kun wulla geeger ki Zeruzalem asi-
giryagi an di ti ɗuula maŋ, kun suuno aame geŋ
onniyatú t'îide, tod'te an di damɓa kame kamec.
21 Iŋkino maŋ kane ɗoŋ adda siiɗo Ziide an
t'ombo k'ekki moŋgali, kane ɗoŋ adda geeger

Zeruzalem an t’aɗɗo, wo kane ɗoŋ a domɓi i-ɗuule geeger gette an etta ye k’adda geeger te.
22 Ɗerec, onniytagi geŋ an koona ki booro Raa,
aame geŋ a aana kono a-t’etta a ono ɗoŋ pay an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa.
23 A onniytagi geŋ aasa dabar ɓaadaŋ a kane
erayi ɗoŋ mahuwagi ti ɗoŋ iŋ̰ŋ̰izaŋ an ooɗiyo!
Ɗerec, adda siiɗo gette aasa ɗabar ɓaadaŋ, wo
kulkuwo Raa t’a ɗeega a tukki ɗoŋ siiɗo gettiyo.
24 Ɗoŋ oŋgo an ti’n t’îda ti kasigara, ɗoŋ
oŋgo an ti’n seɗɗa ɓulagi ki siiɗiyagi pay adda
duniya, wo kane ɗoŋ Yawudiyagi ye, Zeruzalem
an d’onyilsa zoŋɗaŋ bini ɗaŋgu k’onniytagi ɗoŋ
Raa y’an ɗikke.»

Kama ki yo wede an y’ehe aa ulo wede
(Matiye 24.29-31; Markus 13.24-27)

25 «Kun ollo, ekki peeɗo, ekki tere wo ekki
molɗali toŋ, i d’isa sulɗi ɗoŋ a kiza munɗa.
Adda siiɗiyagi pay ɗuwo an d’addira, an di-t’ela
elkiso ɓaadaŋ a tarkuuse wede ki bar wo ti wede
ki ahu i kolzite geŋ me.
26 Ɗuwo an di-t’inda k’orgiso ti elkiso a munɗa
wede aana adda siiɗo pay, kono sulɗi ɗoŋ an
d’ede toogo a kandaane, Raa y’a ti’n gozziga.
27 Iŋkino maŋ an di n’ wolla nuŋ wede an
n’ehe aa ulo wede eŋ, n’a aana ekki dondirso
ti toogo ere pay wo ti daryika ere o d’ede.
28 Aame sulɗi geŋ an iisa ettiyto maŋ, kun
t’ôhor kaŋ ôhire, kun t’amɓo egguŋ awwa, kono
aɗɗiyaguŋ goppoŋ.»

Ono ombiɗe a tukki tormo
(Matiye 24.32-35; Markus 13.28-31)

29 Saŋ Isa y’an di ruute ono ombiɗe eṉṉo,
y’ede: «Kun wollo tormo wo ti inda ɗoŋ oŋ̃go
pay.
30 Aame kun wolliyo inda geŋ puutagizaŋ
eesiyo rooɓiyo maŋ, kune batum kun suune
adda k’adduguŋ kizini yoŋ goppoŋ.
31 Geŋ iŋkino kay, kun wulla sulɗi geŋ an iina
maŋ, kun suuno Moziko Raa tod’te goppoŋ.
32 Ɗerec iŋkino wo n’un di rooto: Ɗoŋ
aŋkeṉṉo eŋ an ki ti t’inda pay ye, ki poone sulɗi
pay geŋ an d’aana me.
33 Kandaane kane ti siiɗo an t’eŋgila, wo kane
onamó an ki t’eŋgila ye, an di lekka ki daayum.»

Kooke a urzi metiŋko

34 «Kun koona mentikagi, peeɗaguŋ kun ti
t’eŋgile a isiyto tarnaapagi, ti soɓito wo a elkisito
sulɗi ɗoŋ ki lekkiyo duniya ye. Para maŋ onniyo
ere Raa yi ɗekka booro t’aana aame kun ki ti
delliyo ye.
35 Tod’ t’etto aakede lebiɗo, kono t’a di t’ippa
a tukki ɗoŋ adda duniya geŋ pay.
36 Kun lekko zeere, kun tondo Raa daa puukiyo.
Iŋkino kun t’oona toogo kono kun t’alɗa ti sulɗi
ɗoŋ pay aana k’ita, wo aame nuŋ wede an n’ehe
aa ulo wede eŋ n’iina maŋ, n’un di’n t’oona kune
kaŋ ôhire a ɗaanadó me.»

37 Isa geŋ a oṉṉu yi-t’ettiyo dooyiso ɗuwo
k’adda booro Ɓoỹ Raa, wo a diɗɗo maŋ yi-
t’ettiyo yi d’onniyo ekki mokkolo ere an ti waaku
mokkolo k’Inda k’Olibiye.

38 Ti soohe walak maŋ, kane ɗoŋ duuru an
t’ettiyo an di y’ooniyo a booro Ɓoy Raa kono an
di y’olliga.

22

Dehutu k’urzi ki tôwwo k’Isa
(Matiye 26.1-5,14-16; Markus 14.1-2,10-11)

1 Tarnaape wede an d’omɓo mappa daa
k’orme, an yi waaku Pak ki Yawudiyagi geŋ, a
guute goppoŋ.
2 Aame geŋ kane deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
suuniyo k’oogoro an dehutu urzi ki tôwwo k’Isa,
wo an d’orgiso a ɗoŋ duuru me.

Ziidas ti deero ɗoŋ seɗeke

3 Iŋkino Meeda siitanɗani ti-t’iide eedí Ziidas
wede an yi waaku sundí soo Iskariyot, yoŋ wede
ti diine sanalliyagi kane koomat makumu sire
geŋ me.
4 Yoŋ y’a iide an di ruuto ti deero ɗoŋ seɗeke
wo ti deero ɗoŋ boohiyo Ɓoy Raa, a urzi wede
mummino y’an di y’ t’ela Isa a beezaŋ me.
5 Kane ulbaŋ a t’ize uŋse ɓaadaŋ wo an i di
ruute an i-t’eela soŋko.
6 Aame geŋ Ziidas y’a iyye, maŋ y’a iise dehutu
k’urzi wede kaŋ mummino y’an di y’ t’ela Isa a
beezaŋ wo kane ɗoŋ duuru an ki suuna ye me.

Dehu k’ume k’isiyo k’omɓo ere ki Pak
(Matiye 26.17-19; Markus 14.12-16)

7 Adda tarnaape ki Yawudiyagi wede an
d’omɓo mappa daa k’orme geŋ, onniyo t’a iina
ere an di walɗutu iŋŋi damɓami an d’isiyo omɓo
ere ki Pak ki Yawudiyagi te.

8 Iŋkino maŋ Isa y'a igibe Piyer kane ti Zaŋ, wo
y'an di ruute, y'ede: «Kun'do kun in isoy omɓo
tarnaapayiŋ ki Pak kono in d'ooma.»
9 Maŋ kane an di y' tunde, an'de: «Ɗe a too me
kee ki dehu ay in d'isey omɓe te?»
10 Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ, y'ede: «Kun
ollo, aame kun aa t'ettey k'adda geeger, kun
t'ikkimey ti wedusu yi t'eezo ahu ti diŋgile, kun
di y' daanoy bini adda ɓoy wede y'a t'ettey.
11 Wo kun t'iidey maŋ, a wede ɓoy kun i
di rootoy, kun d'eesoy: "Wede dooyisadey yi
ki tondiyo, too te biino ere y'a ooma omɓo
tarnaapayiŋ ki Pak ti sanalliyagí me?"
12 Wo yoŋ biino y'un di kizey tod'te dildil
t'awwa t'ekki bakatú, sulɗi pay adda okkime.
Geŋ a ume geŋ̰ŋ̰o kun d'isoy omɓo te.»
13 Maŋ kane an d'iŋgile, an iide'ŋ sulɗi an di'n
uuney pay aakede Isa y'an ruute, iŋkino omɓo
tarnaape ki Pak an t'ize.

*Isa y'omɓo omɓo tarnaape ki Pak ti sanal-
liyagí*

*(Matiye 26.26-29; Markus 14.22-25; 1 Korent
11.23-26)*

14 Aame peeɗo t'îide maŋ, Isa y'a-guune omɓo
ti ɗoŋ zindí
15 wo y'an di ruute, y'ede: «Nuŋ ti kaagine ni
dihe t'addó pay omɓo tarnaapayiŋ ki Pak ette n'a
oomi ti kune, ki poone n'a dabira geŋ me.
16 Geŋ kun ollo, n'un di rooto, omɓo ette
ni k'ooma ye baa, bini urzutú a-t'etta kereŋ̰ a
aaniya Moziko Raa.»

17 Iŋkino maŋ y’a t’umɓe kop, y’a ruute
koɗuwo a Raa, maŋ y’ede: «Kun sooɗo kop eŋ,
kun di dokko wede soŋ yi goomo goomo.
18 Geŋ kun ollo, n’un di rooto, n’a t’iiɓe ti aŋki,
ki ɗaana ni ki siɓa ye baa toote k’iŋ̰ŋ̰i biŋ̰ me,
bini aaniya Moziko Raa.»
19 Saŋ y’a t’umɓe mappa, y’a ruute koɗuwo a
Raa kono k’omɓo gette, maŋ y’a ɓurke, y’an d’ele
sanalliyagí wo y’a ruute, y’ede: «Ette tuddó ere
ni t’ela kono kune, kun d’iso iŋkino kono kun
d’elka a nuuno.»
20 Aame an t’iimi maŋ, ki kop toŋ iŋkino, y’a
t’umɓe y’an d’ele wo y’a ruute, y’ede: «Kop ti
soɓo adda ette, tod’te taasuwa ere aware Raa yi
ketta ti ɗuwo t’urzi puuzadó, to t’oɓa kono kune.
21 Wo kun ollo, wede yi ni t’ela bey ɗoŋ
k’olmiɗayó, yoŋ a eŋ̰ŋ̰o, y’omɓo ti nuŋ kaŋ soo.
22 Ɗerec, nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede eŋ
n’a t’inda, geŋ a-t’etta a munɗa wede aa Raa yi
dehu, wo ɗe dabar a wede yi ni t’ela bey ɗoŋ
k’olmiɗayó.»
23 Iŋkino maŋ an d’iise tondiso ti tuddaŋ,
an’de: «Ɗe geŋ ti diinayiŋ wee wee aasa munɗa
iŋkino me?»

Wee wee goole a jiire me?
(Matiye 18.1; 20.25-28; Markus 9.34; 10.42-45)

24 Saŋ maŋ kane sanalliyagi an d’iise niikiyto
ɓaadaŋ ti tuddaŋ kono an dehu an di suune, ti
diinayaŋ miŋ wee wee goole a jiire me.
25 Maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Kane mozagi
siiɗiyagi pay an d’omɓo t’ekki ɗoŋzaŋ ti toogo,
wo kane ɗoŋ an d’ede urzi ki dokkiyo ekki

ɗoŋzaŋ, an dehu ɗuwo an di’n waake “Ɗoŋ k’isiyo beehiyko.”

26 Wo ki kune iŋkino ye. Ki too maŋ wede goole a jiire ti diinaguŋ y’a t’ise aa wede n̰eŋku a jiire, wo wede yi dokkiyo ɗuwo y’a t’ise aa wede naabo a ɗuwo.

27 Wo a elkiyaguŋ maŋ, wede goole a jiire wee wee, wede i-guune omɓo kunuŋ, wede i naabiya a yode gen̰n̰o ko? Kun suune, goole wede i-guune omɓo. Wo kun wollo, aŋken̰n̰o nuŋ a diinaguŋ eŋ aa wede i naabiya a kune.

28 Kune kun ziiɗa daayum zakiɗi a ita nuŋ adda sulɗi ɗoŋ oon̰e o iido me.

29 Wo Meegó y’o ele Moziko a nuŋ, iŋkino kay nuŋ n’un di-t’ele a kune.

30 Iŋkino maŋ kun d’oomey kun di siɓey ti nuŋ kaŋ soo adda mozikadó, wo kun di konɗitey ekki kaakidagi moziko, kun ɗekkey booro a tukki boha bumɓiyagi koomat makumu sire ki ɗoŋ k’Izirayel.»

Tookiyo kuude ki Piyer

31 Galmeeega y’a ruute, y’ede: «Simo, Simo, kee k’ollo, Meeda siitanɗani ti tunde urzi ti Raa wo yi-d’ele, kune pay t’un ti’n toŋgile aakede an toŋgilso geme.

32 Wo ɗe nuŋ n’a tunde Raa kono kee, kono zaapu k’addá a nuŋ a ki dagge ye. Wo aame ki-gimo a nuuno maŋ, zemɓadá k’an eelo toogo.»

33 Maŋ Piyer yi di ruute, y’ede: «Galmee’ki nuŋ, n’iyye n’a t’ette ti kee, ise k’adda daŋgay, ise n’a t’indey toŋ maŋ.»

34 Isa yi di ruute, y’ede: «Piyer k’ollo, n’a di
rooto, aŋki a diɗɗo ki poone uzu y’a kookila geŋ,
k’a roota ki ki n’ suune ye, suune ye taŋ aɗo.»

Okkime tudde ki sanalliyagi k’Isa

35 Maŋ Isa y’an di ruute sey, y’ede: «Aame n’un
igibe isiyo naabadó daa soŋko, daa k’eese wo daa
toɓiyagi geŋ, munɗa unni biito ko?» Kane an i
di’n gime onamí, an’de: «Munɗa ay ki’n biito
ye.»
36 Yoŋ y’an di ruute, y’ede: «Wo aŋken̰n̰o eŋ
wede i-d’ede soŋko maŋ y’a t’amɓe, wede i d’ede
eese toŋ iŋkino kay, wo wede i-k’ede kasigara ye
maŋ, kallayí wede goole y’a t’owol, wo yi d’owili
kasigara te.
37 Geŋ kun ollo, n’un di rooto, eŋ ono ɗoŋ an
riiŋe ti kaaga adda mattup ki Raa, an’de: “Yoŋ an
aa ti y’ gize ti ɗoŋ tôwwo ɗuwo kaŋ soo*.” Geŋ
iŋkino i dehu o d’aane. Maŋ ono ɗoŋ an riiŋe a
tukki nuŋ geŋ, a-t’etta.»
38 Kane sanalliyagi an di ruute, an’de:
«Galmeegey, kasigara ede, sire ettiyo.» Yoŋ y’an
di’n gime onamaŋ, y’ede: «Geŋ îide baa.»

Tondiyo Raa ekki mokkolo k’Inda k’Olibiye (Matiye 26.36-41; Markus 14.32-38)

39 Maŋ t’adda geeger Isa yi-t’uɗɗe, y’a iŋgile
k’ekki mokkolo k’Inda k’Olibiye aa yi d’isiyo
daayum, wo kane sanalliyagí an di y’ diine.
40 Aame y’iiney a ume gen̰n̰o maŋ, yoŋ y’an di
ruute, y’ede: «Kun tondo Raa kono kun ki t’oora
adda naamiya daggiya ye.»

---

* **22:37 22.37** Kun wollo adda mattup ki Ezayi 53.12.

41 Wo yoŋ y’aa liɗɗe dokki ti tuddaŋ suma
wede y’a seɗɗe mokkolo, maŋ y’a-dikke wo yi
tondiyo Raa, y’ede:
42 «Meegó, ki dehu maŋ dabar ette k’o ti leɗɗo
ti tuddó me, wo toŋ maŋ a ki t’ise aa nuŋ ni dehu
ye, wo a t’ise aa kee ki dehu.»
43 Maŋ i d’iido maaleeka ti kandaane yi d’eele
toogo a Isa me.
44 Isa ulbí i-d’ooɗiyo ɓaadaŋ, maŋ yi tondiyo
Raa ti toogo a jiire sey, wo raŋ̰ŋ̰adí a t’ize aa
puuzo i zozziso a siiɗo.
45 Aame yi-tunde Raa maŋ, y’a t’iiziga y’a-gime
ki tukki sanalliyagi, y’an di’n uuney kane an
udige kono an t’ize sommagi dondoŋ.
46 Yoŋ y’an di ruute, y’ede: «Ki moo me kun
moone me? Kun t’oozo wo kun tondo Raa, kono
kun ki t’oora adda naamiya daggiya ye.»

Seeɗu k’Isa ki tôwwadí
(Matiye 26.47-55; Markus 14.43-49)

47 Isa onamí y’a ki ti’n ɗiŋge ye ɓotto, aame
geŋ kane ɗoŋ duuru an t’uɗɗo. Yode wede an
yi waaku Ziidas, yoŋ ti diine sanalliyagi kane
koomat makumu sire geŋ, y’an t’uugumo a ɗoŋ
duuru me. An iiney maŋ, y’a d’iide sirpa k’Isa
y’a yi ziiɗa yop kono yi-d’ise puuc a toɓɓisadí.
48 Isa yi di ruute, y’ede: «Ziidas, nuŋ wede an
n’ehe aa ulo wede eŋ, k’an di n’ t’ele bey ɗoŋ
k’olmiɗayó t’urzi k’isiyo puuc a toɓɓisadó ko?»
49 Aame kane ɗoŋ a ita k’Isa an wulle munɗa
wede isa geŋ̰ŋ̰o maŋ, an di y’ tunde, an’de:
«Galmeegey, ay ti’n dokko ti kasigara ko?»

50 Maŋ wede soo ti diinayaŋ y'a-diikiɗa wede
naabo ki mozigo goole ɗoŋ seɗeke, kuudí a
ɗikke.
51 Wo ɗe Isa y'a ruute, y'ede: «Kun oolo, geŋ
îide baa.» Iŋkino yo y'aa butte a kuudí wede
geṉṉo wo yi-d'ele bee.
52 Iŋkino maŋ a kane deero ɗoŋ seɗeke, deero
ɗoŋ boohiyo Ɓoy Raa wo ti ɗoŋ i dokkiyo
Yawudiyagi iido seeɗuzí, Isa y'an di ruute, y'ede:
«Ɗe ki moo me kun d'ettiyo tuddó wo tudduguŋ
kun t'ikkimo ti kasigaryagi wo ti dalyagi, aa nuŋ
wede k'oogire me?
53 Para maŋ nuŋ miŋ daayum ti kune a booro
Ɓoy Raa, wo kun gi di n' ziiɗa ye. Wo ɗe
aŋkeṉṉo ette peeɗaguŋ, peeɗo ere ki ɗoŋ toogo
adda z̃imolo an d'ise naabadaŋ.»

Piyer y'a kiigira Isa
(Matiye 26.57-58; Markus 14.53-54)

54 Maŋ Isa an di y' ziiɗa, an ti y' dukke, an
di t'iide k'adda ɓoy ki mozigo goole ɗoŋ seɗeke.
Wo Piyer yi di'n daaniya ti dokki.
55 Ɗuwo an di muɗɗe uwwo a diine booro ɓoy,
wo Piyer y'a zuŋke yi kookiyo uwwo ti kane.
56 Aame yi zuŋke yi kookiyo uwwo geŋ, i d'ede
ere naabo t'a yi wulle, wo ti di y' wolliso teɓeṉ
adda k'edayí, maŋ t'a ruute, t'ede: «Wede eṉṉo
toŋ yoŋ ti yode kaŋ soo.»
57 Wo Piyer y'a yi giigira, yi di ruute, y'ede:
«Erewo no, nuŋ ni ki y' suune ye.»
58 Taŋ ɓooloŋ maŋ i d'iido wede ti doolo, y'a yi
wulle wo y'a ruute, y'ede: «Ɗerec, kee toŋ wede
soo ti diine kane sanalliyagi k'Isa!» Maŋ Piyer yi

di’n gime onamí, y’ede: «Ato, nuŋ ti diine kane
ye.»
59 A likke bini maŋ, i d’iido wede ti doolo yi-
koɗɗime, yi d’eesiyo: «Ki kotto wede eŋ yoŋ ti
yode kaŋ soo, kono yoŋ ti siiɗo Galile.»
60 Maŋ Piyer yi di’n gime onamí, y’ede: «Aha,
munɗa wede ki rootiyo geŋ a nuuno ye.» Wo a
kaamiki aame y’a ti rootiyo ɓotto geŋ, uzu y’a
îile.
61 Galmeega y’a gilɗe ki tukki Piyer wo yi di y’
wolliyo teɓeŋ̰ adda k’edayí. Iŋkino maŋ Piyer
y’a ilke a ono ɗoŋ Galmeega yi-ruute, y’ede:
«Aŋki eŋ ki poone uzu y’a ôola geŋ, k’a roota
ki ki n’ suune ye, suune ye taŋ aɗo.»
62 Maŋ t’adda ɓoy Piyer yi-t’uɗɗe ti paate wo
y’a iise môolo ɓaadaŋ.

Kalɗita wo kossiyo k’Isa
(Matiye 26.67-68; Markus 14.65)

63 Ɗuwo ɗoŋ i boohiyo Isa an di y’okko maade
wo an di y’ kossiyo.
64 Edayí an i-t’ippe wo an di y’ tondiso, an’de:
«Kee nebi maŋ, ki y’unto wede i ki diiŋ̰e me!»
65 Wo an i-d’irbita ono ɓaadaŋ ti doolo ɗoŋ ki
kalɗita.

Isa a ɗaana deero ɗoŋ booro
(Matiye 26.59,63-65; Markus 14.55,61-64)

66 Aame ume i t’umpile maŋ, kane ɗoŋ i
dokkiyo Yawudiyagi, deero ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ
suuniyo k’oogoro, an t’ugiye pay an di-t’iide Isa
ki ɗaana deero booro Yawudiyagi,
67 wo an di y’ tunde, an’de: «Almasi Raa yi
biire, kee ko? K’ay ki ti rooti ɗo.» Yoŋ y’an di’n

gime onamaŋ, y'ede: «Aame n'un ruuta maŋ,
kun k'amɓa ye onamó me,
68 wo aame n'unni tunda toŋ maŋ, onamó kun
ki ti'n kima ye.
69 Wo ti aŋki eŋ, nuŋ wede an n'ehe aa ulo
wede eŋ, n'a-kooney a ammade Raa toogadí t'a
jiire pay.»
70 Kane pay an di ruute, an'de: «Iŋkino maŋ
kee Ulo Raa ko?» Yoŋ y'an di'n gime onamaŋ,
y'ede: «Aa kune batum kun ruute, eŋ miŋ
nuuno.»
71 Iŋkino maŋ an di ruute, an'de: «In ki dehe
wenɗa ti doolo wede illiga y'in ki roote sey ye
baa! Kine in illiga bize yode batum i ruute me.»

23

Isa a ɗaana Pilat
(Matiye 27.2,11-14; Markus 15.1-5)

1 Maŋ kane ɗoŋ i t'ugiye an t'iiziga pay, an di-
t'iide Isa ki ɗaana Pilat, yoŋ Romeŋ goole siiɗo.
2 A ume geŋ kane an d'iise sakiysa k'Isa, an'de:
«Wede eŋ kaye ay y'uuney ɗoŋ siiɗadey yi ti'n
daggiya, y'an rootiyo jibaaye an ti toogo k'eliyo
a mozigo goole ki Romeŋ me, wo soŋ yi t'ize
yode batum Almasi Raa yi biire, yoŋ mozigo
Yawudiyagi.»
3 Pilat y'a yi tunde, y'ede: «Kee mozigo
Yawudiyagi ko?» Isa yi di'n gime onamí, y'ede:
«Geŋ aa ki ruute.»
4 Iŋkino maŋ Pilat y'an di ruute a kane deero
ɗoŋ seɗeke ti ɗoŋ duuru, y'ede: «Wede eŋ nuŋ
munɗa k'ulsu a eedí ni k'uune ye, wede i di t'îde
booro t'a yi seeɗa me.»

5 Wo kane an di koɗɗime, an'de: «Yoŋ t'urzi
dooyisadí ɗoŋ pay y'an t'eliyto ono bini a-
t'ooziga ɗeyyiso. Yoŋ y'iiso ti siiɗo Galile, y'a
tûukey siiɗo Ziide pay, wo aŋkeŋ y'aa d'iina a
eṉṉo.»

Isa a ɗaana mozigo Erod

6 Aame Pilat y'illiga ono geṉṉo maŋ, y'a tunde,
y'ede: «Wede eŋ yoŋ ti siiɗo Galile ko?»
7 Wo aame yi zuune Isa yoŋ ti siiɗo ere mozigo
Erod Antipas maŋ, Pilat yi di y'igibe a Erod, kono
a onniytagi geŋ yode Erod toŋ a Zeruzalem.
8 Aame Erod yi wulle Isa maŋ, ulbí aaze uŋse
ɓaadaŋ, kono yoŋ y'ollige rabiladí ti kaagine wo
yi dehu y'a ti y' wolle. Iŋkino yi zaapu elkisadí
yi-d'isa munɗa k'armika y'a-wolla.
9 Erod y'a yi tundite taŋ ɓaadaŋ, wo yo Isa yi-
k'ohine bizí ye.
10 Kane deero ɗoŋ seɗeke, ti ɗoŋ suuniyo
k'oogoro, kane a sirpa an di rootiyto ono ti golla
zakiɗi.
11 Erod kane ti asigiryagí an di y'okko maade
wo an di y'amɓutu saa saac. An i-di t'usse kalle
majjaane, maŋ yi di y'igibe a Pilat.
12 Erod ti Pilat geŋ ti poone kane adu, wo ti
onniyo gette an t'ize laŋziyagi.

Booro k'Isa ki tôwwadí

13 Iŋkino maŋ Pilat y'a-tusse kane deero ɗoŋ
seɗeke, deero Yawudiyagi wo ti ɗoŋ duuru,
14 wo y'an di ruute, y'ede: «Wede eŋ kun oo
d'iido'ŋ kun'de, ɗuwo pay yi ti'n daggiya. Iŋkino
ni y' tunde a ɗaanaguŋ a ono ɗoŋ kun rootiyto

a tukki yode geŋ me, wo nuŋ munɗa ulsu a eedí
ni k’uune ye a t’îde booro t’a yi seeɗa me.
15 Erod gen̰n̰o toŋ munɗa ulsu yi k’uune ye a
eedí me, iŋkino y’ay ti y’ gimo. Kono k’iŋkino,
wede eŋ munɗa ulsu yi k’ize ye wede a t’îde
k’unto me.
16 Iŋkino maŋ n’an t’ela urzi a asigiryagó an
ti y’ gorpipa ti marpa ɗoo miŋ, saŋ an i-d’eeza
kollo.»
17 Yi ruute iŋkino kono aa an d’isiyo daayum
a tarnaape Pak ki Yawudiyagi, i deɦu Pilat y’an
d’aɗɗe wedusu soo t’adda daŋgay.
18 Wo pay kaŋ soo an d’iise ɗollite, an’de:
«Wede geŋ ki y’ôodo! K’ay t’aɗɗi Barabas!»
19 Yo Barabas geŋ an yi ziiɗa daŋgay kono
yoŋ wede an t’eelite ono a ɗuwo an d’iiziga
ɗeyyiso adda geeger ki tukki Romeŋ, wo soŋ
y’îide wedusu.
20 Pilat y’an d’iise rootiyo sey a ɗoŋ duuru
kono yi deɦu Isa yi-d’eeze.
21 Wo kane an di ɗollite, an d’eesiyo: «Ki ti y’
taako ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ
tontilko! Ki ti y’ taako ekk’undumu wede zaapu
t’ekki bakadí kaŋ tontilko!»
22 Maŋ Pilat y’an di ruute k’aɗuwe, y’ede:
«Wede eŋ munɗa ulsu miŋ y’ize moo me? Nuŋ
maŋ munɗa ulsu ni k’uune ye a eedí i di t’îde
k’unto me. Iŋkino n’an t’ela urzi an ti y’ gorpipa
ti marpa ɗoo miŋ, saŋ an i-d’eeza kollo.»
23 Wo kane an di koɗɗime ɗollite ti golla awwa,
an d’eesiyo: «Isa ki ti y’ taako ekk’undumu wede
zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko!» Maŋ Pilat i-di
t’iide a ɗollitadaŋ gette.

24 Iŋkino yoŋ booro y’an ti-ɗikke a munɗa
wede Yawudiyagi an tondiyo me.
25 Barabas wede kane an dehu geŋ, Pilat y’a
y’uɗɗe, yode wede an ti y’ele adda daŋgay kono
y’an t’eelite ono a ɗuwo an d’iiziga ɗeyyiso ki
tukki Romeŋ, soŋ y’îide wedusu geŋ me. Wo
yo Isa y’an di y’ele a bey k’asigiryagi, an d’ise
munɗa wede kane Yawudiyagi an dehu.

Taakiya k’Isa ekk’undumu
(Matiye 27.32; Markus 15.21)

26 Maŋ Isa an di-t’ette k’ume taakiyadí. A
urzi an a-t’ikkima ti wede soo iŋkino yoŋ ti
geeger Sireŋ, sundí Simo, y’aahiya doome. Kane
asigiryagi an di y’ ziiɗa, an i-d’ele undumu wede
zaapu t’ekki bakadí kaŋ tontilko, y’a t’umɓe a
dannayí wo yi daaniya Isa.
27 Ɗoŋ duuru ɓaadaŋ ki siiɗo gette an di y’
daaniya, ti diinayaŋ erayi an a-t’iɓi beyɗaŋ a
giggiraŋ wo an di ɗollite môolo kono k’Isa.
28 Maŋ Isa y’a gilɗe k’ume k’erayi geŋ̃ŋ̃o wo
y’an di ruute, y’ede: «Kune erayi Zeruzalẽm no,
kun ôole ye kono nuŋ me, ki too maŋ kun ôolo’ŋ
ki kune wo ki iŋ̃ŋ̃iguŋ.
29 Ɗerec, onniytagi saŋ maŋ an d’aana, aame
geŋ an di roota: “Uŋsuwo a kane erayi ɗoŋ
kartiyagi, a kane ɗoŋ an k’ehe ye wo an k’uuɗe
iŋ̃ŋ̃i ye ɓotto.”
30 Iŋkino maŋ ɗuwo an di roota, an t’eesa:
“Moŋgali an ay di ti’n ruugi!” wo soŋ an t’eesa:
“Kessagi an ay ti’n ombiɗi!”
31 Aame ɗuwo an o isiyo kino a nuŋ wede
aakede undumu zeere eŋ me maŋ, an d’aana

moo me a kane ɗoŋ aakede inda ɗoŋ meeɗi
me*?»
32 An a-dukko a ita k'Isa ɗoŋ sire ti doolo, kane
ɗoŋ k'oogire, an ti'n t'îde ti yode kaŋ soo.
33 An iiney a ume wede sundí «osse k'eego»
maŋ, a ume geŋ Isa asigiryagi an ti y' tiike
ekk'undumu wede zaapu t'ekki bakadí kaŋ ton-
tilko. Wo an a-tiike ti yode ɗoŋ k'oogire sire,
wede soŋ t'undumzí a kese k'ammidadí wo soŋ
t'undumzí a kese geeladí.
34 Iŋkino maŋ Isa y'a ruute, y'ede: «Mee'ki
nuŋ, k'an t'iso tambobino, kono an ki suune ye
munɗa wede an isiyo geŋ me.» Wo asigiryagi
an di dikkiɗa kallagi k'Isa t'urzi k'arɓu teltel
muntelliyo.
35 Kane ɗoŋ duuru an t'îhira aŋgen̰n̰o, an di
wolliyo. Kane deero Yawudiyagi an d̰ĩ y'okko
maade, an d'eesiyo: «Yoŋ ɗoŋ doolo y'an utte
ɗe, aŋkeŋ y'utto tuddí batum, aame yo Almasi
Raa yi biire kotto maŋ!»
36 Kane asigiryagi toŋ an di y'okko maade, an
a d'ettiyo gopporŋ ki sirpadí, an i-d'eliyo toote
suddo k'in̰n̰i k'inda bin̰ y'a siɓe,
37 wo an d'eesiyo: «Aame kee mozigo
Yawudiyagi kotto maŋ, k'utto tuddá batum!»
38 T'ekk'eedí an tiike pakirte wo an a-ti riiɲe,
an'de: «Yode eŋ mozigo Yawudiyagi.»

---

* **23:31 23.31** Ono k'Isa yi rootiyo a tukki ***Undumu zeere*** *wo* ***Inda ɗoŋ meeɗi:*** I-kaza undumu zeere yode Almasi batum, wede i-k'ede olɗiko munɗa ye toŋ an di y' dibire bini unto. Inda meeɗi kane Yawudiyagi ɗoŋ k'isiyo k'olɗiko, geŋ taŋ ɓaadaŋ a jiire dabar ere an t'oona te.

39 Ti diine ɗoŋ k'oogire sire an ti'n tiike
ekk'inda geŋ, wede soŋ y'a gilɗe Isa, y'ede:
«Kee Almasi Raa yi biire kotto maŋ, k'utto tuddá
batum wo kaye pây!»
40 Wo yo wede soŋ y'a y'iɗɗise, yi di ruute,
y'ede: «Kee a Raa ki-k'orgiso ye, kee wede booro
ti ki ziiɗa k'unto ti yode eŋ kaŋ soo.
41 Ki kine dabar ette ɗerec, kono in ooniyo
munɗa wede in ize t'urzi naabadiŋ, wo yo wede
eŋ munɗa ulsu yi k'ize ye.»
42 Saŋ y'a ruute sey, y'ede: «Isa, k'a n'elko
aame ki-kimo ki mozikadá geŋ me.»
43 Maŋ Isa yi di'n gime onamí, y'ede: «Ɗerec
iŋkino wo n'a di rooto: Aŋki eŋ kee ki-t'etta ti
nuŋ adda jenne.»

Unto k'Isa
(Matiye 27.45-56; Markus 15.33-41)

44-45 Aame peeɗo t'ize diine maŋ, ti ki tooriyo
ye, ume a t'ize zimolo dil a likke bini eesiyo
peeɗo lohe. Wo alboy wede i ɗikke adde Ɓoy Raa
soŋ k'adda soŋ ki paate, a t'îhina tar a diinayí.
46 Isa y'a iɗili ti golla awwa, y'ede: «Mee'ki
nuŋ, n'a-d'elo undó a beezá†.» Aame y'a ti ruute
iŋkino maŋ, y'a-t'ihe.
47 Goole k'asigiryagi meeda ki Romeŋ yi wulle
munɗa wede ize me. Maŋ y'a imme Raa wo y'a
ruute, y'ede: «Ki kotto wede eŋ yoŋ ki diine.»
48 Kane ɗoŋ duuru pay iide wolliyo geŋ, aame
an wulle munɗa wede ize maŋ, kane an di-gime,
beyɗaŋ an a-t'iɓi giggiraŋ kono an môolo.

† **23:46 23.46** Kun wollo adda mattup ki Soom 31.6.

49 Wo kane pay laŋziyagi k’Isa ti erayi ɗoŋ i
yi diino ti siiɗo Galile, an t’îhirte ti dokki an di
wolliyo munɗa wede isiyo.

Isa adda muuzo
(Matiye 27.57-61; Markus 15.42-47)

50-51 I d’ede wedusu sundí Yusup yoŋ ti geeger
ki Yawudiyagi sundutú Arimate. Wede geŋ yoŋ
beehiye wo ki diine, yi zaapu elkisadí a ettiyo
Moziko Raa. Yoŋ wede ti diine deero booro
Yawudiyagi, wo yi k’iyye ye a munɗa wede ɗoŋ
deero booro oŋgo an dihe an d’ise a tukk’Isa, wo
soŋ a naabadaŋ ere an ize te.
52 Yo y’a iide y’a uuney Pilat, y’a yi tunde a
nuune k’Isa.
53 Pilat yi-d’iyye, maŋ Yusup y’a ti y’ ɗiige
nuune t’ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí
kaŋ tontilko me. Y’a n̰ilpe ti sotor tuwarwa
zooyatú oon̰e, yi-t’ele adda muuzo, tod’te aa
urmi an ittiba mokkolo, a ume isire wenɗa kaŋ
soo toŋ an k’eele ye.
54 Sulɗi geŋ ize onniyo jima, ɗuwo an okkime
tuddaŋ kono onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi
ti t’eesa‡.
55 Kane erayi ɗoŋ i diino Isa ti siiɗo Galile
geŋ, Yusup an di y’ diine, an di wullo muuzo wo
mummino an ziipe nuune k’Isa me.
56 Saŋ maŋ an di-gime k’adda geeger, an iide’ŋ
an d’iwilo egey ti puutagi k’inda ɗoŋ eeɗiyadaŋ

‡ **23:54 23.54** Di Yawudiyagi, onniyo t’eesiyo ti peeɗo t’amɓe k’ooriyo ere ki aŋki bini peeɗo t’amɓe k’ooriyo ere ki soggo. Wo onniyo ere ki puukiyo toŋ iŋkino kay, geŋ iŋkino nuune k’Isa an di dihe an t’ottiba ki poone peeɗo t’a oora geŋ me.

uŋse, an aa di gilse ki rorriso a nuune k’Isa. A onniyo ere ki puukiyo Yawudiyagi maŋ, an di buuke aakede oogoro ti rootiyo.

24

Balɗiya k’Isa

1 Onniyo dumas ti soohe walak maŋ, erayi
an di ziki egey ɗoŋ kalsiya eeɗiyadaŋ uŋse a
beyɗaŋ, an d’iŋgile ki biza muuzo.
2 An iiney maŋ, an wolliyo zumbulu wede an
a-t’ippe a biza muuzo’ŋ ɗoŋkilso a kese.
3 Kane an t’iide k’adda muuzo, wo nuune
Galmeega Isa an ki y’uuney ye.
4 Kane erayi an d’uhibe, a kaamiki a ɗaanadaŋ
i d’iido kuuli sire ti kallagi i ralita.
5 Iŋkino kane orgiso t’anni ziiɗa, an di nukkite,
wo ɗe kuuli ɗoŋ sire geŋ an an di ruute, an’de:
«Ki moo me kun wekku wede zeere a diine ɗoŋ
unto me?
6 Yoŋ umbo a eṉṉo me, Raa yi ti y’ bilɗe. Kun
elko a ono ɗoŋ y’ũñ ruute aame yo ɓotto a siiɗo
Galile, y’ede:
7 “I dehu nuŋ wede an n’ehe aa ulo wede
eŋ, an di n’ t’ela a bey ɗoŋ k’olɗiko, an ti
n’ taaka ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí
kaŋ tontilko, wo onniyo sire k’aɗuwe maŋ n’a-
balɗa.”»
8 Iŋkino maŋ kane erayi geŋ an di’n ilke ono
ɗoŋ Isa y’an ruute geŋ me.
9 Kane ti biza muuzo an di-gime, wo an iide’ŋ
an an t’îide taaya gette pay a kane ɗoŋ koomat
makumu soo wo a kane sanalliyagi ɗoŋ oŋgo
pay.

10 Kane erayi ɗoŋ iide ki biza muuzo geŋ,
Mariyam ere ti siiɗo Magdalla, Zane wo Mariyam
ere mekki Zak. Wo erayi ɗoŋ ti doolo ɗoŋ iide ti
kane geŋ, taaya gette an an t'îide pay a ɗoŋ zina
k'Isa me.
11 Wo kane a onamaŋ geŋ an di'n wulle erayi
aa ɗoŋ maadagi, onamaŋ an ki d'umɓe ye.
12 Wo toŋ maŋ Piyer y'a t'iiziga y'a ukke ki
biza muuzo. Y'iiney maŋ, y'a t'uttile yi ŋooŋiyo
k'adda, yi wolliyo'ŋ sarwilagi ɗaŋŋal, maŋ y'a
ziiɗa giggirí a munɗa wede ize geŋ me, wo y'a-
gime ki ɓoozí.

A urzi k'Emayus

13 A onniyo gettiyo batum i d'ede sanalliyagi
sire an amɓe k'adda k'ille sundutú Emayus,
tod'te suma kuɓɓaara paat ti Zeruzalem me.
14 Kane an di rootiyto tuddaŋ a sulɗi ɗoŋ pay
ize geŋ me.
15 Aame kane an rootiyto wo an niikiyto ti
tuddaŋ geŋ, yode Isa batum y'a iide, y'a-ti giyye
ti kane an di sooru kaŋ soo.
16 Kane an di y' wolliyo, wo munɗa an t'eegirso
ki suuniyadí me.
17 Maŋ Isa y'anni tunde, y'ede: «Kune kun di
sooru ɗe, kun di niikiyto a tukk'amme?» Iŋkino
maŋ kane an t'îhira, sommagi dondoŋ.
18 Wede soo ti diine kane sire geŋ sundí
Kiliyopas, yi di ruute, y'ede: «Kee siidá ɗaŋŋal
ko, wede i lekkiyo a Zeruzalem wo i ki suune ye
munɗa wede ize adda k'onniytagi ɗoŋ k'ita eŋ
me?»

19 Yoŋ y’anni tunde, y’ede: «Ɗe ize moo me?»
Kane an i di’n gime onamí, an’de: «Munɗa wede
i-iina a tukk’Isa wede ti geeger Nazaret. Yoŋ geŋ
nebi wede toogo, wo y’a ti gize toogadí t’urzi
naabadí wo t’urzi k’onamí a ɗaana Raa wo a
ɗaana ɗuwo pay.
20 Kane deero ɗoŋ seɗikadiŋ ti ɗoŋ dokkiyadiŋ
an an di y’ele a bey ɗoŋ k’olmiɗayí kono
booro t’a yi seeɗa ki tôwwo, wo an ti y’ tiike
ekk’undumu wede zaapu t’ekki bakadí kaŋ ton-
tilko.
21 Kaye ay ziipe elkisadey a yode, yoŋ wede soo
y’an aɗɗa ɗoŋ k’Izirayel ti bey ɗoŋ k’aduzaŋ.
Wo t’ekki sulɗi pay geŋ, onniyo aŋki ette
k’aɗuwe t’ume sulɗi geŋ ize me*.
22 Wo toŋ erayi miibi ti diinayey an ayn’iddira.
Aŋki ti soohe walak an d’iŋgile ki biza muuzo.
23 An iide’ŋ, nuune k’Isa an ki y’uune ye.
Kane an di-gimo, an ay t’îide taayadaŋ te an’de,
maaleekiyagi an’n iido tuddaŋ wo an di ruute,
an’de: “Yoŋ zeere.”
24 Ti diine kaye ay sooru kaŋ soo geŋ, ɗoŋ miibi
an d’ukke ki biza muuzo wo an d’uuney miŋ
pay a-t’iide aakede erayi an ruute. Wo yoŋ miŋ
umbo, an ki y’ wullo ye.»
25 Iŋkino maŋ Isa y’an di ruute, y’ede: «Kune
ɗoŋ elkisaguŋ attiɗi, kun k’amɓu kesiko ye ono
ɗoŋ pay nebiyagi an ruutite geŋ me.

---

* **24:21 24.21** ***Onniyo aŋki ette k’aɗuwe t’ume sulɗi geŋ ize me:*** I-kaza di kane Yawudiyagi an elkiyo wedusu y’unto maŋ, undí ti lekkiyo a sirpa nuune onniyo sire k’aɗuwe geŋ, yi ki bilɗe ye maŋ geŋ umbo ki ɗaanadí baa.

26 Ki kotto i deɦu Almasi Raa yi biire geŋ
y'a dabire iŋkino ɗoo miŋ, saŋ yi t'etta adda
daryikadí kollo.»
27 Saŋ y'an di gizite kereŋ̰ sulɗi ɗoŋ pay an
riiŋite ti kaaga a tukki yode adda mattup ki Raa
geŋ me, y'a iise ti mattup k'oogoro Muusa bini
y'a-ti ɗiŋge ti mattupiyagi ɗoŋ pay ki nebiyagi.

28 Aame kane an iiney gopppoŋ ti ille ere an'te
maŋ, Isa yi d'isiyo aakede y'iŋgile ki ɗaana
iŋkino.
29 Wo kane an di koɗɗime, an d'eesiyo: «Kee
k'oopo ti kaye kino, peeɗo t'a t'ooriyo ume
y'ize.» Iŋkino maŋ yi-t'iide adda ɓoy, y'a uupe
ti kane.
30 Y'a-guune omɓo ti kane, y'a t'umɓe mappa,
y'a ruute koɗuwo a Raa, maŋ y'a ɓurkite, y'an
d'ele.
31 Aame geŋ edayaŋ a t'ihina, kane an di y'
zuune Isa me, wo a kaamiki ti ɗaanadaŋ y'a
ŋ̰ukkiɗe.
32 Kane an d'iise rootiyto ti tuddaŋ, an'de:
«Aame kine a urzi wo yoŋ y'in rootiyto a
tukk'ono ɗoŋ an riiŋite ti kaaga adda mattup
ki Raa geŋ, ki kotto in d'uwwe munɗa a biza
k'ulbiŋ me.»

33 Maŋ kesiko kane an t'iiziga, an di-gime
ki Zeruzalem. An iide'ŋ an di'n uuney kane
sanalliyagi koomat makumu soo geŋ an t'ugiye
ti ɗoŋ an sooru soo,
34 wo kane an an di ruute a ɗoŋ sire geŋ,
an'de: «Ki kotto Galmeega yi bilɗe, yi gize tuddí
a Simo!»

35 Wo kane batum an an t’îide taaya a munɗa
wede ize a urzi, wo mummino kane Isa an di y’
zuune a ume wede y’an ɓorkiso mappa geŋ me.

Isa yi kaza tuddí a sanalliyagí

36 Aame kane onamaŋ ɓotto an a ki ti’n ɗiŋge
ye geŋ, a kaamiki yode Isa batum y’a gize tuddí
a diinayaŋ, wo y’an di ruute, y’ede: «Toose ti
koona ti kune.»
37 Kane an d’iddira, orgiso t’anni ziiɗa ɓaadaŋ
kono an elkiyo an wulle’ŋ beyye.
38 Wo Isa y’an di ruute, y’ede: «Moo me kun
orgiso me? Moo me un d’ede niikiyo adda
k’adduguŋ me?»
39 Kun wollo beyɗó ti zoŋɗó, eŋ miŋ nuŋ! Kun
ni botto, wo kun wollo beyye’ŋ i-k’ede tukiŋ̰o
ye osse ye, wo nuŋ oo d’ede aakede kune kun
wolliyo.
40 Yoŋ y’a ti ɗiŋge onamí maŋ, y’an di gize
beyɗí ti zoŋɗí.
41 Wo kane onamí an k’amɓu ye ɓotto kono
addaŋ ûune t’uŋsuwo wo an ziiɗa giggiraŋ.
Iŋkino maŋ yoŋ y’anni tunde, y’ede: «A eŋ̰ŋ̰o
un ede munɗa k’omɓo ko?»
42 Kane an i di ɓurko puuniso gayirsa an i-
d’ele.
43 Yoŋ y’a ziiɗa wo y’a t’iimi a ɗaanadaŋ.
44 Saŋ y’an di ruute, y’ede: «Aame nuŋ ɓotto
ti kune geŋ, eŋ̰ŋ̰o munɗa wede n’un ruute me: I
dehu ono ɗoŋ an riiŋe a tukki nuŋ adda mattup
k’oogoro Muusa ti ono ɗoŋ ki nebiyagi wo adda
mattup ki Soom geŋ, kane pay a aane kono a-
t’ette a ono mattupiyagi geŋ̰ŋ̰o.»

45 Iŋkino maŋ yoŋ y’an t’ihina eedaŋ, kono an
di seeɗa ita k’ono ɗoŋ an riiŋe ti kaaga adda
mattup ki Raa,
46 wo y’an di ruute, y’ede: «Eṉṉo munɗa wede
an riiŋe me, an’de: Almasi R̃ãa yi biire, y’a
dabira bini y’a t’inda, saŋ onniyo sire k’aɗuwe
maŋ Raa y’a ti y’ balɗa ti diine ɗoŋ unto me.
47 Geŋ i dehu an di kizite ti sundí a ita ɗuwo
pay, an di t’eese ti Zeruzalem, an an di roota
a ɗuwo an di-kima lekkiyadaŋ wo an t’oona
tambobino k’olɗikadaŋ.
48 A sulɗi pay geŋ kune kun illiga wo kun
wulle.
49 Wo nuŋ ni-t’igibo a egguŋ munɗa wede
Meegó Raa yi ruute y’un t’ela. Wo kune’ŋ, kun
lekko adda geeger bini toogo ere i ɗeego t’awwa
ti kandaane t’un di’n ôona.»

Eŋgilso k’Isa k’awwa ki kandaane

50 Saŋ t’adda geeger Isa y’an t’uɗɗe ti paate,
an d’iŋgile k’ume wede goppoŋ ti ille ki Betani.
A ume geŋ y’a ziki beyɗí wo y’an di ziipe beeko.
51 Aame y’an zaapu beeko geŋ, kane y’an di’n
iili, yoŋ Raa y’a y’umɓe k’awwa ki kandaane.
52 Aame geŋ kane an di-dikke wo an t’uttile a
ɗaanadí, saŋ an di-gime ki Zeruzalem t’uŋsuwo
ɓaadaŋ.
53 Kane an d’ettiyo daayum k’adda booro Ɓoy
Raa, wo an di tamma Raa.

Mattup ki Taasuwa ere Aware

Mukulu: Mattup ki Taasuwa ere Aware (New Testament)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Guerguiko (Mukulu)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 14 May 2025
523c1c0a-f8ac-5d2f-aebe-7063b0de6b23